

Lawiylar

«Kahin-lawiylarning dasturi» ••• Keydurmə qurbanlik toʻqrisidiki bəlgilimilər

¹ Wə Pərwərdigar Musani qakirip jamaət qediridin uningqa səz kīlip mundak dedi: —□

² Sən Israillarqa səz kīlip ularqa mundak degin: — Əgər silərdin biringlar Pərwərdigarning aldioqa bir qurbanlikni sunmaqçi bolsanglar, qurbanliqlarni qarpaylardin, yəni kala yaki uxxak mallardin sunuxunglar kerək.

³ Əgər uning sunidioini kalilardin keydurmə qurbanlik bolsa, undakta u bejirim ərkək haywanni kəltürsun; uning Pərwərdigarning aldida qobul boluxi üqün uni jamaət qedirining kirix aʻozining aldida sunsun. ■ ⁴ U qolini keydurmə qurbanlikning bexioqa qoysun; xuning bilən qurbanlik uning ornioqa kafarət

---

□ **1:1 «Wə»** — «Lawiylar» yaki «Kahin-lawiylarning dasturi» degən kitab «wə» degən səz bilən baxlinidu. Xuning bilən bu səz «Kahin-lawiylarning dasturi»ni «Misirdin qikix» degən kitabning əng ahirkī ayiti (40-bab, 38-ayət) bilən ziq baʻqlaydu. Məzkur kitab uning dawamidur: «Kirix səz»imizni kəring. **«jamaət qediri»** — yaki «kərxux qediri». «jamaət qediri» degən səzdiki «jamaət» ibraniy tilida «Huda bilən uqrixix» yaki «Huda bilən didarlixix» degən uqumni bildüridu. ■ **1:3** Mis. 29:10

boluxka qobul kilinidu. □ ⁵ Andin u Pərwərdigarning huzurida bukini boʻuzlisun; kaʼinlar boləan ʁarunning oʻqulliri kənini kəltürüp, jamaət qedirining kirix aʻzidiki qurbangahning üsti kismining ətrafiə səpsun. ⁶ Andin *qurbanlik qiləuqi* kəydürmə qurbanlik qilənəan haywanning terisini soyup, tenini parqilisun ⁷ wə ʁarun kaʁinning oʻqulliri qurbangahəta ot kalap otning üstigə otunlarni tizsun. ⁸ Andin kaʁinlar boləan ʁarunning oʻqulliri gəx parqilirini, bexi wə meyi bilən qəxup, qurbangahdiki otning üstidiki otunning üstigə tərtip bilən tizip qəysun. □ ⁹ Lekin uning iq-qarni bilən paqəqlirini *qurbanlik sunəuqi* suda yusun; andin kaʁin həmmisini elip kelip qurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot arkilik sunulidəan qurbanlik həsabida, Pərwərdigarəta huxbuy qikirilidəan kəydürmə qurbanlik bolidu.

Qoy padisidin qilənəan qurbanlik

¹⁰ Əgər u kəydürmə qurbanlik kilix üqün uxxak mallardin qoy ya əqkə qurbanlik

□ **1:4 «kafarət bolux»** — (ibraniy tilida «kafar» yaki «kippur») tüp mənisi «yepix». Gunahlarəta «kafarət kəltürüx» degənlik «gunahlarni yepix» degənliktur. Təwrat dəwridə Huda gunahlarni waqitlik yapatti wə xuningdək xu gunahlardin towa kilip qurbanlik kəltürgən bəndilirini kəqürüm qilatti. Injil dəwri kəlgəndə u Məsihning qurbanliki wasitisi bilən insannarning gunahlrini «elip taxlaydu» («Yuh.» 1:29, 36ni kərüng).

□ **1:8 «kaʁinlar boləan ʁarunning oʻqulliri»** — ʁarun bax kaʁin, oʻqulliri kaʁinlar kilip bekitilgənidi («Mis.» 28:1).

qilay desə, undaƣda u bejirim boləan bir ərkikini kəltürsun. ¹¹ U uni qurbangahning ximal tərpidə Pərwərdigarning huzurida boʣuzlisun. Andin kaħinlar boləan ƣarunning oʣulliri kenini elip, qurbangahning űsti kismining ətrapiəa səpsun. ¹² *qurbanlik qiləuqi* bolsa gəxni parqilap, bexi bilən meyini kesip ayrisun. Andin kaħin bularni elip qurbangahtiki otning űstidiki otuning űstidə tərtip boyiqə tizip koysun. ¹³ Lekin uning iq-qarni bilən paqaklarni *qurbanlik sunəuqi* suda yusun; andin kaħin həmmisini elip kelip qurbangahning űstidə kəydürsun. Bu ot arkilik sunulidiəan qurbanlik hesabida, Pərwərdigarəa huxbuy qikirilidiəan kəydürmə qurbanlik bolidu.

Uqar-qanatlar din qilinoəan kəydürmə qurbanlik

¹⁴ Əgər *qurbanlik qiləuqi* Pərwərdigarəa atap uqar-qanatlar din kəydürmə qurbanlik qilay desə, undaƣta u pahtəklərdin yaki kəptər baƣkiliridin qurbanlik kəltürsun. ¹⁵ Kaħin uni qurbangahning yenioəa elip kelip, bexini toləap űzűp uni qurbangahning űstidə kəydürsun; uning keni sikilip qurbangahning temioəa sűrtűlsun. ¹⁶ Lekin taxlikini pəyliri bilən koəup qurbangahning xərk tərpidiki küllűkkə taxliwətsun; □ ¹⁷ u qurbanlikni ikki kənitining otturisidin yarsun, birəƣ uni ikki

□ **1:16 «taxlikini pəyliri bilən koəup...»** — yaki «quyruk pəyliri bilən űqəylirini koəup...».

parqə kiliwətmisun. Andin kaħin buni elip kurbangaħdiki otning üstidiki otunning üstigə koyup köydürsun; bu ot arkilik sunulidiqan kurbanlik hesabida, Pərwərdigarqə huxbuy qikirilidiqan köydürmə kurbanlik bolidu.

2

Axlik hədiyyələr

¹ Əgər birkim Pərwərdigarning huzuriqə axlik hədiyə sunmaqci bolsa hədiyəsi esil undin boluxi kerək; u uningqə zəytun meyi quyup andin üstigə məstiki salsun. □ ■

² U uni elip kaħinlar bolqan Ĥarunning oqullirining aldiqə kəltürsun; andin *kaħin hədiyə sunoquqining* yadlinixi üqün zəytun meyi iləxtürülgən undin bir qanggal elip, həmmə məstiki bilən koxup, bu hədiyəni kurbangaħta köydürsun; bu ot arkilik sunulidiqan, Pərwərdigarqə huxbuy qikirilidiqan hədiyə bolidu. ■ ³ Əmma axlik hədiyədin qaloqini bolsa, Ĥarun bilən uning oqulliriqə təwə bolsun. Bu Pərwərdigarqə ot arkilik

---

□ **2:1** «**esil un**» — ibraniy tilida təkitlängini yahxi tartiloqan, birhil yumxaklikta, heqkandaq kepək arilaxmioqan un. ■ **2:1** Mis. 6:15; 9:17; Qel. 15:4 ■ **2:2** Law. 6:8

sunuloqanlarning iqidə «əng mukəddəslərnin biri» hesablinidu. □ ■

Pixuruloqan axliq hədiyələr

⁴ Əgər sən tonurda pixuruloqan nərsilərdin axliq hədiyə sunay desəng, ular zəytun meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloqan tokaqlar yaki zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir həmək nanlardin bolsun. □

⁵ Əgər senin kəltüridiqan hədiyəng tawida pixuruloqan axliq hədiyə bolsa u zəytun meyi ixləxtürülüp esil undin petir həlda etilsun. ⁶ Sən uni oxtup üstigə zəytun meyi kuyoqin; u axliq hədiyə bolidu.

⁷ Sənin kəltüridiqan hədiyəng qazanda pixuruloqan axliq hədiyə bolsa undaqta u esil un bilən zəytun meyida etilsun. ⁸ Xu yollarda təyyarlanqan axliq hədiyələrnin Pərwərdigarınin huzuriqə kəltürgin; uni kahinqə bərgin, u uni qurbangahqə elip baridu.

⁹ Kahin bolsa axliq hədiyədin «yadlinix ülüxi»ni elip qurbangahning üstidə köydürsun. Bu ot arkilik sunulidiqan, Pərwərdigarqə huxbuy qikirilidiqan hədiyə bolidu. ¹⁰ Əmma axliq

⁹ Kahin bolsa axliq hədiyədin «yadlinix ülüxi»ni elip qurbangahning üstidə köydürsun. Bu ot arkilik sunulidiqan, Pərwərdigarqə huxbuy qikirilidiqan hədiyə bolidu. ¹⁰ Əmma axliq

---

□ **2:3 «Pərwərdigarqə ot arkilik sunuloqanlarning iqidə «əng mukəddəslərnin biri»»** — hədiyə-qurbanliqlar «əng mukəddəs» wə «mukəddəs» dəp bəlinidu. ««əng mukəddəs» bolqan hədiyə-qurbanliqlarnin pəkət kahinlar əzila yeyixkə, xundakla mukəddəs jaydila yeyixkə bolatti. «mukəddəs» hesablanqan taamlardin ailidikiliri yeyixkə bolatti. ■ **2:3** Law. 10:12 □ **2:4 «tokaqlar»** — ibraniy tilida bu söz yaki həlkisiman yaki qəkküq bilən texilgən birhil nanlarnin kərsitidu.

hədiyyədin qalqini bolsa, Harun bilən uning oqullirioqa təwə bolsun. Bu Pərwərdigarqoqa ot arkilik sunuloqanlarning iqidə «əng muqəddəslərləning biri» həsablinidu.

¹¹ Silər Pərwərdigarning huzurioqa sunidioqan hərəkəndək axliq hədiyələr eqitku bilən təyyarlanmisun. Qünki silərləning Pərwərdigarqoqa otta sunulidioqan hədiyənglərləning hēqkaysisida eqitku yaki hēsəlni keydürüxkə bolmaydu. ¹² Bularni Pərwərdigarning aldioqa «dəsləpki hōsul» süpitidə sunsanglar bolidu, ləkin ular huxbuy süpitidə qurbangahning üstidə keydürölüp sunulmisun.■

¹³ Sening hər bir axliq hədiyəng tuz bilən tuzlinixi kerək; axliq hədiyəngni Hudayingning əhdə tuzidin məhrum qilmay, hēm mē axliq hədiyəlirəngni tuz bilən tuzliqin.■

¹⁴ Əgər sən Pərwərdigarqoqa «dəsləpki hōsul»din axliq hədiyə sunay desəng, undəktə ziraətning yəngi pixkən kək bəxini elip, danlarni otta qorup, ezip talkən süpitidə sunoqin; bu «dəsləpki hōsul» hədiyəsi bolidu; ¹⁵ sən uningqoqa zəytun meyi kuyup üstigə məstiki saloqin; bu axliq hədiyə bolidu. ¹⁶ Kahin bolsa uningdin, yəni qorup ezilgən danlar bilən zəytun meydin bir qismini elip hēm mē məstiki bilən qoxup, bolarni «yadlinix ülüxi» süpitidə keydürsun. Bu ot arkilik Pərwərdigarqoqa sunuloqan hədiyə bolidu.

3

Inaklik qurbanlikliri

¹ Birsining sunidionini inaklik qurbanliki bolsa, xundaqla kalilardin sunsa, u Pərwərdigarning huzurioqa bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun. ² U sunidionan bu haywanning bexioqa kolini koyup, andin uni jamaət qedirining kirix eqizi aldida boquzlisun. Andin kahinlar bolotan Harunning oqulliri kenini qurbangahning üsti kismining ətrapiqqa səpsun. ³ Sunoquqi kixi bu inaklik qurbanlikidin Pərwərdigarqa atap otta sunulidionan hədiyə süpitidə bir kismini elip beqixlisun, yəni iq karnini yөгəp turotan mayni, xundaqla barlik iq meyini elip ■ ⁴ ikki bərakni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərninq bərakkiqə bolotan qawa meyini kesip, elip kəlsun. ⁵ Harunning oqulliri bolsa bularni qurbangahning üstigə kəltürüp ot üstigə koyulotan otunning üstidiki keydurmə qurbanlikqa koxup keydürsun. Bu ot arkilik sunulidionan, Pərwərdigarqa huxbuy qikirilidionan qurbanlik bolidu.■

Qoy padisidin bolotan inaklik qurbanliki

⁶ Birsining Pərwərdigarqa kilidionan inaklik qurbanliki üqün sunidionini uxxak maldin bolsa, undaqla u bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun. ⁷ Əgər uning qurbanliki koy bolsa uni Pərwərdigarning aldioqa kəltürüp,

⁸ kurbanlik kilidigan bu haywanning bexioa qolini koyup, andin uni jamaet qedirining kirix aozining aldida boquzlisun. Andin Harunning oqulliri kenini elip kurbangahning usti kismining atrapioga sapsun. ⁹ Sunoquqi kixi bu inaklik kurbanlikidin Pərwərdigaroga atap otta sunulidigan hədiyə süpitidə bir kismini, yəni uning meyini elip beqixlisun, — pütün maylik quyruqini uning omurtkisioga yekin yərdin ajritip elip, iq karnini yөгəp turoqan mayni, xundakla barlik iq meyini elip, ¹⁰ ikki bərəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnin bərəkkiqə bolqan qawa meyini kesip, elip kəlsun. ¹¹ Kahin bularni kurbangahning üstidə köydürsun; bu otta sunulidigan, Pərwərdigaroga ataloqan taam hədiyəsi bolidu.■

¹² Uning sunidigini eqkə bolsa, buni Pərwərdigarning huzurioga kəltürsun. ¹³ U qolini uning bexioa koyup, andin uni jamaet qedirining aldida boquzlisun. Andin Harunning oqulliri kenini elip kurbangahning usti kismining atrapioga sapsun. ¹⁴ Andin sunoquqi kixi bu kurbanliktin Pərwərdigaroga atap otta sunulidigan hədiyə süpitidə bir kismini elip beqixlisun, yəni iq karnini yөгəp turoqan mayni, xundakla barlik iq meyini elip, ¹⁵ ikki bərəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnin bərəkkiqə bolqan qawa meyini kesip, elip kəlsun. ¹⁶ Kahin

■ **3:11** Law. 21:6,8,17,21,22; 22:25; Əz. 44:7; Mal. 1:12

bularni qurbangahning üstidə köydürsun; bu otta sunulidioğan, huxbuy qıkiridioğan taam hədiyəsi bolidu. Mayning həmmisi Pərwərdigarəğa təwədur.

¹⁷ Bu hərəkəndək turar jayinglarda silərgə əbədiy bəlgilimə bolidu; silər heqkəndək may yaki qan yeməsliginglar kerək. □ ■

4

Gunah, qurbanliki, yəni «gunahni tiləx qurbanliki»

¹ Pərwərdigar Musaəğa səz kılıp mundaq dedi:

² Israillarəğa səz kılıp mundaq degin: — «Birsi bilməy ezip, Pərwərdigar «kılma» dəp buyruoğan hərəkəndək əmrlərdin birigə hilaplik kılıp selip, gunah kılsa, *təwəndikidək kılson*: —

³ — əgər məsihləngən kahin həlkni gunahka putlaxturidioğan bir gunahni kılsa, undaқта u bu kıləğan gunahı üqün bir bejirim yax torpaqni elip kelip, Pərwərdigarəğa gunah qurbanliki süpitidə sunsun. □ ⁴ U torpaqni jamaət qedirining kirix aqzining yenioğa, Pərwərdigarning aldioğa kəltürüp, kolini uning

□ **3:17 «əbədiy»** — Təwrattiki «əbədiy» değən səz ibraniy tilida ikki mənide ixlitilidu: (1) mənggü; (2) xu waqittiki qeki bekitilməğən, kərəlsiz, məhlətsiz uzun bir məzgilni kərsitidu. «koxumqə səz»imiznimu kərəng. ■ **3:17** Yar: 9:4; Law. 7:26; 17:10,14 □ **4:3 «məsihləngən kahin»** — bəlkim «bax kahin»ni kərsitixi mumkin. «Məsih kılıx» yaki «məsihləx» toqrisida «Mis.» 28:41ni wə izahətini kərəng.

bexioqa koyup, andin torpakni Pərwərdigarning huzurida boʻquzlisun. ⁵ Andin məsihləngən kahin torpakning kənidin azoqina elip, jamaət qədiri iqiğə kətürüp aparsun; ■ ⁶ kahin xu yərdə barmiqini kanoqa qilap, kanni mukəddəs jayning pərdisining aldidə, Pərwərdigarning huzurida yəttə mərtiwə səpsun. ⁷ Xundakla kahin kandin elip, jamaət qədiri iqidə Pərwərdigarning aldidə turoqan huxbuygahning mungguzlirigə sürsun. Torpakning qaloqan həmmə kəninə bolsa, jamaət qedirining kirix aozining aldidiki keydurmə kurbanlik kurbangahining tüwigə təküp koysun; ■ ⁸ andin u gunah kurbanliki boləqan torpakning iqidin həmmə meyini ajritip qikərsun — yəni iq kərnini yөгəp turoqan may bilən qaloqan iq meyi, ■ ⁹ ikki bərakni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərnəng bərakkiqə boləqan qawa meyini ajratsun ¹⁰ (huddi inaklik kurbanliki boləqan kalining iqidiki may ajritiloqandək); andin kahin bularni keydurmə kurbanlik kurbangahining üstidə keydürsun. ■ ¹¹ Lekin torpakning terisi bilən həmmə gəxi, bax bilən paqakliri, iq kərnə bilən zinini, ■ ¹² yəni pütkül torpakning qaloqan kəsimlirini qedirgahning sirtioqa elip qikip, pak bir yərgə, yəni küllər təküliđoqan jayoqa elip qikip, otuning üstidə otta keydürsun. Bular

---

■ 4:5 Law. 16:14; Qel. 19:4 ■ 4:7 Law. 9:9 ■ 4:8 Law. 3:3, 4 ■ 4:10 Law. 3:5 ■ 4:11 Mis. 29:14; Qel. 19:5

küllər təküldioqan jayda köydürüwetilsun. □ ■

¹³ Əgər pütkül İsrail jamaiti əzi bilmigən həlda ezip gunah qiloqan bolsa, Pərwərdigarning «kılma» dəp buyruoqan hərəkəndə əmrlirigə hilaplıq ixlarning birini kılıp selip, gunahqa qüxüp kalsa, □ ■ ¹⁴ xundakla ularning sadir qiloqan gunahı aydinglaxkan bolsa, undakta jamaət gunah qurbanlıqı süpitidə bir yax torpaqni sunup jamaət qedirining aldioqa kəltürsun. ¹⁵ Jamaətning aksakalliri Pərwərdigarning aldidə qollirini torpaqning bexioqa koyup, andin torpaqni Pərwərdigarning aldidə boquzlisun. ¹⁶ Məsihləngən kahin torpaqning qenidin azoqına elip jamaət qediri iqiğə elip kirsun; □ ¹⁷ xu yərdə barmikini qanoqa qılap, qanni *mukəddəs jayning* pərdisining aldidə, Pərwərdigarning huzurida yəttə mərtiwə səpsun. ¹⁸ Xundakla kahin qəndin elip jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldidə turoqan huxbuygahning mungguzlirigə sürsun. Torpaqning qaloqan həmmə qenini bolsa, jamaət qedirining kirix aozining aldidiki köydürmə qurbanlıq qurbangahining tüwigə təküp qoysun; ¹⁹ kahin *torpaqning* iqidin barlıq meyini ajritip elip, qurbangahning üstidə

□ **4:12** «**küllər**» — muxu yərdə qurbanlıqlarning küllirini kərsitidu. ■ **4:12** Law. 16:27; Qel. 19:3; İbr. 13:11 □ **4:13** «**jamaət əzi bilmigən**» — bu ibraniy tilida «bu ix jamaətning közigə yətmigən» deqan sözlər bilən ipadilinidu. ■ **4:13** Law. 9:15; Qel. 15:24-31 □ **4:16** «**Məsihləngən kahin**» — yaki «məsih qilinoqan kahin» bəlkim «bax kahin»ni kərsitixi mumkin.

kəydürsun. ²⁰ U gunah qurbanliki boloan ilgiriki torpakni kiloinioqa ohxax bu torpaknimu xundak kilsun; wə dəl xundak kilixi kerək; xu yol bilən kahin ular üçün kafarət kəltüridu; xu gunah ulardin kəqürüldü. ²¹ Andin u torpakni qedirgahning taxkiriqqa elip qikip, ilgiriki torpakni kəydürgəndək bu torpaknimu kəydürsun. Bu jamaət üçün gunah qurbanliki bolidu.

²² Əgər bir əmir bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «kilma» degən hərəkəndək əmrlirining birigə hilaplik kilip selip, gunahqa qüxüp kalsa, ²³ wə kiləqan gunahı əzigə məlum kilinöqan bolsa, undaқта u əzi qurbanlik üçün bejirim bir tekini sunsun; □ ²⁴ u qolini tekining bexioqa koyup, andin uni kəydürmə qurbanlik kilinidöqan haywanlarni boquzlaydöqan jayoqa elip berip Pərwərdigarning aldida boquzlisun. Bu bir gunah qurbanliki bolidu. ²⁵ Kahin gunah qurbanlikining kenidin barmikiqqa azoqina elip, uni kəydürmə qurbanlik qurbangahining mungguzlirigə sürüp koysun; andin qaloqan qenini kəydürmə qurbanlik qurbangahining tüwigə təküp koysun. ²⁶ U inaklik qurbanliki kilinöqan haywanning meyini kəydürgəndək, uning barlik meyini qurbangahta kəydürsun. Bu yol bilən kahin uni gunahidin paklandurux üçün kafarət kəltüridu wə xu gunahı uningdin kəqürüldü.

□ **4:23 «wə»** — ibranıy tilida «wa» degən söz bilən ipadilinidu; həmdə «wə» həm «yaki» degən ikki hil məninini bildüridu.

27 Əgər pükrələrdin biri bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «kılma» degən hərəkəndək əmrlirining birigə hilaplık kılıp selip, gūnahka qūxūp kalsa, ■ 28 wə kılōan gūnahi əzigə məlum kılinoan bolsa, undakta u əzining, yəni u sadir kılōan gūnahi üqün qurbanlık kılıxka bejirim bir qıxi əqkini sunsun; □ 29 u kōlini gūnah qurbanlıkining bexioa qoyup, andin uni kōydürmə qurbanlıqlarni boquzlaydioan jayoqa elip berip boquzlisun. 30 Andin kaħin uning kēnidin barmikioa azoına elip uni kōydürmə qurbanlık qurbangahning mūnggūzlırigə sūrūp koysun; qaloan barlık kēnini qurbangahning tūwigə tōkūp koysun. 31 Inaklık qurbanlıki kılinoan haywanning meyi iqidin ajritiloandək uningmu hēmmə meyini ajritip qıkarsun; kaħin uni Pərwərdigarning aldidə huxbuy kəltürsun dəp qurbangahning üstidə kōydürsun. Xu yol bilən kaħin uning üqün kafarət kəltüridu; xu gūnah uningdin kəqürülıdu.■

32 Əgər u kixi gūnah qurbanlıki üqün kōza kəltürüxnə halisa, bejirim bir qıxi kōzini sunsun.

33 U kōlini gūnah qurbanlıki *kōzisining* bexioa qoyup, kōydürmə qurbanlıqlar boquzlinidioan jayoqa elip berip, uni gūnah qurbanlıki sūpitidə boquzlisun. 34 Andin kaħin gūnah

---

■ 4:27 Qel. 15:27 □ 4:28 «wə kılōan gūnahi əzigə məlum kılinoan bolsa...» — ıbraniy tilidə «wə» «wa» degən sōz bilən ipadilnidu; hēmdə «wə» hēm «yaki» degən ikki hil mənini bildüridu. ■ 4:31 Mis. 29:18; Law. 3:3, 4 ,14

qurbanlikining kenidin barmikioqa azoqina elip uni keydürmə qurbanlik qurbangahining münggüzligigə sürüp qoysun; uning qaloqan barlik kenini u qurbangahning tüwigə təküp qoysun. ³⁵ Inaklik qurbanliki kilinoqan qozining meyi iqidin ajritiloqandək, uningmu həmmə meyini ajritip qikarsun; kahin bularni Pərwərdigarqa atap otta sunulidoqan barlik qurbanliklarqa qoxup, qurbangahning üstidə keydürsun. Xu yol bilən kahin uning sadir qilqan gunahı üqün kafarət kəltüridu; xu gunah uningdin kəqürülidu.

5

Itaatsizlik qurbanliki, yəni «itaatsizlikni tiləx qurbanliki»

¹ Əgər birsi məlum ixka guwahqi bolup, xundakla uningqa kəsəm buyruloqinida kərgini yaki bilginidin məlumat bərmisə, undakta u kəbihlikining jazasioqa tartilidu. ² Əgər birsi əzi bilməy napak bir nərsigə tegip kətsə — məyli u napak bir həywanning jəsiti bolsun, məyli napak bir qarpayning jəsiti bolsun, yaki napak bir əmiligüqi həywanning jəsiti bolsun, muxundak nərsigə tegip kətsə umu napak sanilip gunahkar hesablinidu; ■ ³ əgər xuningdək birsi əzi tuymay məlum kixining adəmnı napak qilidoqan hərəkəndək nijasitigə tegip kətsə,

■ 5:2 Həg. 2:13; 2Kor. 6:17

xundaqla u buni bilip yetsə, undaqla u gunahkar hesablinidu. ⁴ Əgər birsi angsiz rəwixtə yaman yaki yahxi bir ixni qilay dəp kəsəm qilip salsa (kixilər hərtürlük ix toqrisida angsiz rəwixtə kəsəm qilixi mumkin), xundaqla u buni tonup yetsə, u bu ixlar tüpəylidin gunahkar hesablinidu.

⁵ Birsu yukiriki hərquysi ixlarda mən gunahkar boldum dəp bilsə, u öz gunahini «mən mundaqla gunah kildim» dəp iqrar qilsun; ⁶ andin əzi sadir qiləqan gunahining kafariti üqün Pərwərdigarning aldiəqə «itaətsizlikni tiligüqi qurbanlik» süpitidə uxxaql maldin saqlıql wə ya bir qixi əqkini gunah qurbanliqi qilip kəltürsun; andin kahin uni gunahidin paklanduruxqa uning üqün kafarət kəltürsun.

⁷ Əgər u qoylardin *qurbanlik* qilixqa qurbi yətmisə, u qiləqan itaətsizliki üqün ikki pahtək yaki ikki baqkini elip kelip, birini gunah qurbanliqi üqün, yənə birini köydürmə qurbanlik üqün Pərwərdigarning aldiəqə sunsun. ■ ⁸ U bularni kahinning kexiəqə kəltürgəndə, *kahin* awwal gunah qurbanliqiəqə təyyarlanəqanni qurbanlik qilip boynini üzməy, bexiəqə yeqin jayidin toləqisun, lekin bexini boynidin üzwətmisun; □ ■ ⁹ andin gunah qurbanliqining qenidin azəqina elip qurbangahning temiəqə qaqsun; qaləqan qeni bolsa qurbangahning tüwigə siqip qikirilsun.

■ 5:7 Law. 12:8; Luqa 2:24 □ 5:8 «kahin awwal gunah qurbankiəqə ...» — ibraniy tilida «u awwak gunah qurbankiəqə...». ■ 5:8 Law. 1:15

Buning ozi gunah qurbanliki bolidu.

¹⁰ Emma ikkinchisini bolsa bekitilgan belgilimə boyiqə keydurmə qurbanlik kilip sunsun. Bu yol bilən kahin uning kilolan gunahi üqün kafarət kältüridu wə xu gunah uningdin kəqürüldü.■

¹¹ Əgər ikki pahtək yaki ikki baqkini kältürüxkə qurbi yətmisə, undaқта gunah kilolan kixi gunah qurbanliki üqün esil undin bir əfahning ondin birini kältürsun; bu gunah qurbanliki boloaqqa u uning üstigə zəytun meyi kuymisun yaki üstigə heqkandak məstiki salmisun; qünki u gunah qurbanliki bolidu. □ ¹² U uni kahinning kexioqa kältürsun wə kahin buningdin *sunouqining* «yadlinix ülüxi» süpitidə bir qanggal elip, xuni Pərwərdigarəqa atap otta sunulolan qurbanliklarəqa koxup, qurbangahning üstidə keydürsun. Buning ozi gunah qurbanliki bolidu. ■ ¹³ Bu yol bilən u xu gunahlardin kaysisini kilolan bolsa, kahin uning üqün kafarət kältüridu. Axlik hədiyələrdikigə ohxax kalolan kismi kahinoqa təwə bolidu.■

¹⁴ Andin Pərwərdigar Musəqa söz kilip mundak dedi: —

¹⁵ Birsı bilməy Pərwərdigarəqa atalolan mukəddəs nərsilərgə nisbətən itaətsizlik kilip gunah ötküzsə, undaқта u Pərwərdigarning aldioqa uxxak maldin bejirim bir koqkarni itaətsizlik qurbanliki kilip kältürsun; xu itaətsizlik qurbanliki bololan koqkarning bahasini sən mukəddəs jaydiki xəkəlning olqəm

---

■ **5:10** Law. 1:15 □ **5:11** «bir əfah» — təhminən 2 kürə yaki 22 litr. ■ **5:12** Law. 2:2; 4:35 ■ **5:13** Law. 2:3

birliki boyiqə kümüx xəkəlgə tohtatqin. □ ■

16 Andin xu kixi muqəddəs nərsilərgə nisbətən ötküzgən hatalıqıdin boləqan ziyanni toldursun, xundakla ziyanning bəxtin biri boyiqə qoxup kahinoqə tələm təlisun. Bu yol bilən kahin itaətsizlik qurbanliqi boləqan qoqqarning wasitisi bilən uning üqün kafarət kəltüridu; xu gunah uningdin kəqürülidu.□

17 Əgər birsi bilməy Pərwərdigarning «qilma» degən hərəkəndə əmrlirining birərisigə hilaplıq qilip, gunahkar boləqan bolsa u kəbihlikining

---

□ **5:15 «sən... tohtatqin»** — bu ayəttiki əmr Musa pəyoqəmbərgə eytiləqan; xübhisizki, uningdin keyin qaysi kahin məs’ul bolsa xunnoqimü eytilidu. **«xəkəl»** — kümüxning əlqimi bolup, adəttə 11.4 gramqə barawər boluxi mumkin. «Muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki» xübhisizki, pütkül əl üqün əzgərməs əlqəm bolsun dəp muqəddəs jayda saqlanəqan, muqim bekitilgən birnəqəqə hil əlqəm birliki bolsa kerək. **«...uxxak maldin bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliqi qilip kəltürsun; xu itaətsizlik qurbanliqi ... əlqəm birliki boyiqə kümüx xəkəlgə tohtatqin»** — yənə birhil tərjimisi: — «...uxxak maldin bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliqi qilip sunsun yaki itaətsizlik qurbanliqining ornoqə sən kahin muqəddəs jaydiki kümüx xəkəlning birliki boyiqə tohtatqan baqa boyiqə kümüx xəkəl kəltürisun». ■ **5:15** Mis. 30:13; Law. 27:2-27. □ **5:16 «... hatalıqıdin boləqan ziyanni toldursun, xundakla ziyanning bəxtin biri boyiqə qoxup kahinoqə tələm təlisun»** — muxu ayətlərdiki «ziyan» əslidə kəltürüx kerək boləqan bir qurbanlıq yaki hədiyəning qimmitini yaki napak hələttə buləqap qoyəqan muqəddəs nərsilərnin qimmitini kərsətsə kerək. Undəq gunah qiləqan kixi: (1) bejirim bir qoqqar elip kelidu; (2) kahin xu qoqqarəqə baqa qoyidu; (3) qoqqarning bahəsi ziyandin kəm bolsa xu kixi tolduridu; (4) uningdin baxqa ziyanoqə bəxtin birini qoxup tələydu.

jazasioqta tartilidu; ¹⁸ xundak bolsa, u uxxak maldin sən tohtatқан qimməttə bejirim bir qoqkarni itaətsizlik qurbanliqi kilip sunsun. Bu yol bilən kahin uning bilməy ötküzgən itaətsizliki üqün kafarət kəltüridu wə xu itaətsizlik gunahı uningdin kəqürülidu.

¹⁹ Bu itaətsizlik qurbanliqi bolidu; qünki u dərəkikət Pərwərdigarning aldida itaətsizlik kiləan.

6

¹ Andin Pərwərdigar Musoqta söz kilip mundak dedi: —

² Əgər birsi gunah kilip Pərwərdigarning aldida wapasizlik kilip, qoxnisi əzigə amanət yaki kapalətkə bərgən bir nərsə yaki qoxnisidin zorawanlik bilən buluwaloqan məlum bir nərsə toqrisida yaloqan gəp kiləan bolsa yaki qoxnisidin nahəqlik bilən məlum nərsini tartiwaloqan bolsa, ³ yaki yitip kətkən bir nərsini tepiwelip uningdin tansa yaki kixiləarning gunah sadir kiləan hərəkəndak bir Ixi toqrisida yaloqan kəsəm iqsə, ■ ⁴ U gunah kiləan ixta əzini gunahkar dəp tonup yətsə, undakta u buliwaloqan yaki nahək tartiwaloqan nərsə yaki uningəta amanətkə berilgən nərsə bolsun, yaki yitip ketip tepiwaloqan nərsə bolsun, □ ⁵ yaki u hərəkəndak nərsə toqrisida yaloqan kəsəm

---

■ 6:3 Qel. 5:6 □ 6:4 «u gunah kiləan ixta əzini gunahkar dəp tonup yətsə,...» — yənə birhil tərjimisi: «u gunah kiləan ixta itaətsizlik qilsa,...».

iqkən bolsun, uning hëmmisini toluq bahasi boyiqə tēlisun, xundakla xu bahaning bəxtin bir qismi boyiqə qoxup tēlisun; u itaətsizlik qurbanliqini qiləqan künidə tēləmni igisigə tapxurup bərsun. ⁶ Andin u Pərwərdigarning aldioqə itaətsizlik qurbanliqi süpitidə uxxak maldin sən tohtatqan qimmət boyiqə bejirim bir qoqkarni itaətsizlik qurbanliqi kilip kahinning kexioqə elip kəlsun. □ ⁷ Kahin bu yol bilən uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu wə u hərqaysi ixta itaətsizlik qiləqan bolsimu u uningdin kəqürülidu.

⁸ Pərwərdigar Musoqə səz kilip mundak dedi:

⁹ Sən Hərun bilən oqullirioqə keydürmə qurbanliq toqrisida əmr kilip mundak degin: — Keydürmə qurbanliq toqrisidiki qaidə-nizam mundak bolidu: — Keydürmə qurbanliq pütin keqə tang atquqə qurbangahniki oqakning üstidə kəyüp tursun; wə qurbangahning otini eqürməy yenik turəuzunglar. ¹⁰ Kahin kanap tonini kiyip, yalingaqliqini yepip, saqrisioqə kanap iq tambal kiyip tursun; qurbangahning üstidiki ot bilən kəydürülgən kəydürmə qurbanliqning külini elip, qurbangahning bir təripidə qoysun; ¹¹ andin kiyimlerini seliwetip baxka kiyimlərni kiyip, külini qedirgahning sirtioqə elip qikip pakiz bir jayda qoysun. ¹² Qurbangahning oti bolsa həmixə yenip tursun; uni heq waqit eqürüxkə bolmaydu,

□ **6:6 «sən tohtatqan qimmət boyiqə...»** — «sən» bu yərdə Hərunni kərsitidu; xübhisizki, uningdin keyin qaysi kahin məs'ul bolsa xunimu kərsitidu.

kahin ozi hər küni ətigəndə uningə otun selip, üstigə köydürmə qurbanlikni tizsun wə uning üstigə inaklik qurbanlikning meyini koyup köydürsun. ¹³ Üzölməs bir ot qurbangahning üstidə həmixə köyüp tursun; u hərgiz əqürölmisun.

Addiy pıkralarning axlik hədiyöliri

¹⁴ Axlik hədiyə tötürsidiki kaidə-nizam mundak: — Hərinning oqulliridin biri uni Pərwərdigarning aldioğa, qurbangahning aldioğa kəltürsun. ■ ¹⁵ U axlik hədiyə boləan esil unəğa kolini selip uningdin xundakla uningdiki zəytun meyidin bir qanggal elip wə hədiyəning üstidiki barlik məstikini koxup, bularni qurbangah üstidə köydürsun; bu hədiyəning «yadlinix ülöxi» bolup, Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltüröx üqün kilinöan bolidu. ■ ¹⁶ Exip kələnlirini bolsa Hərün bilən oqulliri yesun; u eqitku selinmay pixurulup mukəddəs bir jayda yeyilsun; ular uni jamaət qedirining həylisida yesun. ¹⁷ U mutlək eqitkusiz pixurulsun. Mən otta Manga sunulidioğan qurbanlik-hədiyələr iqidin xuni ularning öz ülöxi bolsun dəp ularəğa hək kilip bərdim; u gunah wə itaətsizlikni tiligüqi qurbanliklərəğa ohxax «əng mukəddəsləarning biri» həsəblinidu. ¹⁸ Hərinning əwladidin boləan ərkəkləarning həmmisi buningdin yesun; bu dəwrdin-dəwrgə aranglarda əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigarəğa atəp otta

sunuloqanliridin bular ularning uluxi bolsun. Uningoqa kol tagkuzgüqi jəzmən mukəddəs boluxi kerək. □ ■

19 Pərwərdigar Musoqa səz qilip mundak dedi:

20 Ƙarun Məsihlinidioqan künidə u wə oqullirining Pərwərdigarning aldioqa sunidioqini mundak boluxi kerək: — Ular üzülməs axlık hədiyə süpitidə esil undin bir əfahning ondin birini sunuxi kerək; ətigini yerimini, ahximi yənə yerimini sunsun. □ 21 U tawida zəytun meyi bilən etilsun; u zəytun meyoqa qilap pixuruloqandin keyin sən uni elip kir; axlık hədiyəning pixuruloqan parqilirini huxbuy süpitidə Pərwərdigarqa atap sunoqin. □ 22 Ƙarunning oqullirining qaysisi uning ornida turuxka Məsihləngən bolsa umu *hədiyəni* xundak təyyarlap sunsun; bu əbədiy mutlək bir bəlgilimə bolidu. Bu hədiyə Pərwərdigarqa atap toluk köydürülsun. 23 Ƙahinning hər bir axlık hədiyəsi bolsa pütünləy köydürülsun; u hərgiz yeyilmisun.

Gunah qurbanliqi tooqrisidiki qaidə-nizam

24 Pərwərdigar Musoqa səz qilip mundak dedi:

□ 6:18 «**uningoqa kol tagkuzgüqi jəzmən mukəddəs boluxi kerək**» — yaki «uningoqa tagküqi hərqandak nərsə mukəddəs nərsə boluxi kerək». ■ 6:18 Mis. 29:37 □ 6:20 «**bir əfah**» — təhminən 2 kürə yaki 22 litr. □ 6:21 «**... keyin sən uni elip kir**» — «sən» bu yərdə Ƙarunni kərsitidu; xühşisizki, uningdin keyin qaysi kahin məs'ul bolsa xunimu kərsitidu.

²⁵ Hārun bilən oʻqullirioʻa mundak degin: — Gunah qurbanliki toʻqrisidiki kaidə-nizam mundak: — Gunah qurbanlikimu keydurmə qurbanlik boʻquzlinidioʻan jayda, Pərwərdigarning aldida boʻquzlansun; bu hil qurbanlik «əng muqəddəslərning biri» hesablinidu. ²⁶ Gunah qurbanlikini oʻtküzgüqi kahin əzi uni yesun; qurbanlik muqəddəs bir yərdə, jamaət qedirining həylisida yeyilsun.

■ ²⁷ Uning gəxigə qol təgküzgüqi hərkim muqəddəs bolmisa bolmaydu, xuningdək əgər uning keni birsining kiyimigə qaqrab kətsə, undakta qan qeqiloʻan jay muqəddəs bir yərdə yuyulsun. ²⁸ Kaysi sapal qazanda qurbanlik kaynitilip pixuruloʻan bolsa, u sundurulsun. Əgər u mis qazanda kaynitip pixuruloʻan bolsa, u kirip sürülsun həm su bilən yuyulsun. ²⁹ Kahinlardin boləan barlik ər kixilər uningdin yesə bolidu. Bu «əng muqəddəslərning biri» hesablinidu.

³⁰ Həlbuki, muqəddəs jayda kafarət kəltürüx üqün keni jamaət qedirioʻa kirküzülgən hərkindak gunah qurbanliki bolsa, hərgiz yeyilmisun, bəlki *pütünləy* keydürülsun. ■

7

Itaətsizlik qurbanliki toʻqrisidiki kaidə-nizam

■ **6:26** Hox. 4:8

■ **6:30** Law. 4:5; Ibr. 13:11

¹ Itaətsizlik qurbanliqi toqrisidiki kaidə-nizam mana mundak; — Bu *qurbanliq* «əng muqəddəslərning biri» hesablinidu.

² Keydurmə qurbanliq boquzlinidioqan jayda itaətsizlikni tiləx qurbanlikimu boquzlinidu; *kahin* qenini qurbangahning üsti qismining ətrapiqa səpsun. ³ *Qurbanliq qiləuqi kixi* barliq meyini sunsun; yəni mayliq quyruki bilən iq qarnini yəgəp turəqan mayni, □ ⁴ ikki bərəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boləqan qawa meyini ajritip sunsun. ⁵ Kahin bularni Pərwərdigarəqa atap otta sunulidioqan qurbanliq süpitidə qurbangahta keydürsun. Bu itaətsizlik qurbanliqi bolidu. ⁶ Kahinlardin boləqan ər kixilərninğ həmmisi buni yesun; u muqəddəs yərdə yeyilsun; u «əng muqəddəslərning biri» hesablinidu. □

⁷ Gunah qurbanliqi kandaq bolsa itaətsizlik qurbanlikimu xundak bolidu; ular ikkisi toqrisidki kaidə-nizam ohxax; bu qurbanliq kafarət kəltürüxkə qurbanliq ötküzgüqi kahinning əzigə təwə bolsun.

Keydurmə qurbanliqlar wə axliq hədiyələrdin kahinlarəqa tegidioqan ülüxi toqruluk bəlgilimə

⁸ Kahin birsining sunəqan keydurmə qurbanliqini ötküzgən bolsa, keydurmə

□ **7:3** «*Qurbanliq qiləuqi kixi*» — ibraniy tilida «U». □ **7:6** «*muqəddəs yərdə*» — bu sözlər muqəddəs jayning ətrapidiki həylini kərsitidu, «muqəddəs qedir» («əng muqəddəs jay» wə «muqəddəs jay»)ni öz iqigə almaydu.

qurbanlikning terisi xu kahinning bolidu.
⁹ Tonurda pixuruloqan hər bir axlik hədiyə, xundakla qazanda yaki tawida etilgən hər bir axlik hədiyə bolsa uni ötküzgən kahinning bolidu, yəni kahinning özige təwə bolidu.
¹⁰ Hər bir axlik hədiyə, məyli zəytun meyi arilaxturuloqan bolsun, yaki kuruk kəltürölgən bolsun, bular Hərunning oqullirining hər birigə barawər bəlüp berilidu.

Inaklik qurbanliki toqrisidiki qaidə-nizam

¹¹ Pərwərdigarəqa atəp kəltürölgən inaklik qurbanliki toqrisidiki qaidə-nizam mundak: —

¹² Sunmaqı boləqan kixi uni təxəkkür eytix üqün sunsa, undakta u «təxəkkür qurbanliki» bilən billə zəytun meyi iləxtürölgən petir toqaqlar, zəytun meyi sürölüp məsihləngən petir həmək nanlar wə esil undin zəytun meyiə qiləp pixuruloqan toqaqlarnimu kəltürsun. □ ■ ¹³ Xu toqaqlardin baxqa, yənə təxəkkür eytidəqan inaklik qurbanliki bilən billə eqitqu selinəqan nanlarnimu sunsun; ¹⁴ u xu sunəqanlirining hər bir türidin birni elip Pərwərdigar üqün *qox qollap* sunidəqan «kətürmə hədiyə» qilip kəltürsun; bu inaklik qurbanlikining qenini *qurbangahning üstigə*

□ **7:12** «**petir toqaqlar**» — ibraniy tilida bu söz yaki həlkisiman yaki qəkküq bilən texilgən birhil nanlarni kərsitidu.

■ **7:12** Zəb. 116:17

səpkən kahinning özigə təgsun. □ ¹⁵ Təxəkkür bildüridoğan inaklik qurbanlikining gəxi bolsa qurbanlik qilinoğan xu küni yeyilixi kerək; *qurbanlikni sunoquqi kixi* tang atquqə uning heq nemisini kaldurmisun. □

¹⁶ Əgər uning sunoğan qurbanliki kəsimigə has qurbanlik yaki ihtiyariy kəltürgən qurbanlik bolsa, undakta həywanning gəxi qurbanlik qilinoğan kündə yeyilsun; uningdin exip qaloqinini bolsa, ətisimu yeyixkə bolidu; ■ ¹⁷ ləkin qurbanlikning gəxidən üqinqi küniqiqə exip qalsa, u otta köydürülüxi kerək. ¹⁸ Inaklik qurbanlikining gəxidən üqinqi künidə yeyilsə, undakta qurbanlik qobul bolmaydu, qurbanlik sunoquqining hesabioqimu hesablanmaydu, bəlki məkruh bolidu; kimdəkim uningdin yesə öz kəbihlikining jazasioğa tartilidu.

¹⁹ Xundakla napak nərsigə tegip qaloğan gəxmu yeyilməsliki kerək, bəlki otta köydürülüxi kerək. Hərқandak pak adəm *napak nərsigə təgmigən* qurbanlikning gəxini yesə bolidu. ²⁰ Ləkin kimki napak hələttə turup Pərwərdigaroğa ataloğan inaklik qurbanlikidən yesə, undakta u

---

□ **7:14** «**kötürmə hədiyyə**» — kahin yaki hədiyyəni sunoğan kixi Pərwərdigarning aldioğa ikki qollap alahidə egiz kötürüp atioğan hədiyyə. «Kötürmə hədiyyə» adəttə qurbanlikqə məs'ul kahinoğa təwə bolidu. □ **7:15** «**qurbanlikni sunoquqi kixi**» — ibraniy tilida «u». ■ **7:16** Law. 19:6

öz həlkədin üzüp taxlinidu. □ ■ 21 Kimki napak bir nərsigə tegip kətsə (məyli napak hələttiki adəm bolsun, napak bir həywan bolsun yaki hərəkəndəq napak yirginqlik nərsə bolsun) wə xundəqlə Pərwərdigarəqə has ataloqan inəkləq kurbənləqinəq gəxidəq yəsə, undəqta u öz həlkədin üzüp taxlinidu.□

Addiy pəkraləqə qəritiloqan bəlgilimilər

22 Pərwərdigar Musəqə səz kəlip mundaq dedi:

23 Israilləqə mundaq deqin: — Silər kala, qoy wə əqkilərnəq meyinəq hərgiz yemənglər. 24 Əzlükidəq əlgən yaki yirtkuqlar boqup qoyoqan həywanəq qəsətinəq meyinəq hərəkəndəq ixkə ixlətkiləq bolidu, ləkin hərgiz uningdəq yemənglər. 25 Qünki kimki Pərwərdigarəqə atəp otta sunulidəqan hərəkəndəq həywanəq meyinəq yəsə, xuni yegən kixi öz həlkəlidəqin üzüp taxlinidu.□

26 Silər hərəkəndəq turar jayinglərdəq həqəkəndəq qənni, yəni uqar-qənatlərnəq bolsun yaki qərpəylərnəq bolsun kənini hərgiz estimal

□ 7:20 «öz həlkədin üzüp taxlinidu» — muxu səzlərnəq mundaq bərnəqqə qüxəngəsi boluxi mumkin: (1) Pərwərdigar Əzi unə ətüridu; (2) jəməət unə ətürüxi kərək; (3) jəməət unə ibadət sorunliridəqin həydiwetixi yaki pütkül jəmiyət unə paliwetixi kərək; (4) uningdəqin həq nəsil qəldurulməydu. Biznəqgə bəxkə ayəttə enəq buyruq kərsətilməgəqkə, muxu yərdəq bərinqi qüxəngə (Huda Əzi xu adəmni dunyadəqin kətküzidu) toqra boluxi mumkin, dəp qəraymiz. ■ 7:20 Law. 15:3 □ 7:21

«öz həlkədin üzüp taxlinidu» — 20-ayət wə izəhətini kərüng.

□ 7:25 «öz həlkədin üzüp taxlinidu» — 20-ayət wə izəhətini kərüng.

qilmanglar. ■ 27 Kimdækim hêrkandak qanni estimal qilsa, xu kixi êz hêkîliridin ûzûp taxlinidu.□

Inakîlik qurbanliklirining kahinlaroqa têkdim qilinidïoqan qisimliri

28 Pêrwêrdigar Musaoqa sêz qilip mundak dedi:

29 Israillaroqa mundak degin: — Kimki Pêrwêrdigaroqa atap bir inakîlik qurbanliki sunsa, undakta u Pêrwêrdigaroqa has boloqan hêdiyêni xu inakîlik qurbanliktin ayrip keltûrsun. 30 Êz qoli bilên Pêrwêrdigaroqa atioqan, otta sunulidïoqan hêdiyêlerni, yêni may bilên têxni qoxup elip kelip, têxni «pulanglatma hêdiyê» sÛpitidê Pêrwêrdigarning aldida pulanglatsun. □ ■ 31 Kahin meyini kurbangah ûstidê keydÛrÛwêtsun. Têx bolsa Hêrun bilên uning oqullirioqa has bolsun.

32 Inakîlik qurbanlikliringlarning ong arqa putini silêr «kêtÛrmê hêdiyê» sÛpitidê kahinoqa beringlar. 33 Hêrunning oqulliridin qaysisi inakîlik qurbanlikining qeni bilên meyini sunoqan bolsa êz ûlÛxi ûqÛn ong arqa putini êzi alsun. 34 QÛnki mên Israillarning inakîlik qurbanlikliridin «pulanglatma hêdiyê» boloqan têx bilên «kêtÛrmê hêdiyê» boloqan arqa putini

■ 7:26 Yar. 9:4; Law. 3:17; 17:14 □ 7:27 «êz hêkîdin ûzûp taxlinidu» — 20-ayêwê wê izahatini kêrÛng. □ 7:30 «pulanglatma hêdiyê» — Pêrwêrdigarning aldida egiz kêtÛrÛp alahidê pulanglitidïoqan hêdiyêdur. «Pulanglatma hêdiyê» adêttê barlik kahinlaroqa têwê bolidu. ■ 7:30 Mis. 29:24

əbədiy bir bəlgilimə bilən Israillardin elip, kahin Hərun wə uning oqullirining həkkı bolsun dəp ularoqa təkdım kıldım. □ ■

³⁵ *Musa* Hərun bilən oqullirini Pərwərdigarning kulluqıda kahin boluxka uning aldiəa kəltürgən künidə, ularoqa Pərwərdigarəa atəp otta sunulidiəan qurbanliqlardin təkdım kılınıdiəan kahinlik ülüxi manə xudur. □

³⁶ *Musa* ularni Məsihligən künidə, Pərwərdigar bu ülüxnə Israillardin elip ularoqa berilsun dəp əmr kıləan. Bu *Israillaroqa* dəwrdin dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. □

Hulasə

³⁷ Keydürmə qurbanlik bilən axliq hədiyəsi, gunah qurbanliki bilən itaətsizlik qurbanliki, kahinlikka tikləx qurbanliki bilən inakliq qurbanliki toqrisidiki qaidə-nizam manə xudur. □ ³⁸ Pərwərdigar Israillaroqa: «Silər bu Sinay bayawinida Pərwərdigarning aldiəa

□ **7:34 «əbədiy bir bəlgilimə»** — Təwrattiki «əbədiy» degən söz ibraniy tilida ikki mənədə ixlitilidu: (1) mənggü; (2) xu wəqittiki qeki bekitilmigən, kərəlsiz, məhlətsiz uzun bir məzgilni kərsitidu. «Qoxumqə söz»imiznimu kərüng. ■ **7:34** Mis. 29:27; Qəl. 18:11 □ **7:35 «Musa»** — ibraniy tilida «u».

□ **7:36 «Musa»** — ibraniy tilida «u». □ **7:37 «kahinlikka tikləx qurbanliki»** — bu hil qurbanlik inakliq qurbanliqiəa ohxap ketidu, bu 8-bab, 22-32-ayətlərdə təpsiliy təswirlinidu. Ibraniy tilida «kahinlikka tikləx qurbanliki» «(kollarni) toldurux qurbanliki» degən sözlər bilən ipadilinidu — qünki Huda bu murasim arkilik Hərunning əwladliri boləan kahinlarning kollirini (1) qurbanliqlər bilən wə (2) kahinlik məs'uliyitini tapxurux bilən «toldurdi».

qurbanlikliringlarni sununglar» döp buyruoan künidə, u bularning həmmisini Sinay teoqida Musaoqa tapxuroanidi.

8

Kahinlarning has hizmətlərgə ayrilixi — «Mis.» 40:17-38nimu kərüng

¹ Pərwərdigar Musaoqa söz kılıp: — ² Hərunni oqulliri bilən billə, wə ularning məhsus kiyimlirini, «məsihləx meyi»ni, gunah qurbanliki bolidioan torpaq bilən ikki koqkarni, petir nan selinoan sewətni elip kelip, □ ■

³ *Israilning* pütün jamaaitini jamaət qedirining kirix aozzining aldioa jəm kılöin, — dedi.

⁴ Musa Pərwərdigar uningoqa buyruoqinidək kildi, jamaət jamaət qedirining kirix aozzining aldioa yioildi. ⁵ Andin Musa jamaətkə: — Pərwərdigar buyruoan ix mana mundak, — dedi.■

⁶ Xuning bilən Musa Hərun bilən uning oqullirini aldioa kəltürüp ularni su bilən yuyup, ⁷ *Hərunoqa* kənglək kiydürüp, bəlwəoq baqlap, tonni kiydürdi wə üstigə əfodni yapti; u əfodning bəlwəoqini baqlap, əfodni uningoqa taqap koydi. ■ ⁸ Andin Musa uningoqa «koxen»ni taqap, koxenning iqigə

□ **8:2** «məsihləx meyi» — bu toqruluk «Mis.» 30:23-33ni kərüng. ■ **8:2** Mis. 28:1, 2; 30:25 ■ **8:5** Mis. 29:4 ■ **8:7** Mis. 28:4

«urim bilən tummim»ni selip, □ ■ ⁹ Bexioğa səllə yөгəp Pərwərdigar uningöa buyruşinidək səllining aldi tərripigə «altun tahtilik mukəddəs otuqat»ni bekitip köydi. ■

¹⁰ Andin Musa məsihləx meyini elip ibadət qediri bilən iqidiki barlıq nərsilərninğ həmmisini məsihləp mukəddəs kildi. ¹¹ U maydin elip kurbangahğa yəttə mərtiwə qeqip, kurbangah bilən uning barqə kaqa-kuqilirini, yuyunux desi wə təglikini Hudağa atap mukəddəs kilişğa məsihlidi. ¹² U yənə məsihləx meyidin azraq elip Hərurning bexioğa kuyup uni Hudağa atap mukəddəs kilişğa məsihlidi. ■

¹³ Andin Musa Hərurning oşullirini aldiğa kəltürüp, Pərwərdigar uningöa buyruşinidək ularğa kənglək kiydürüp, bəllirigə bəlwəş baqlap, ularğa egiz bəklərnimu taşap köydi. □ ■

Kahinlarni «Hudağa atap tikləx» kurbanlişliri

¹⁴ Andin u gunah kurbanlişi kilinidişan torpakni yetiləp kəldi; Hərun bilən uning oşulliri gunah kurbanlişi kilinidişan torpakning bexioğa köllirini köydi. ■ ¹⁵ U

□ **8:8** «Əfod», «koxen», «urim wə tummim» — kahinlik kiyimlər; «əfod», «koxen» («məydilik») wə «urim wə tummim» tooşruluk «Mis.» 28-babni kəruşg. ■ **8:8** Mis. 28:30 ■ **8:9** Mis. 28:36; 29:6 ■ **8:12** Zəb. 133:2 □ **8:13** «egiz bəklər» — bu söz Hərurning bax kiyimidin baxğa birhil bax kiyimni, bəlkim egizrək birhil bax kiyimni kərsitixi mumkin. ■ **8:13** Mis. 29:9 ■ **8:14** Mis. 29:1

uni boʻquzlidi, andin Musa kenidin elip, öz barmiki bilən qurbangahning mungguzlirigə, qerisigə sürüp qurbangahni gunahtin paklidi; qaloqan qanni bolsa u qurbangahning tewigə təküp, mukəddəs boluxka kafarət kəltürdi.

¹⁶ Andin u iq qarnini yögəp turqan mayning həmmisini, jigəring üstidiki qawa mayni, ikki bərək wə üstidiki maylirini qoxup aldi; andin Musa bularni qurbangahning üstidə keydürdi.

□ ¹⁷ Birak *Musa* torpaqning terisi bilən gəxi wə teziki bolsa Pərwərdigar əzigə buyruqinidək qedirgahning taxkirida otta keydürüwətti. □ ■

¹⁸ Andin u keydürmə qurbanlik kilinidoqan qoqkarni kəltürdi; Harun bilən uning oqulliri qollirini qoqqarning bexioqa koydi. □ ¹⁹ *Harun qoqkarni* boʻquzlidi; andin Musa kenini elip qurbangahning üsti kismining ətrapiqə səpti;

□ ²⁰ *Harun qoqkarni parqə-parqə* kilip parqilidi; andin Musa bexini, parqilanoqan gəxlirini barlik meyi bilən qoxup keydürdi. □ ²¹ Üqəy-qərinliri bilən paqaklirini suda yudi. Andin Musa qoqkarni pütün peti qurbangah üstidə keydürdi. Bu Pərwərdigar Musoqa buyruqan, «Pərwərdigarqə atap otta sunulidoqan huxbuy qikidoqan qurbanlik» idi. ■

□ **8:16** «**Andin u iq qarnini...**» — «u» Harunni kərsitixi mumkin. □ **8:17** «**Musa...**» — ibraniy tilida «u» — Musani kərsitixi mumkin. ■ **8:17** Mis. 29:14; Law. 4:11 □ **8:18**

«**...u ... kəltürdi;...**» — «u» Musani kərsitixi mumkin. □ **8:19**

«**Harun kuqkarni boʻquzlidi...**» — ibraniy tilida «u kuqkarni boʻquzlidi...».

□ **8:20** «**Harun kuqkarni parqə-parqə kilip parqilidi**» — ibraniy tilida «u kuqkarni parqə-parqə kilip parqilidi;...». ■ **8:21** Mis. 29:18

²² Andin u kahinlikka tiklax qurbanliqi kilinidionan koqkarni, ikkinqi koqkarni keltürdi; Harun bilən uning oqulliri kollirini koqkarning bexioqa koydi. ²³ U uni boquzlidi; wə Musa uning kenidin elip Harunning ong kulikining yumxiki bilən ong kolining bax barmikioqa sürüp wə ong putining qong barmikioqimu suwap koydi.

□ ²⁴ Andin Musa Harunning oqullirini aldioqa keltürüp, kandin elip ularning ong kulaklirining yumxiki bilən ong kollirining bax barmaklirioqa sürdi, ularning ong putlirining qong barmaklirioqimu suwap koydi, qaloqan qanni Musa qurbangahning qerisigə septi.

²⁵ Xundak kilip, u meyi bilən mayliq quyrukini, iq qarnini yögəp turqan barliq may bilən jigərninq üstidiki qawa meyini, ikki bərek wə üstidiki maylirini qoxup elip ong arqa putinimu kesip elip, ■ ²⁶ Pərwərdigarning aldidiki petir nan selinoqan sewəttin bir petir toqaq bilən bir zəytun may toqiqi wə bir danə həmək nanni elip bularni may bilən ong arqa putning üstidə koydi; ²⁷ andin bularning həmmisini Harun bilən uning oqullirining kollirioqa tutquzup, pulanglatma hədiyə bolsun dəp Pərwərdigarning aldida pulanglati. ■

²⁸ Andin Musa bularni ularning kolliridin elip qurbangahtiki keydürmə qurbanliqning üstidə koyup keydürdi. Bu «kahinlikka tiklax qurbanliqi» bolup, Pərwərdigarqə atap otta

□ **8:23** «U uni boquzlidi...» — «u» Harunni kersitixi mumkin.

■ **8:25** Mis. 29:22 ■ **8:27** Mis. 29:24

sunulidioqan, huxbuy qikidioqan kurbanlik idi.
29 Andin Musa texni elip pulanglatma hediya
supitida Perwardigarning aldida pulanglatti;
Perwardigarning uningqa buyruqini boyiqe,
«kahinlikqa tiklex kurbanliki» bolqan
qoqqarning bu qismi Musaning uluxi idi.■

Harun wa oqullirini Masih kilix

30 Andin Musa Masihlax meyidin wa
qurbangahning ustidiki kandin bir'az elip,
Harun bilan uning kiyimligewa wa oqulliri bilan
ularning kiyimligewa septi. Xundak kilip, u
Harun wa kiyimligewini, oqulliri bilan ularning
kiyimligewini muqeddes kildi.■

31 Musa Harun bilan uning oqulliriqa mundak
buyrudi: — «Bu gexni jamaet qedirining
kirix aqzida kaynitip pixurup xu yerdə
olturup «kahinlikqa tiklex kurbanliki»qa tewa
bolqan sewattiki nan bilan qoxup yenglar;
bularni Harun bilan oqulliri yesun, dep
buyruqinimdək uni yenglar; ■ 32 lekin gex
bilan nandin exip qaloqlirining həmmisini
otta keyduruwetinglar.

33 Silər yette kungiqe jamaet qedirining kirix
aqzidin qikmay, Hudaqa atap kahinlikqa tiklex
kūnliringlar toxquqə xu yerdə turunglar; qunki
silərnə Hudaqa atap kahinlikqa tiklex üqün

■ 8:29 Mis. 29:26; Law. 7:33 ■ 8:30 Mis. 29:21 ■ 8:31 Mis. 29:32; Law. 24:9

yəttə kün ketidu. □

³⁴ Bütün qılinoqan ixlar Pərwərdigarning buyruqini boyiqə silər üçün kafarət kəltürülsun dəp qilindi. □

³⁵ Silər ölməsliginglar üçün Pərwərdigarning əmrini tutup jamaət qedirining kirix aqzining aldidə keqə-kündüz yəttə kün turuxunglar kerək; qünki manga xundak buyruldi».

³⁶ Hərun bilən oqulliri Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən buyruqinining həmmisini bəja kəltürdi.

9

Kahinlarning hizmitining muqəddəs ibadət qedirida baxlinixi

¹ Səkkizinqi küni Musa Hərun bilən uning oqulliri wə Israilning aqsakallirini qakirip,

² Hərunoqa mundak dedi: — «Sən gunah qurbanliqioqa bejirim bir mozayni, köydürmə qurbanliqqa bejirim bir qoqkarni özüng üçün elip, Pərwərdigarning aldioqa kəltürgin, ■

³ andin Israilloqa söz qilip: — Silər gunah qurbanliqi üçün bir tekə elip kelinglar,

---

□ **8:33 «Hudaqə atap kahinliqqa tikləx»** — bu ayəttiki «Hudaqə atap kahinliqqa tikləx» ibraniy tilida «kolni toldurux» degən ibarə bilən ipadilinidu. 7:37 wə «Mis.» 28:41 wə izahatini kərüng. Kahinliq wəzipisi اساسən Hudaning qurbanliqlirini öz qolioqa elix bilən baxlinatti. □ **8:34 «Bütün qılinoqan ixlar ... kafarət kəltürülsun dəp qilindi»** — yaki «silər üçün kafarət kəltürülsun dəp, bütün qılinoqandək mundin keyinmu həm qilinsun, dəp Pərwərdigar buyrudi». ■ **9:2 Mis. 29:1**

kəydürmə qurbanlik üqün bir mozay wə bir qoza elip kelinglar, hər ikkisi bejirim, bir yaxka kirgən bolsun; ⁴ Pərwərdigarning aldida sunuxka inaklik qurbanliki süpitidə bir torpaq bilən bir qoçqarni elip, zəytun meyi iləxtürülgən axlik hədiyə bilən billə kəltürünglar; qünki bögün Pərwərdigar Özini silərgə ayan kılıdu, degin».

⁵ Ular Musa buyruoan nərsilərnı jamaət qedirin- ing aldioa elip kəldi; pütkül jamaət yekin ke- lip, Pərwərdigarning aldida hazır bolup turdi.

⁶ Musa: — Mana, bu Pərwərdigar buyruoan ixtur; buni kilsanglar Pərwərdigarning xan- xəripi silərgə ayan bolidu, dedi.

⁷ Xuning bilən Musa Hərunoqa: — Sən qurbangahka yekin berip gunah qurbanliking bilən kəydürmə qurbanlikingni sunup özüng wə həlk üqün kafarət kəltürgin; andin həlkning qurbanlikinimu sunup, Pərwərdigar əmr kıləandək ular həkqidə kafarət kəltürgin» — dedi.■

⁸ Xuni dewidi, Hərun qurbangahka yekin berip əzi üqün gunah qurbanliki bolidioan mozayni boquzlidi. ⁹ Hərunning oquulliri qanni uningə sunup bərdi; u barmikini qanoa təgküzüp, qurbangahning münggüzlirigə sürdi, qaloan qanni qurbangahning tüwigə quydi. ¹⁰ Gunah qurbanlikining meyi bilən ikki bərek wə jigərnıg üstidiki qawa mayni elip, Pərwərdigar Musoqa buyruoqinidək ularni

■ 9:7 Law. 16:6; İbr. 7:27

qurbangah üstidə köydürdi. ¹¹ Gəx bilən terisini bolsa qedirgahning taxkiriya elip qikip otta köydürdi.

¹² Andin u köydürmə qurbanlik kilidolan *koqkarni* boqozlidi; Harunning oqulliri uningya qanni sunup bərđi; u buni qurbangahning üsti kismining ətrapiya səpti. ¹³ Andin ular parqə-parqə kilinolan köydürmə qurbanlikni bexi bilən billə uningya sunup bərđi; u bularni qurbangahda köydürdi. ¹⁴ U iq qarni bilən paqaklirini yuyup, bularnimu qurbangahning üstidə, köydürmə qurbanlikning üstigə qoyup köydürdi.

¹⁵ Andin u həlkning qurbanlikini kəltürdi; həlkning gunah qurbanliki bololan tekini boquzlap, ilgiri haywannı sunoqandək unimu gunah qurbanliki kilip sundi. ■ ¹⁶ U köydürmə qurbanlik kilidolan malni kəltürüp bunimu bəlgilimə boyiqə sundi. ¹⁷ Andin u axlik hədiyəni kəltürüp uningdin bir qangal elip ətigənlik köydürmə qurbanlikka qoxup qurbangah üstidə köydürdi. □ ■

¹⁸ Andin həlkkə bolidolan inaklik qurbanliki bolidolan torpaq bilən koqkarni boquzlidi. Harunning oqulliri qenini uningya sunup bərđi; u buni qurbangahning üsti kismining ətrapiya səpti. ¹⁹ Ular torpaq bilən koqqarning may kismini, yəni maylik quyruqi, iq

---

■ **9:15** Law. 4:13 □ **9:17** «ətigənlik köydürmə qurbanlik» — hər ətigəndə sunuluxi kerək bololan qoza qurbanliki («Mis.» 29:38-40ni kərüng). ■ **9:17** Mis. 29:38; Law. 2:1

qarnini yögəp turoqan maylirini, ikki bərək wə jigərning qawa meyini elip, ²⁰ Bu may parqilirini ikki təxning üstidə koydi, *Harun* bularni qurbangaḥning üstidə köydürdi.

□ ²¹ Ahirida Harun ikki təx bilən ong arqa putini pulanglatma hədiyə süpitidə Musaning buyruqinidək Pərwərdigarning aldidə pulanglattı. ■ ²² Andin Harun kollirini həlkqə qaritip kətürüp, ularoqa bəht tilidi; u gunah qurbanliqı, köydürmə qurbanliq wə inakliq qurbanliqini sunup, *qurbangaḥtin* qüxti.

²³ Musa bilən Harun jamaət qedirioqa kirip, yənə yenip qikiq həlkqə bəht tilidi; xuning bilən Pərwərdigarning xan-xəripi pütkül həlkqə ayan boldi; ²⁴ Pərwərdigarning aldidin ot qikiq, qurbangaḥ üstidiki köydürmə qurbanliq bilən maylarni yutup kətti. Pütkül həlk buni kərüp, towlıxip, düm yikilixti.■

10

Nadab bilən Abihu wə «qəyriy ot»

¹ Harunning oqulliri Nadab bilən Abihu ikkisi öz huxbuydenini elip uningoqa ot yekip üstigə huxbuyini selip, Pərwərdigar ularoqa buyrup bakmioqan qəyriy bir otni Pərwərdigaroqa

□ **9:20** «*Harun ... köydürdi*» — ıbraniy tilida «u ... köydürdi».

■ **9:21** Law. 7:32 ■ **9:24** 1Pad. 18:38; 2Tar. 7:1

sundi; □ ² xuning bilən Pərwərdigarning aldidin ot qikip ularni yəwətti; xuan ular Pərwərdigarning aldidida əldi.■

³ Musa Hərunoşa: — Mana, bu Pərwərdigarning: «Mən Manga yekın kəlgən adəmlərdə Əzümning mukəddəs ikənlikimni kərsitimən wə barlıq həlkning aldidida uluqlinimən» degən səzining əzidur, dedi. Xuni dewidi, Hərun jim turup qaldı.■

⁴ Musa Hərunning taqisi Uzziəlning oqulliri bolıan Mixael bilən Əlzafanni qakirip ularoşa: — Silər yekın kelip öz kərindaxliringlarni mukəddəs jayning aldidin kətürüp, qedirgahning taxkirişa elip qikınglar» — dedi.

⁵ Xuning bilən ular yekın kelip, ularni kiyiklik kəngləkliri bilən kətürüp Musaning buyruşinidək qedirgahning taxkirişa elip qikti.

⁶ Musa Hərun wə oqulliri Əliazar bilən Itamaroşa: — Silər baxliringlarni oquq qoymanqlar, kiyimliringlarni yirtmanqlar; bolmisa əzünglar əlöp, pütkül jamaətkə oşəzəp kəltürisilər; lekin kərindaxliringlar bolıan pütkül İsrail jəməti Pərwərdigar yaqqan ot tüşəylidin matəm tutup yioqlisun. ⁷ Əmma silər bolsanqlar Pərwərdigarning Məsihləx

---

□ **10:1 «oşeyriy ot»** — Nadab wə Abihu bəlkim (1) huxbuy puritixta qoşni bəlkim kurbangahtin baxka bir yərdin aloşan; (2) ular sunidoşan huxbuyni toşra arilaxturmioşan («Mis.» 30:9ni kəşung); (3) ular huxbuy sunoşanda Pərwərdigarning ibadəthanioşa munasiwətlik əmrləning birəşigə hilaplik kילוşan bolsa kərək. ■ **10:2** Qəl. 3:4; 26:61; 1Tar. 24:2 ■ **10:3** Law. 8:35

meysi üstünglaroşa sürülgən boloaqqa, jamaət qedirining taxkiriyoşa qikmanglar; bolmisa əlisilər, dedi. Xuni dewidi, ular Musaning buyruşinidək kildi.■

Harun wə əwladliriyoşa tapilanoşan bəlgilimilər

⁸ Pərwərdigar Harunoşa söz qilip mundak dedi: — ⁹ «Sən əzüng wə oşulliring xarab wə ya baxka küqlük haraklarıni iqip, jamaət qediriyoşa hərgiz kirmənglar; bolmisa, əlüp ketisilər. Bu silər üqün dəwrdin-dəwrgə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. ¹⁰ Xundak qilsanglar, muqəddəs bilən adəttikini, pak bilən napakni pərk etip ajri-talaydiyoşan bolisilər; ¹¹ xundakla Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən Israillaroşa tapxuroşan həmmə bəlgilimilərnəni ularoşa əgitaləysilər».

¹² Musa Harun wə uning tirik qaloşan oşulliri Əliazar bilən Itamaroşa mundak dedi: — «Silər Pərwərdigaroşa atap otta sunulidiyoşan qurbanlıq-hədiyələrdin exip qaloşan axlık hədiyəni elip uni qurbangahning yenida eqitku arilaxturmiyoşan həlda yənglar; qünki u «əng muqəddəslərnəning biri» həsablınıdu. □ ¹³ Bu Pərwərdigaroşa atap otta sunulidiyoşan nərsilərdin sening nesiwəng wə oşulliringning nesiwisi boloaqqa,

■ **10:7** Law. 21:12

□ **10:12** «otta sunulidiyoşan qurbanlıq-hədiyələr» — «otta sunulidiyoşan qurbanlıq-hədiyələr»din bəzidə bir qisimi qaldurulup, kaşinoşa wə bəzidə sunoşuqi kixining əzigimu yeyixkə berilidu. Qaloşan qismi keydürülıdu, əlwəttə.

uni muqəddəs jayda yeyixinglar kerək; qünki manga xundak buyruloqandur. ■

¹⁴ Uningdin baxka pulanglatma hədiyə qilinoqan təx bilən kətürmə hədiyə qilinoqan arka putni sən wə oqul-qizliring billə pak bir jayda yənglar; qünki bular sening nesiwəng bilən oqulliringning nesiwisi bolsun dəp, Israillarning inaklik qurbanlikliridin silərgə berilgən. ¹⁵ Ular kətürmə hədiyə

qilinoqan arka put bilən pulanglatma hədiyə qilinoqan təxni otta sunulidoqan mayliri bilən qoxup, Pərwərdigarning aldida pulanglatma hədiyə süpitidə pulanglitix üqün kəltürsun; Pərwərdigarning buyruqini boyiqə bular sening wə oqulliringning nesiwisi bolidu; bu əbədiy bir bəlgilimə bolidu».

Gunah qurbanliqining buzuluxi

¹⁶ Andin Musa gunah qurbanliqi qilidoqan tekini izdiwidi, mana u allıqəqan kəydürölüp boləqanidi. Bu səwəbtin u Hərinning tirik qəloqan ikki oqli Əliazar bilən Itamarə qəqqiklinip: ¹⁷ — Nemixka silər gunah

qurbanliqining gəxini muqəddəs jayda yemidinglar? Qünki u «əng muqəddəslərləning biri» həsəblinatti, Pərwərdigar silərnə jamaətning gunahini kətürüp ular üqün uning aldida kafarət kəltürsun dəp, xuni silərgə təksim qiloqanidi. ¹⁸ Mana, uning qəni muqəddəs jayning iqigə kəltürölmidi; silər

əslidə mən buyruqandək uni mukəddəs jayda yeyixinglar kerək idi, — dedi. □ ■

¹⁹ Lekin Hərun Musoqa: — Mana, bular bügün *toqra ix qilip* əzlrining gunah qurbanliki bilən köydürmə qurbanlikini Pərwərdigarning aldida sundi; mening beximoqa xu ixlar kəldi; əgər mən bügün gunah qurbanlikining *gəxini* yegən bolsam, Pərwərdigarning nəziridə obdan bolatimu? — dedi.

²⁰ Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11

Halal wə haram janiwarlar

¹ Pərwərdigar Musa bilən Hərunoqa mundak dedi: —

² Israillaroqa mundak degin: — Yər yuzidiki barliq haywanlarning iqidin silərgə yeyixkə bolidoqan janiwarlar xuki: — ■

³ Haywanlar iqidə həm tuyakliri pütün aqimak (tuyakliri pütünləy yerik) həm kəxigüqi haywanlarning hər birini yesənglar bolidu.

□ ⁴ Lekin kəxigüqi yaki aqimak tuyaklik

□ **10:18** «**uning qeni mukəddəs jayning iqigə kəltürülmidi**» — kaşınlar wə pütün həlkə jamaitining gunah qurbanlikining qeni mukəddəs jayning iqigə elip kirilidu; kaşınlar muxu hil qurbanlikning gəxini yeyixigə bolmaytti (4:1-21ni kəring). ■ **10:18** Law. 4:5; 6:26; 16:27 ■ **11:2** Qan. 14:4; Ros. 10:14 □ **11:3** «**kəxigüqi**» — muxu yərdə ikki-üq axqazini bar haywanlarnila əməs, bəlki yənə ozukni yumxaq qaynaydicoqan barliq haywanlarni kərsitidu.

haywanlarning t w ndikil rni yem slikinglar ker k: —

Teg : q nki u k xigini bil n tuyiqi aqimak  m s. Xunga u silerg  haram bolidu.

⁵ Suoqur bolsa k xigini bil n tuyiqi aqimak  m s — u silerg  haram bolidu. □

⁶ Toxkan bolsa bumu k xigini bil n tuyiqi aqimak  m s — u silerg  haram bolidu.

⁷ Qoxka bolsa tuyakliri aqimak (tuyakliri p t n y yerik) bol qini bil n k ximigini  q n silerg  haram bolidu.

⁸ Sil r xu haywanlarning g xid n yem slikinglar ker k w  ularning  l kigimu t gm nglar. Ular bolsa silerg  haram bolidu.

⁹ Suda yaxaydioqan janiwarlarning t w ndikil rni yeyixk  bolidu: — sudiki, y ni d rya-

dengizlardiki janiwarlarning qaniti w  qasiraqliri bol qanlarni yeyixk  bolidu;

¹⁰ lekin d rya-dengizlarda yaxaydioqan, y ni sularda top-top  zidioqan barlik janiwarlarning, qasiraqliri yaki qaniti bolmioqanlirini yem slikinglar ker k; ular silerg  yirginqlik sanalsun.

¹¹ M zkur janiwarlar d rw k  silerg  yirginqlik sanalsun; sil r ularning g xid n yem slikinglar ker k;

ularning  l kini yirginqlik d p qaranglar. ¹² Sudiki janiwarlarning iqidin qaniti bil n qasiriki bolmioqan janiwarlarning

h mmisi silerg  yirginqlik sanalsun.

□ **11:5 «suoqur»** — yaki «siqkan» — taoqlarda yaxaydioqan kichik bir haywan.

Halal wə haram quxlar

13 Uqar-kanatlardan tōwəndikilər silərgə yirginliktur; ular yeyilməsliki kerək wə silərgə yirginlik bolsun: — yəni bürküt, qorultaz-tapquxlar, dengiz bürküti, □ 14 qarlıoqay quyruqluq sar, laqin wə ularning hilliri, 15 həmmə qoqa-qozoqlar wə ularning hilliri, 16 müxükyapilak, tögikux, qayka, sar wə ularning hilliri, 17 huwkux, qarna, ibis, □ 18 akku, saqiykux, belik'aloquq, □ 19 löylək, turna wə uning hilliri, hēpüp wə xəpərəng qatarlıklar silərgə haram sanalsun.□

Halal wə haram haxarətlər

20 Buningdin baxqa tət putlap mangidioqan, uqidioqan uxxak janiwarlarning həmmisi silərgə yirginlik bolidu. 21 Halbuki, tət putlap mangidioqan, uqidioqan uxxak janiwarlardin tōwəndikilərnı yesənglar bolidu: — puti bilən ügilik paqiki bolup, yər yüzidə

□ **11:13 «qorultaz-tapquxlar»** — ibraniy tilida «ustihan qakquqi kux». Yəni bir tərjimisi «belik'aloquq». □ **11:17 «huwkux»** — yaki «kiqik huwkux». **«qarna»** — yaki «suoqa sungügüqi». Buning kandaq kux ikənlikini bilix təs. □ **11:18 «akku»** — buning kandaq kux ikənlikini bilix təs. **«belik'aloquq»** — yaki «doqdaq» □ **11:19 «turna»** — yaki «qotan». **«..., turna wə uning hilliri, hēpüp wə xəpərəng qatarlıklar...»** — bu tizimlikteki quxlarning kəpinqisining ibraniy tilidiki nami Təwratta pəkət bir-ikki kətim kərüngən boloqaqqa, ularning kaysi quxlar ikənlikini toptoqra bəkitix bəzidə mumkin bolmaydu. Halbuki, ularning omumiy tipliri, xūbhışizki, tərjimimizdək bolidu.

səkriyələydiqanlarni yesənglar bolidu; □
 22 bularning iqidin silərgə yeyixkə bolidiqanliri:
 — qekətkə wə uning hilliri, qara qekətkə
 wə uning hilliri, tomuzqə wə uning hilliri,
 qaqqikiz wə uning hilliri. 23 Lekin tət putluk
 boləqan əmiligüqi həm uqidiqan həmmə baxqə
 janiwarlar silərgə yirginqlik sanalsun. □

Əlüklər toqruluk

24 Bu janiwarlardinmu mundaq yol bilən napak
 bolisilər; birkim ularning əlük tenigə təgsə
 kəq kirgüqə napak hesablinidu. 25 Kimdəkim
 bularning əlükinin bir qismini kətürsə öz kiy-
 imlirini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak
 hesablinidu.

26 Tuyakliri aqimak, birak pütünləy bəlünmigən
 yaki kəximəydiqan haywanlarning həmmisi
 silərgə haramdur; hərkim *ularning əlükigə*
 təgsə napak sanalsun. □ 27 Tət puti
 bilən mangidiqan haywanlarning iqidin tapini
 bilən mangidiqanlarning həmmisi silərgə na-
 pak bolup, hərkim ularning əlük tənirigə təgsə

□ **11:21 «tət putlap mangidiqan»** — ibraniylarning
 közqarixiqə haxarətlər tət puti bilən mangidu, ularning
 aldinqi ikkisi «qol» hesablinidu. □ **11:23 «silərgə yeyixkə
 bolidiqanliri: — qekətkə wə uning hilliri, ... qaqqikiz
 wə uning hilliri... həmmə baxqə janiwarlar silərgə
 yirginqlik sanalsun»** — «qekətkə»din baxqə, ibraniiy tilidin
 bu haxarətlərnin namlirini jəzmləxtürüx təs. Biz «qoxumqə
 səz»imizdə halal-haram haywanlar üstidə tohtilimiz. □ **11:26
 «hərkim ularning əlükigə təgsə...»** — ibraniiy tilida «hərkim
 ularqə təgsə...» — xübhisizki, bu ularning əlüklirini kərsitidu
 (24-ayətni kəring). Qünki alayli, exəkni minix adəmnii napak
 qilmaydu.

kəq kirgüqə napak sanilidu. ²⁸ Kimki ularning ölükini kətürsə öz kiyimlerini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak turidu. Bu həywanlar bolsa silərgə haram bolidu.

²⁹ Yər yüzidə əmiligüqi uxxak janiwarlarning iqidin silərgə haram boləlanlar munular: — qarioqu zokor, qaxkan, kəslənqük wə ularning türliri, □ ³⁰ salma, kızil kəslənqük, tam kəslənqüki, tügürük kəslənqük wə hameleon qatarliqlar haram bolidu. □ ³¹ Bularning həmmisi yər yüzidə əmüligüqi həmmə uxxak janiwarlarning iqidə silərgə haram bolidu; ularning ölükigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanilidu.

³² Bu janiwarlarning ölüki hərəkəndək nemigə qüxüp qalsa xu nemə napak hesablinidu — hərəkəndək yaqraq qaqa-kuqa bolsun, kiyim bolsun, terə bolsun, taqar bolsun, hərəkəndək ixka ixlitilidiəlan əswab bolsun, suqə qilinixi kerək; ular kəq kirgüqə napak sanilip, keyin pak bolidu.■

³³ Bularning biri sapaldin yasələlan hərəkəndək qaqa iqigə qüxüp qalsa, xu qaqa iqidiki həmmə nərsə napak sanalsun wə qaqa əzi sundurulsun.

³⁴ Əgər qaqidiki sudin ax-taam üstigə qaqrap kətsə, ax-taam napak sanalsun wə xundakla qaqidiki hərəkəndək iqimlikmu napak sanalsun. ³⁵ Hərnemigə undək ölükning birər qismi

---

□ **11:29** «qaxkan» — yaki «sesik küzən». □ **11:30** «... tügürük kəslənqük wə hameleon qatarliqlar» — «hameleon»din baxka janiwarlarning namlirini ibraniy tilidin jəzmləxtürük təs. ■ **11:32** Law. 15:12

qūxūp qalsimu, napak sanalsun. Əgər tonur wə oqaq bolsa, napak boldi dəp qəkiwetilsun; ular silərgə haram bolsun. ³⁶ Ləkin xundaq əhwalda bulaq yaki su yiqilidiqan kəlqək yənila pak sanilidu; əmma birkim ularning əlük tenigə təgsə napak bolidu. ³⁷ Əgər undaq əlükning birər kismi terixka təyyarlanqan danlarqə qūxūp qalsa, bumu yənila pak sanilidu. ³⁸ Ləkin əgər danning üstigə su quyuloqandin keyin xundaq bir əlükning birər kismi qūxūp qalsa, undaqta bu danlar silərgə napak sanalsun.

³⁹ Əgər silərgə yeyixkə bolidiqan haywanlardin biri əlup qalsa, uning əlükigə təgkən kixi kəq kirgüqə napak sanalsun. ⁴⁰ Kimki undaq əlükning gəxidin yesə, əz kiyimlirini yuyuxi kerək wə kəq kirgüqə napak sanalsun; xundakla undaq bir əlükni kətürgən kiximu kiyimlirini yuyuxi kerək wə u kixi kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁴¹ Yər yüzidə əmüligüqi həmmə uxxaq janiwarlar yirginqlik sanilip, hərgiz yeyilmisun.

⁴² Qorsiki bilən beqirlap mangidiqan janiwar bolsun, yər yüzidə yürüp tət puti bilən yaki kəp putliri bilən mangidiqan əmüligüqi janiwarlarning hərtürlükini bolsa, ularni hərgiz yemənglar; qünki ular yirginqlikdir.

⁴³ Silər bolsanglar mundaq əmüligüqi janiwarning səwəbidin əzünglarni yirginqlik qilmasliqinglar kerək. Əzünglarni ular tūpəylidin napak qilmanglar, bolmisa ularning səwəbidin bulqinip qalisilər; ⁴⁴ qünki Mən Hudayinglardurmən. Silər əzünglarni *Əzümgə* atap mükəddəs qilixinglar kerək;

Mən Özüm muqəddəs boluq silərmu özünqlarni muqəddəs tutuxunqlar kerək. Silər özünqlarni yər yüzidə əmiligüqi uxxaq hərəkandaq janiwarlarning səwəbidin napak qilmanglar. ■ ⁴⁵ Qünki Mən öz Hudayinglar boluxka silərnə Misir zeminidin qikirip kəlgən Pərwərdigardurmən; silər muqəddəs bolunqlar, qünki Mən muqəddəsturmən.

⁴⁶ Xular bolsa qarpay bilən uqar-qanatlar, suda yüridiqan hərbi janiwar bilən yər yüzidə əmiligüqi hərbi uxxaq janiwarlar toqrisidiki qanun-bəlgilimidur. ⁴⁷ Bular bilən haram-halalni uqur, yeyixkə bolidiqan haywan bilən yeyixkə bolmaydiqan haywanlarni pərək etələysilər.

12

Ayal kixining tuquttin keyinki «paklinixi»

¹ Pərwərdigar Musoqa söz qilip mundaq dedi:

² Israillaroqa söz qilip mundaq degin: — «Ayal kixi hamilidar bolup oqul tuqsa, adət kərüp aqriq boluqan künliridikidək yəttə küngiqə napak sanalsun. □ ³ Səkkizinqi küni oqli

■ **11:44** Law. 19:2; 20:7; 1Pet. 1:16 □ **12:2** «**adət kərüp aqriq boluqan künliri**» — ibraniy tilida «ayrim turux künliri». Qiz-ayallar adət kərgən waqtida «napak» hesablinip, eri bilən billə bolsa erimu kəq kirgüqə «napak» hesablinidu, xundakla muqəddəs ibadəthaniqə kirsə yaki kurbanliqlarning gəxliridin yəsə bolmaydu. Ləkin Təwrat-Injil boyiqə hərəkandaq waqitlarda Hudaning həlqi dua-ibadət qilsa boliwəridu!

bolsa hətne kılinsun. □ ■ 4 Ayal bolsa xuningdin keyin ottuz üq küngiqə «қан paklinix»ta tursun; paklinix künliri tamam bolmioquqə heqbir muqəddəs nərsiqə təgmisun, muqəddəs jayqimu kirmisun. □ 5 Əgər u kız tuqsas undaқта adət künliridikidək ikki həptiqə napak turup, andin atmix altə küngiqə «қан paklinix»ta tursun.

6 Məyli oqul yaki kız tuqsun, қан paklinix künliri tamam bolqandin keyin u ayal köydürmə qurbanliқ üqün bir yaxқа kirgən qozini, gunah qurbanliқi üqün bir baqқа yaki pahtəkni elip jamaət qedirining kirix aqziqə, kahinning kexiqə kəltürsun. 7 Kahin uni Pərwərdigarning aldida sunup, xu ayal üqün kafarət kəltüridu; xuning bilən u hunidin pak bolidu. Oqul yaki kız tuqқан ayal toqrisidiki қанun-bəlgilimə mana xudur.

8 Əgər uning qoziqə qurbi yətmisə, u ikki pahtək yaki ikki baqқа kəltürsun; ularning biri köydürmə qurbanliқ üqün, yənə biri gunah qurbanliқi üqün bolidu; xu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltüridu; u ayal pak bolidu.□

□ 12:3 «hətne kılinsun» — ibraniy tilida «uning hətniliki kesilsun» degən sözlər bilən ipadilinidu. ■ 12:3 Yar. 17:12; Luқа 1:59; 2:21; Yh. 7:22

□ 12:4 «xuningdin keyin ottuz üq küngiqə «қан paklinix»ta tursun» — ayal öz erigə yekinlix tərəptə «pak» hesablinatti, lekin muqəddəs qediroқа kirip qurbanliқ қilixқа bolmaytti. □ 12:8 «Əgər uning qoziqə qurbi yətmisə...» — ibraniy tilida: — «Əgər uning qoza elixқа қoli қiskilik қilsa...». «u ayal pak bolidu»

— bu babtiki «ayallarning pakliқi» degən tema toqrululқ kəp uқuxmasliқlar boləqəqə, biz u toqrululқ «қoxumqə səz»imizdə azraq tohtilimiz.

13

Hərhil terə kesəlliri tooşruluk bəlgilimilər

¹ Pərwərdigar Musa bilən Hərunoşa söz qilip mundaq dedi: —

² Birsining bədinining terisidə bir qıqan, yaki təmrətkə yaki parkırak taxma qıqıp, uningdin bədinining terisidə pesə-mahaw kesilining jarahiti pəyda boləqan bolsa, u kixi Hərun kaşinning yaki uning kaşin ooşulliridin birining kexioşa kəltürölsun. □ ³ Kaşin uning bədinining jarahitigə qaraydu; jarahət boləqan jayning tüki aqirip kətkən həmdə jarahətmu ətrapidikiki teridin kənikrak kərünsə, bu pesə-mahaw kesəllikidir. Xunga kaşin uni kərgəndin keyin xu kixini «napak» dəp jakarlisun.

⁴ Lekin əgər uning bədinining terisidiki pəyda boləqan axu yaltirak qıqan aq bolup, ətrapidikiki teridin kənikrak kərünmisə wə tükimu aqirip kətmigən bolsa, kaşin bu jarahət bar kixini yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. ⁵ Yəttinqi küni kaşin uningoşa qarısun wə əgər jarahət ohxax turup, terisidə kengiyip kətmigən bolsa, kaşin uni yənə yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. ⁶ Yəttinqi küni kaşin uningoşa yənə qarısun wə jarahətning rənggi suslaxqan wə kengiyip kətmigən bolsa, undaqta kaşin uni «pak» dəp jakarlisun; jarahətning pəkət bir

---

□ **13:2 «bədinining terisidə»** — demək, saqal yaki qaqliri iqidə əməs (29-37nimu kərüng). **«pesə-mahaw»** — bu bablardiki «pesə-mahaw» kesili pəkət mahaw kesili bolupla qalmaq, bəlki nəqqə hil terə kesəlliklerini kərsitixi mumkin. «Qoxumqə söz»imizni kərüng.

qaka ikənliki bekitilip, kesəl kixi öz kiyimlirini yuyup pak sanalsun.

⁷ Lekin əgər u kahinoqa kərünüp «pak» dəp jakarlanoqandin keyin xu qaka terisidə kengiyip kətsə, undaқта u yənə bir kətim kahinoqa kərünsun. ⁸ Kahin uningə yənə qarısun wə əgər qaka uning terisidə kengiyip kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; u jarahət pesə-mahawdur.

⁹ Əgər birkimdə pesə-mahaw jarahiti pəyda bolup qalsa kahinning kexioqa kəltürülsun.

¹⁰ Kahin uning jarahitigə səpselip qarısun; wə əgər terisidə aq bir qıkan pəyda boləqan, tüki akirip kətkən bolsa wə qıkan qıqkan jayda ət-gəxi kərünüp qaləqan bolsa, ¹¹ bu uning bədinining terisigə qüxkən kona pesə-mahaw jarahitining qaytidin kəzoqilixi bolup, kahin uni «napak» dəp jakarlisun. U napak boləqini üqün uni solaxning həjiti yok.

¹² Lekin əgər pesə-mahaw kəzoqilip, jarahiti bar kixining terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahin nəgila qarisa xu yərdə xu «pesə-mahaw» bolsa, terisini bexidin putioqə qaplap kətkən bolsa,

¹³ undaқта kahin uningə səpselip qarısun; mana, xu pesə-mahaw jarahiti pütün bədinini qaplap kətkən bolsa, u jarahiti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; qünki uning pütün bədinini akirip kətkən bolup, u «pak» dəp sanalsun.

¹⁴ Lekin qaqaniki uningda ət-gəxi kərünüp qalsa, u kixi napak sanalsun. ¹⁵ Kahin mundaq kərüngən ət-gəxigə qarap, u kixini «napak» dəp jakarlisun; qünki xu ət-gəx napak bolup, u pesə-

mahaw kesilidur.

¹⁶ Halbuki, əgər ət-gəxi kaytidin əzgirip, akarsa u kixi yənə kahinning kexioğa kəlsun. ¹⁷ Kahin uningöğa səpselip qarısun; jarahət akaroğan bolsa, kahin jarahiti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; u pak sanilidu.

¹⁸ Əgər birkimning bədinining terisigə hürrek qıqıp saqiyip, ¹⁹ hürrekning ornida aq qıkan yaki kızıoq daq pəyda bolğan bolsa, kahinoğa kərsitilsun. ²⁰ Kahin uningöğa səpselip qarısun; əgər daq ətrapidiki teridin kənıkrak kərünsə, xundaqla uningdiki tüklər akirip qaloğan bolsa, undaqla kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu hürrektin kozoqilip pəyda bolğan pesə-mahaw kesili jarahitidur.

²¹ Ləkin kahin uningöğa səpselip qarıoğanda, daq qıqkan jayda akirip qaloğan tüklər bolmisa, wə daqmu ətrapidiki teridin kənıkrak bolmisa, rənggi səl susrak bolğan bolsa, undaqla kahin uni yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. ²² Əgər daq dərwekə terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu *pesə-mahaw* jarahitidur.

²³ Əmma əgər daq öz jayida tohtap yeyilmioğan bolsa, bu pəkət hürrekning zəhmi, halas; kahin uni «pak» dəp jakarlisun.

Kəyük yarisi toqruluk

²⁴ Əgər birsining bədinining terisining məlum jayi kəyüp qelip, kəygən jay aq-kızıoq yaki pütünləy aq daq bolup qalsa, ²⁵ kahin uningöğa səpselip qarısun; əgər xu daqdiki tüklər akirip

kətkən, daʼomu ətrapidiki teridin kənikrak bolup qaloqan bolsa, undaқта bu kəyuk yarisdin pəyda bolqan pesə-mahaw kesilidur; kaһin uni «napak» dəp jakarlisun; qunqi u pesə-mahaw jarahitidur.

²⁶ Lekin əgər kaһin səpselip qariloqanda, daʼoning ornida heqkandaq akirip kətkən tuk bolmisa, xundaqla daʼomu ətrapidiki teridin kənik bolmisa, bəlki rənggi sus bolsa, undaқта kaһin uni yəttə kungiqə ayrim solap koysun.

²⁷ Yəttinqi kuni kaһin uningəya yənə qarlisun; daʼo terisidə kengiyip kətkən bolsa, kaһin uni «napak» dəp jakarlisun; qunqi u pesə-mahaw jarahitidur.

²⁸ Əmma əgər daʼo jayida tohtap, yeyilmioqan bolsa, xundaqla rənggi sus bolsa, bu pəkət kəyuktin bolqan qawartku, halas; kaһin uni «pak» dəp jakarlisun; qunqi u kəyukning tatuki, halas.

Qaq yaki saqal iqidə pəyda bolqan jarahətlər

²⁹ Əgər bir ər yaki ayal kixining bexida yaki saqilida jarahət pəyda bolsa, ³⁰ kaһin jarahətkə səpselip qarlisun; əgər jarahət ətrapidiki teridin kənikrak kərunsə, üstidə xalang serik tuk bolsa, undaқта kaһin uni «napak» dəp jakarlisun; qunqi bu jarahət kəkaq bolup, bax yaki saqaldiki pesə-mahawning alamitidur.

³¹ Əgər kaһin kəkaq jayoqa səpselip qariloqanda, u ətrapidiki teridin kənik kərunmisə, xundaqla uning iqidə heqkandaq kara tukmu bolmisa, undaқта kaһin kəkiqi bar kixini yəttə

küngiqə ayrim solap qoysun. ³² Kahin yəttinqi küni qakaqqa yənə səpselip qarison; qakaq kengiyip kətməy, üstidimu heqkandak serik tük bolmisa, xundakla qakaq ətrapidiki teridin qenik kərünmisə, ³³ jarahiti bar kixi barliq qaq-sakilini quxüruwətsun; qakaqning özini oqirdimisun. Kahin kəqiqi bar kixini yənə yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. ³⁴ Yəttinqi küni kahin qakaqqa səpselip qarison; əgər qakaq teridə kengiyip kətmigən bolsa, xundakla ətrapidiki teridin qenik kərünmisə, kahin uni «pak» dəp jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; xuning bilən u pak sanilidu.

³⁵ Lekin əgər u «pak» dəp jakarlanoqandin keyin qakaq teridə kengiyip kətsə, ³⁶ kahin uningə yənə səpselip qarison; əgər qakaq teridə kengiyip kətkən bolsa, serik tükning bar-yoklukini təqxürüxning həjiti yok; qünki bu kixi napaktur. ³⁷ Əgər qakaq jayida xu peti qelip, üstidin qara tük ünüp qikqan bolsa, qakaq sakayətan bolidu; xu kixi pak boləraqqa, kahin uni «pak» dəp jakarlixı kerək.

³⁸ Əgər ər yaki ayal kixining bədinining terisidə daql pəyda bolup, bu daqlar parkirak həm aq bolsa ³⁹ kahin səpselip qarison; əgər bədənning terisidiki xu daqlar suslixip boz rənggə yüzləngən bolsa, bu teridin qikqan bir taxma, halas; bu kixi pak sanalsun.

Paynəkbax toqruluk

⁴⁰ Əgər birkimning bexining tüklixi quxüp kətkən bolsa, u pəkət bir takir bax, halas; u pak

sanalsun. ⁴¹ Əgər uning bexining tüki pexanə tərpidin qüxkən bolsa, u pəkət paynəkbaş, halas; u yənıla pak sanalsun. ⁴² Ləkin əgər uning takir bexi yaki paynək bexida kizəuq aq daq kərünsə, undaқта xü jarahət uning takir bexi yaki paynək bexidiki pesə-mahaw kesilining bir alamtidur. ⁴³ Kahin jarahitigə səpselip qarısun; əgər uning takir bexida yaki paynək bexida ixxiq jarahət bolsa həmdə pesə-mahaw kesilining alamtidək kizəuq aq kərünsə, ⁴⁴ undaқта u pesə-mahaw kesiligə giriptar boləqan adəm bolup, napak hesablinidu. Uning bexioqa xundaq jarahət qüxkən boləq, kahin uni mutlək «napak» dəp jakarlisun.

⁴⁵ Xundaq jarahiti bar pesə-mahaw kesili boləqan kixi kiyimliri yirtik, qaqliri quwuk, burut-sakili yepiklik halda: «Napak, napak!» dəp towlap yürüxi kerək. □ ■ ⁴⁶ Xu jarahiti boləqan barlik künlərdə u «napak» sanilidu; u napak boləqqa, ayrim turuxi kerək; uning turaləqusi qedirgahning sirtida bolsun.

Kiyim-keqək, rəht yaki terə-hurularda pəyda boləqan «pesə-mahaw» kesili

⁴⁷ Əgər bir kiyimdə, məyli yungdin yaki kanaptin tikilgən bolsun uningda pesə-mahaw iz-deqi pəyda bolsa, □ ⁴⁸ yəni kanap yaki yungdin tokuloqan rəhttə, ərux yipida yaki arqak yiplirida bolsun, terə-hurumda yaki teridin

□ **13:45** «qaqliri quwuk» — yaki «bexi oquq». ■ **13:45** Yioq. 4:15 □ **13:47** «pesə-mahaw iz-deqi» — ibraniy tilida «pesə-mahaw yarisi».

etilgən hərəkəndə nərsilərdə pesə-mahaw iz-deoqi bolsa, □⁴⁹ xundakla kiyim-keqək yaki terə-hurumda, ərux yip yaki arqak yiplirida, ya terə-hurumdin etilgən nərsilərdə pəyda boləan iz-daə yexilraq yaki kizəuq bolsa bu iz-daə «pesə-mahaw iz-deoqi» dəp qarilip kahinoqa kərsitilsun. □⁵⁰ Kahin *daoqqa* səpselip qarısun, andin iz-daə pəyda boləan nərsini yəttə küngiqə ayrim saklısun. ⁵¹ U yəttinqi küni iz-daəoqa qarap bakşun; iz-daə qüxkən kiyim-keqək, məyli arqak yipta yaki ərux yipta bolsun, yaki terə-hurumda yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, u kengiyip kətkən bolsa, bu iz-daə qiritküq pesə-mahaw kesili dəp hesablinip, ular napak sanalsun. ⁵² Xuningdək kahin ərux yip yaki arqak yipida iz-daə bolsa kiyim-keqək yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə xundak iz-daə bolsa ularnimu köydürüwətsun; qünki bu qiritküq pesə-mahaw kesilidur. Mundak nərsilərninğ həmmisini otta köydürüx kerəktur. ⁵³ Lekin kahin uningə səpselip qarioqanda, iz-daə kiyim-keqəktiki ərux yipta bolsun, arqak yipta bolsun, yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, iz-daə kengəymigən bolsa, ⁵⁴ undakta kahin deoqi bar nərsini yuyulsun dəp buyrup,

□ **13:48 «ərux yipida»** — yaki «təg yipi» — tokulmilarning boyioqa tartiloqan yipi. □ **13:49 «...kiyim-keqək yaki terə-hurumda ... pəyda boləan iz-daə yexilraq yaki kizəuq bolsa bu iz-daə «pesə-mahaw iz-deoqi» dəp qarilip kahinoqa kərsitilsun»** — bu ayətlərdə tiləa elinoqan «pesə-mahaw kesili»ning rəht-kiyimgə yaki terə-hurumoqa yukuxi bəlkim adəmnı həyran qaldurarlıq ix boluxi mumkin. Bu toqruluk «koxumqə səz»imizni kəring.

ikkinchi ketim uni yettə künghiçə saklisun. ⁵⁵ Bu nərsə yuyuloqandin keyin kaħin yənə daoƙa səpselip qarısun; əgər uning rənggi özgərmigən bolsa (gərqə kengiyip kətmigən bolsimu), u yənıla napaktur; sən uni otta köydürgin. Qünki məyli uning iz-deoƙi iq yüzidə bolsun yaki tax yüzidə bolsun u qiritküç iz-daoƙ hesablinidu.

⁵⁶ Ləkin əgər kaħin səpselip qarıoƙanda, mana, daoƙning rənggi yuyuloqandin keyin suslixip kətkən bolsa, u xu kismini kiyim-keqəktin, ərux yiptin yaki arƙaq yiptin bolsun, yaki terə-hurumdin bolsun uni yirtip elip, taxliwətsun.

⁵⁷ Əgər bu iz-daoƙ kiyim-keqəktə, məyli arƙaq yipta yaki ərux yipta bolsun, ya terə-hurumdin etilgən nərsidə kərünsun, bu kengiydioƙan birhil pesə-mahaw iz-deoƙi dəp sanalsun; sən u qaplxan kiyim-keqəkni köydürüwətkin.

⁵⁸ Ləkin əgər iz-daoƙ kiyim-keqəktə bolsun (ərux yipida yaki arƙaq yipida bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, yuyulux bilən qıƙıp kətsə, undaƙta bu egin ikkinchi ketim yuyulsun, andin pak sanalsun.

⁵⁹ Pesə-mahaw kesiliningkidək iz-daoƙ pəyda bolƙan yung yaki kanap rəhttin toƙuloƙan kiyim-keqək (iz-daoƙ ərux yipta yaki arƙaq yipta bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsilər toƙrisidiki ƙanun-bəlgilimə mana xudur; buning bilən ularni pak yaki napak jakarlaxƙa bolidu.

14

Pesə-mahaw kesəlliridin paklinix bəlgilimiliri

¹ Pərwərdigar Musəoqə səz kəlip mundəq dedi:

² Pesə-mahaw boləqan kixi pak kəlinidəqan künidə bəja kəlix kerək boləqan kənun-bəlgilimə mana təwəndikidəktur: — U kahinning əldioqə kəltürəlsun. ■ ³ Kahin qədirqahning taxkərioqə qəkip, pesə-mahaw boləqan kixigə səpsəlip qərisun; əgər pesə-mahaw boləqan kixi kesilidin sakəyoqan bolsa, ⁴ Undəqta kahin pak kəlinidəqan kixigə pak, tirik kuxtin ikkini uningə qəxup kedir yəqiqi, kizil rəht wə zofa kəltürəxkə buyrusun. □ ⁵ Andin kahin kuxlarning birini əkin su qəqılanəqan sapal kozining üstidə boquzlanglar dəp buyrusun; □ ⁶ andin tirik kuxni bolsa, kahin uni kedir yəqiqi, kizil rəht wə zofa bilən elip kəlip, bu nərsiləarning həmmisini tirik kux bilən birgə əkin suning üstidə boquzlanəqan kuxning kənoqə qəlisun, ⁷ andin pesə-mahawdin pak kəlinidəqan kixigə yəttə kətim sepixi bilən uni pak dəp jakərlisun; wə tirik kuxni daləoqə qəyup bərsun.

«Pak kəlinix» tiki yəttə kün

⁸ Pesə-mahawdin pak kəlinidəqan kixi kiyimlirini yuyup, bədinidiki barlik tükələri qəxürüp,

■ **14:2** Mat. 8:4; Mar. 1:44; Luqə 5:14; 17:14 □ **14:4 «kizil rəht»** — yəki «kizil yip». «zofa» — birhil əsümlük; bəxkə bir ismi «ləpəkgül». □ **14:5 «əkin su qəqılanəqan sapal kozining üstidə...»** — yəki «əkin su üstidə tutup turuləqan sapal kozining üstidə...».

suda yuyunoqandin keyin pak hesablinidu. Andin uningoa qedirgahka kirixka ijazet bolidu; pakot u yette kungiqe ez qedirining texida turuxi kerak. ⁹ Yettingi kuni u badinidiki hamma tuklarni quxursun; baxning qaq-sakalliri wa qexini, yani barliq tuklirini quxursun; u kiyimlirini yuyup ez badinini suda yusun, andin pak bolidu.

Sakkizinqi kuni

¹⁰ Sakkizinqi kuni u ikki bejirim erkak qoza bilen bir yaxka kirgan bejirim qixi qozidin birni, xuningdek bir *afahning* ondin uqigə barawer zəytun meyi iləxtürülgən esil un «axliq hədiyə»ni, bir log zəytun meyini kəltürsun.

□ ¹¹ Uni «pak» dəp jakarlaydiqan bu rəsim-qaidini ötküzidiqan kahin pak kilinidiqan kixini wa u nərsilərnə jamaət qedirining kirix aqzida, Pərwərdigarning aldida hazır kilsun.

¹² Andin kahin erkak qozilarning birini elip itaətsizlik qurbanliqi kilip sunup, uning bilen billə xu bir log zəytun meyini kəltürüp, pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. ¹³ Qoza bolsa mukəddəs bir jayning iqidə gunah qurbanliqi bilen köydürmə qurbanliqlar boquzlinidiqan jayda boquzlansun; qünki itaətsizlik qurbanliqi bolsa gunah qurbanliqioqa ohxax, kahinqa təwə bolup «əng mukəddəslərnəng biri» sanilidu. □ ■

□ **14:10 «bir log»** — bəlkim təhminən bir letarning yerimi boluxi mumkin. □ **14:13 «mukəddəs bir jay»** — muxu yərdə mukəddəs jayning həylisini kərsitidu. ■ **14:13** Law. 7:7

14 Kahin itaətsizlik qurbanlığının qenidin elip pak qilinidigan kixining ong kulığının yumxiqoqa wə ong qolining qong barmiqi bilən ong putining qong barmiqoqimu sürüp qoysun.

15 Andin kahin xu bir log zəytun meyidin elip, əzining sol qolining alıqiniqqa azoqina qoysun.

16 Kahin ong barmiqini sol qolidiki zəytun meyoqa qilap, Pərwərdigarning aldida yəttə qetim barmiqi bilən səpsun.

17 Andin kahin qolidiki qaloqan maydin elip, pak qilinidigan kixining ong kulığının yumxiqoqa, ong qolining bax barmiqoqa wə ong putining bax barmiqoqa sürülgən itaətsizlik qurbanlığının qenining üstigə sürüp qoysun.

18 Sürüp bolup, kahin qolidiki exip qaloqan mayni pak qilinidigan kixining bexioqa qoysun. Bu yol bilən kahin uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu. 19 Andin kahin gunah qurbanlığını sunup, pak qilinidigan kixini napaklıqidin pak qilixqa kafarət kəltüridu; ahirida u keydurmə qurbanlıqni boquzlisun.

20 Kahin keydurmə qurbanlıq bilən axlıq hədiyəni qurbangahta sunsun. Bu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltürüp, u kixi pak bolidu.

21 Lekin u kəmbəqəlliktin xundaq qilixqa qurbi yətmisə, əzigə kafarət kəltürüx üqün «pulanglatma hədiyə» süpitidə yaloquz bir ərkək qozini itaətsizlik qurbanlıqı qilip kəltürsun, xuningdək axlıq hədiyə üqün bir əfahning ondin birigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un bilən bir log zəytun meyini

kəltürsun □ ²² wə öz əhwəliyə yarixə ikki pahtək yəki ikki baqqa elip kəlsun; biri gunah qurbanliki üçün, yənə biri köydürmə qurbanliq üçün bolsun; ²³ səkkizinçi küni bularni özining pak kəlinixi üçün jamaət qedirining kirix aqziyə elip kəlip, Pərwərdigarning aldida kaħinning kəxiyə kəltürsun. ²⁴ Kaħin itaətsizlik qurbanliki bolidiyan ərkək kəza bilən xu bir log mayni elip, bularni pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. ²⁵ Itaətsizlik qurbanliki kəliniyan ərkək kəzini bolsa əzi boquzlisun; andin kaħin itaətsizlik qurbanliqining kənidin azoqina elip, pak kəlinidiyan kixining ong kəliqining yumxiyə, ong kəlining bax barmixiyə wə ong putining bax barmixiyə sürsun. ²⁶ Andin kaħin maydin elip, sol kəlining alixiniyə azoqina kuysun. ²⁷ Xundak kəlip, kaħin ong barmiki bilən sol kəlidiki maydin Pərwərdigarning aldida yəttə kətim səpsun. ²⁸ Andin kaħin əzi kəlidiki maydin elip, pak kəlinidiyan kixining ong kəliqining yumxiyə wə ong kəlining bax barmiki bilən ong putining bax barmixiyə itaətsizlik qurbanliqining kəning üstigə sürsun. ²⁹ Xuning bilən Pərwərdigarning aldida

□ **14:21 «kafarət kəltürx üçün ... yəloquz bir ərkək kəzini itaətsizlik qurbanliki kəlip kəltürsun»** — muxu yərdə «itaətsizlik qurbanliki»ning səwəb-məksiti enik kərunidu — kəsəl boləyan kixi kəsili tūpəylidin Hudaqə heqkəndak qurbanliq yəki hədiyə sunalmisa, xu waqittiki sunmiyan qurbanliqliri üçün Hudaqə kərzdar dəp həsəblinidu. «Itaətsizlik qurbanliki» bolsa bu kərzning ornida bolatti. Məsələn məzkur kitab, 5-bab, 14-19-ayətni kərüng.

uningoʻa kafarət kəltürüxkə kahin qolidiki mayning qaloqinini pak qilinidioʻan kixining bexioʻa quysun; ³⁰ andin xu kixi öz qurbioʻa qarap pahtəktin birni yaki baqkidin birni sunsun; ³¹ öz qurbioʻa qarap, birini gunah qurbanliki, yənə birini keydurmə qurbanlik qilip axliq hədiyə bilən billə sunsun. Bu yolda kahin Pərwərdigarning aldida pak qilinidioʻan kixi üqün kafarət kəltüridu.

³² Əzidə pesə-mahaw boləan, pak qilinixi üqün wajip bolidioʻan nərsilərnə kəltürüxkə qurbi yətməydioʻan kixilər toʻqrisidiki kanun-bəlgilimə mana xulardur.

Pesə-mahaw kesili bəşkan əylər toʻqruluk

³³ Pərwərdigar Musa bilən Hərunoʻa mundak dedi: — ³⁴ — Silər Mən əzünglaroʻa miras qilip beridioʻan Qanaan zeminiə kirgəndin keyin, Mən silər igə bolidioʻan xu zemindiki bir əygə birhil pesə-mahaw yarisini əwətsəm, ³⁵ əyning igisi kahinning qəxioʻa berip, uningə buni məlum qilip: «Mening əyümgə waba yuqqandək kərünüdu», dəp məlum qilixi kerək. □

³⁶ Kahin bolsa: — Əydiki həmmə nərsilər napak bolmisun üqün mən berip bu wabəoʻa səpselip qaraxtin burun əyni bikarlanglar, dəp buyrusun. Andin kahin kirip əygə səpselip qarisan. ³⁷ U xu wabəoʻa səpselip qarətinida,

□ **14:35 «mening əyümgə waba yuqqandək kərünüdu»** — bu ayətlərdə tiləqə elinəqan «pesə-mahaw Kesili»ning əylərgə yuquxi bəlkim adəmnə həyran qilarlik ix boluxi mumkin. Bu toʻqruluk «qoxumqə səz»imizni kərüng.

mana öyning tamlirioqa waba daoqliri yukkan jaylar kawak bolsa, həm yexiloqa mayil yaki kizouq bolup, tamning yüzidin kenikrak bolsa, □³⁸ kahin öyning ixikining aldioqa qikip, ixikni yette kungiqe takap koysun. ³⁹ Andin kahin yettinqi küni yenip kelip, səpselip qariorinida, öyning tamliridiki iz-daoq kengiyip kətkən bolsa, ⁴⁰ kahin: — Waba yukkan taxlarni qikirip xəhərning sirtidiki napak bir jayoqa taxliwet-inglar, dəp buyrusun. ⁴¹ Xuning bilən birgə u öyning iqining tət ətrapini kirdorsun wə ular kiroan suwakni bolsa xəhərning texidiki napak bir jayoqa təküwətsun. ⁴² Andin ular baxka taxlarni elip, ilgiriki taxlarning ornida koysun wə baxka hak lay etip, uning bilən öyni kaytidin suwisun.

⁴³ Əgər u taxlarni qikirip, öyni kirdurup kaytidin suwatqandin keyin, eydə waba deoqi yənə pəyda bolsa, ⁴⁴ undaqa kahin yənə kirip buningqa səpselip karisun. Səpselip qariorinida, mana iz-daoq eydə kengiyip kətkən bolsa, bu öygə yukkini qiritkük waba bolidu; öy napak sanilidu. ⁴⁵ Bu wəjidin ular öyni, yəni yaoaq-tax wə barlik suwiki bilən billə qüxürüp, həmmisini kətürüp xəhərning sirtidiki napak bir jayoqa taxliwətsun. ⁴⁶ Kimdəkim öy taqaloan məzgildə uningqa kirsə, u kəq kirgüqə napak sanilidu. ⁴⁷ Əgər birkim öy iqidə yatқан bolsa, kiyimlirini yusun; wə əgər birsi eydə oizalanoan bolsa, umu öz kiyimlirini yusun.

□ **14:37 «... kawak bolsa»** — yaki «tompdiyip qikқан bolsa». Ibraniy tilidiki bu söz Mukəddəs Kitabta birla ketim tepilidu.

⁴⁸ Lekin kaħin kirip, oygə səpselip qarioqinida oý suwaloqandin keyin waba uningda kengiyip kətmigən bolsa, undaқта kaħin oýni «pak» dəp jakarlisun; qünki uningdiki waba saқayoqan bolidu.

⁴⁹ Andin u oýning pak қilinixi үqүн ikki қux, kedir yaoқiqi, қizil rəht bilən zofa elip kelip, ⁵⁰ қuxlarning birini eқin su қақilanoqan sapal kozining üstidə booқuzlisun; □ ⁵¹ andin u kedir yaoқiqi, zofa, қizil rəht wə tirik қuxni billə elip kelip, bu nərsilərninğ həmmisini booқuzlanoqan қuxning kenioqa, xundaqkla eқin suoqa қilap, oygə yəttə mərtiwə səpsun; ⁵² bu yol bilən u oýni қuxning keni, eқin su, tirik қux, kedir yaoқiqi, zofa wə қizil rəht arқilik napakliқtin paklaydu. ⁵³ Andin u tirik қuxni xəhərninğ sirtida, dalada қoyup bərsun. U xundaq қilip, oý үqүн kafarət kəltüridu; u oý pak sanilidu.

⁵⁴ Bular bolsa hərəhil pesə-mahaw jarahiti, қақақ, ⁵⁵ kiyim-keqəк wə oygə yukқан pesə-mahaw wabasi, ⁵⁶ teridiki қikanlar, təmrətkə wə parkırak aқ iz-daqlar tooқrisidiki қanun-bəlgilimidur. ⁵⁷ Xu bəlgilimilər bilən bir nərsininğ қaysi əhwalda napak, қaysi əhwalda pak bolidioqanliқini pərk etixkə kərsətmə berixkə bolidu; mana bu pesə-mahaw tooқrisidiki қanun-bəlgilimidur.

□ **14:50 «...eқin su қақilanoqan sapal kozining üstidə»** — yaki «... eқin su üstidə tutup turuloqan sapal kozining üstidə».

15

Aqma toojruluk

¹ Pərwərdigar Musa bilən Hərunoşa söz qilip mundak dedi: —

² Israillaroşa mundak dənglar: — Hərəkəndək ərkəkning öz tenidin aqma qıqsa xu kixi xu aqma səwəbidin napak sanalsun. □ ³ Aqma qıqixtin boləlan napaklik toojrisidiki həküm xuki, aqmisi məyli tenidin ekip tursun yaki ekixtin tohtitiləlan bolsun, xu kixi yənila napak sanalsun; ⁴ mundak aqma boləlan kixi yatқан hərбір orun-kərpə napak sanilidu wə u kaysi nərsining üstidə oltursa xu nərsimu napak sanilidu. ⁵ Kimki u yatқан orun-kərpigə təgsə, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kəq kirgüqə napak sanalsun. ⁶ Xuningdək kimki mundak aqma boləlan kixi olturoşan nərsidə oltursa öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. ⁷ Kimki aqma boləlan kixining tenigə təgsə, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun. ⁸ Əgər aqma boləlan kixi pak birsigə tükürsə, xu kixi öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kəq kirgüqə napak sanalsun.

⁹ Qaysibir egər-toqumning üstigə *aqma boləlan* kixi minsə, xu nərsə napak sanalsun. ¹⁰ Kimki uning tegidə qoyuloşan nərsilərgə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu; wə kimki xu nərsiləрни

□ **15:2** «...ərkəkning öz tenidin aqma qıqsa...» — bu ayətlərdiki «ərkəkning teni» degən söz kəp yərlərdə əwrət, uyat yərlirini kərsitidu.

kötürsə, öz kiyimlerini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹¹ Aqma boləqan kixi qolini yumastin birkingə təgküzsə, xu kixi öz kiyimlerini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹² Aqma boləqan kixi sapal qaqini tutup salsa, xu qaqə qeqiwetilsun; yaoqəq qaqə bolsa suda yuyulsun.■

«Aqmidin paklinix» tooqruluk

¹³ Qaqaniki aqma bar kixi aqma halitidin qutulsa, özining pak kilinixi üqün yəttə künni hesablap ötküzüp, andin kiyimlerini yuyup, eqin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. ¹⁴ Səkkizinqi küni ikki pahtək yaki ikki baqkini elip, jamaət qedirining kirix aozioqa, Pərwərdigarning aldioqa kəltürüp, kaqinoqa tapxursun. ¹⁵ Kaqin ulardin birini gunah qurbanliqi üqün, yənə birini köydürmə qurbanliq üqün sunsun. Bu yol bilən kaqin Pərwərdigarning aldida uning aqma boləqanliqioqa kafarət kəltüridu.

¹⁶ Əgər bir ərkəkning məniysi əzlükidin qikip kətkən bolsa, u pütün bədinini suda yusun, u kəq kirgüqə napak sanalsun. ¹⁷ Xuningdək adəmning məniysi qaysi kiyimigə yaki terisigə yukup qalsa, suda yuyulsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

¹⁸ Ər wə ayal kixi bir-birigə yeqinlixixi bilən məniy qiksa, ikkisi yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

Ayal kixilərdiki aqma kelix tooqruluk

¹⁹ Əgər ayal kixilər aqma kelix həlitudə tursa wə aqmisi hun bolsa, u yəttə künqiğə «ayrim» tursun; kimki uningə təgsə kəq kirgüqə napak sanalsun. □ ²⁰ «Ayrim» turux məzgilidə, qaysi nərsining üstidə yatsa, xu nərsə napak sanilidu, xundaqla qaysi nərsining üstidə olturoqan bolsa, xu nərsimu napak sanalsun. ²¹ Hərkim uning orun-kərpisigə təgsə öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. ²² Hərkim u olturoqan nərsigə təgsə, öz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. ²³ Wə əgər birkim u yatqan yaki olturoqan jayda qoyuloqan birər nərsigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanalsun. ²⁴ Əgər bir ər kixi xu hələttiki ayal bilən birgə yatsa, xundaqla uning hun napakliki xu ərgə yukup qalsa, u yəttə künqiğə napak sanalsun; u yatqan hər bir orun-kərpimu napak sanalsun. □ ■ ²⁵ Əgər ayal kixining adət waqtining sirtidimu birnəqqə künqiğə huni kelip tursa, yaki hun

□ **15:19 «aqma kelix həliti»** — bu ayətlərdə kərsilitilgən aqriqlarning kəpinqisi əwrət, uyat yərliridiki hələtlətni kərsətsə kerək. **«ayrim»** — bu ayəttiki «ayrim» — ayrim solap qoyulsun degənni bildürməydu (məsilən, 24-ayətni kəring).

□ **15:24 «hun napakliki»** — ər-ayal billə yatqanda ayalning aditi tuyuksiz kelip kelip, hun qeni tasadipiylikdən ər kixigə tegip ketixini kərsitidu. Əgər ər kixi ayalning adət kərginini bilip turup uningə yeqinlaxqan bolsa, undaqla hər ikkisi (ayal kixi məjburlanmioqan bolsa, əlwəttə) Hudaning biwasitə kərsitidoqan jazasioqə uqraydu (20:18ni kəring). Xübhisizki, Hudaning bu əmrdiki məqsiti, ayal kixilərgə ayniq əng qiyin waqtida aram berixtin ibarət idi. ■ **15:24** Law. 18:19

akmisi adət vaqtidin exip kətkən bolsa, undaқта bu napak қan ekip turoqan күnlirining һəmmisidə, u adət күnliridə turoqandək sanalsun, yənə napak sanalsun. ■ ²⁶ Қan кəlgən һərбир күндə u қaysi orun-көрпə üstidə yatsa, bular u adət күnliridə yatқан orun-көрпилəрдək һesablinidu; u қaysi nərsining üstidə olturoqan bolsa, xu nərsə adət күnlirining napaklikidək napak sanalsun. ²⁷ Һərkim bu nərsilərgə təgsə napak bolidu; xu kixi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun.

Ayal kixilərninğ һəyizdin baxқа һun kelixtin paklinixi

²⁸ Ayal kixi қаған һun kelixtin saқaysa, u yəttə күnni һesablap, өtküzүp bolоqanda pak sanilidu. ²⁹ Səkkizinçi күni u ikki pahtək yaki ikki baқkini elip jamaət qedirining kirix aоziоqа, kaһinning қexioqа kəltүrsun. ³⁰ Kaһin bularning birini gunah қurbanlikі üqün, yənə birini köydүrmə қurbanlik üqün өtkүzsun; bu yol bilən kaһin uning napak aқma қenidin pak boluxioqа uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltүridu.

Hulasə

³¹ Silər muxu yol bilən Israillarni napaklikidin üzünqlar; bolmisa, ular napaklikida turiw-erip, ularning arisida turoqan mening turaloqu qedirimni buloqixi түpəylidin napak һalitudə өlүp ketidu. ³² Aқma kelix һalitudə bolоqan

kixi wə məniy ketix bilən napak boləjan kixi toqrisida, ³³ Xuningdək hun kelix künliridiki aqriq ayal kixi toqruluk, akma hələttə boləjan ər wə ayal toqruluk, napak hələttiki ayal billə yatqan ər toqruluk kəlgən qanun-bəlgilimə mana xulardur.

16

«Kafarət küni»

¹ Hərunning ikki oqli Pərwərdigarning aldiəja yeqinlixixi bilən əlöp kətti. Ular əlöp kətkəndin keyin, Pərwərdigar Musaəja söz qildi. ■

² Pərwərdigar Musaəja mundaq dedi: — «Sən öz qerindixing Hərunəja: «Sən əlöp kətməsliking üqün pərdining iqidiki mukəddəs jayəja qoyuləjan əhdə sanduqining üstidiki «kafarət təhti»ning aldiəja hər waqit kəlmə», degin. Qünki Mən «kafarət təhti»ning üstidiki bulutta ayan bolimən. ■ ³ Hərun əng mukəddəs jayəja munu yol bilən kirsun: — Gunah qurbanliki üqün bir yax torpak, kəydürmə qurbanliq üqün bir qoqqarni kəltürsun; ⁴ əzi mukəddəs kanap halta kəngləkni kiyip, ətlirini yapidəjan kanap ixtannimu kiyip, beligə bir kanap bəlwəəjni baqlap, bexiəja kanap səllini yөгəp kəlsun. Bular mukəddəs kiyimlər boləaqqa, kiyixtin ilgiri bədinini suda yusun. □

■ **16:1** Law. 10:1, 2 ■ **16:2** Mis. 30:10; Ibr. 9:7 □ **16:4** «ətliri» — bu ayəttiki «ətliri» degən söz əwrət, uyat yərlirini kərsitidu.

⁵ U Israillarning jamaitidin gunah qurbanliki üqün ikki tekə, köydürmə qurbanlik üqün bir qoçqarni tapxuruwalsun. ⁶ Xuning bilən Hārun awwal gunah qurbanliki bolidioqan torpaqni sunup, əzi wə öz öyidikilər üqün kafarət kəltürüxi kerək. ■ ⁷ Andin u ikki tekini elip, ularni jamaət qedirining kirix aqzining aldioqa kəltürüp, Pərwərdigarning aldidida turozusun. ⁸ Andin Hārun bu ikki tekə toqrisida qək taxlisun; qəkning birini «Pərwərdigar üqün», yənə birini «azazəl üqün» taxlisun. □ ⁹ Hārun Pərwərdigarqa qək qüxkən tekini kəltürüp, gunah qurbanliki süpitidə sunsun. ¹⁰ Ləkin «azazəl»gə qək qüxkən tekini bolsa, kafarət kəltürüxi üqün qəlgə həydilixkə, xundaqla «azazəl»gə əwətilixkə Pərwərdigarning aldidida tirik qaldurulsun. ¹¹ Andin Hārun gunah qurbanliqini, yəni əzi üqün bolqan torpaqni kəltürüp, əzi wə öz öyidikilər üqün kafarət kəltürüxkə əzigə gunah qurbanliki bolidioqan bu torpaqni boquzlisun; ¹² Andin u Pərwərdigarning aldidiki qurbangahtin elinoqan qoq bilən toloqan bir huxbuydanni elip, ikki qollap yumxaq ezilgən esil huxbuy

■ **16:6** Ibr. 7:27,28 □ **16:8 «Azazəl»** — alimlar «azazəl» toqruqluq tət pikirdə bolup kəlgən: (1) bu isim «tekə» bilən «həydəlmək» degən sözləning birikmisi bolup, «həydiwətgən tekə» degənni bildüridu; (2) «wəyranə qilix» yaki «elip taxlinix» degənni bildüridu; (3) tik bir yar; (4) bir hil jin-alwastining ismi. Biz birinqi yaki ikkinqi pikirgə mayilmiz (ikkilisi toqra boluxi mumkin). «qoxumqə sez»imizdə bu toqruqluq tohtilimiz. Həq bolmioqanda tətinqi pikirni əng namuwapıq dəp qaraymiz; 23-bab wə «qoxumqə sez»ni kərüng.

ətir bilən toldurup, buni pərdining iqigə elip barsun; ¹³ andin huxbuy is-tütiki həküm-guwah sanduqning üstidiki kafarət təhtini qaplisun dəp, huxbuyi Pərwərdigarning huzuridiki otning üstigə qoysun; xuning bilən u ölməydu.

¹⁴ U torpaqning qenidin elip öz barmiki bilən kafarət təhtining xərək tərripigə qeqip, kafarət təhtining aldiqimu öz barmiki bilən qandin elip, yəttə qetim səpsun. □ ■

¹⁵ Andin u həlk üqün gunah qurbanliki kilinidion tekini boquzlisun; qenini pərdining iqigə kəltürüp, torpaqning qenini kiləandək qilsun, yəni uning qenidin elip kafarət təhtigə wə kafarət təhtining aldiqa qaqsun. ¹⁶ U

bu yol bilən mukəddəs jay üqün kafarət kəltürüp, uni Israillarning napaklikidin, həmmə itaətsizliklerini elip baridion gunahlidin paklaydu wə xuningdək ularning napakliki arisida turuwatqan jamaət qediri üqünmu xundak kafarət qilsun. ¹⁷ U kafarət kəltürux üqün əng mukəddəs jayqa kirgəndin tartip uningdin qikkuqə heqbir adəm jamaət qediri iqidə bolmisun; bu yol bilən u əzi, öyidikilər wə Israilning pütkül jamaiti üqün kafarət kəltüridu.

¹⁸ Andin u Pərwərdigarning aldidiki qurbangahqa qikip, uning üqünmu kafarət kəltüridu; xuningdək torpaqning qeni bilən tekining qenidin elip qurbangahning qerisidiki

---

□ **16:14** «xərək(iy) tərrip» — sanduqning aldi tərrip. «kafarət təhtining aldiqimu» — bəlkim kafarət təhtining aldidiki yər yüzigə. ■ **16:14** Law. 4:6; Ibr. 9:25; 10:4

münggüzlərgə sürsun; □ 19 u barmiki bilən qəndin elip qurbangahning üstigə yəttə kətim səpsun; xuning bilən u uni Israillarning napaklıqliridin paklap *Hudaşa atası* mükəddəs kilidu.

Gunah qurbanlığı bolidoğan tirik tekə toqruluk

²⁰ — Mükəddəs jay, jamaət qədiri wə qurbangah üqün kafarət kəltürüp boləandin keyin, u tirik tekini kəltürsun; ²¹ andin Hərun ikki qolını tirik tekining bexişə qoyup turup, uning üstidə turup, Israillarning barlıq kəbihlikliri wə itaətsizliklirini elip baridoğan gunahlırını ikrar kılıp, ularni tekining bexişə artsun; andin uni yenidə təyyar turidoğan bir adəmnin qoli bilən qəlgə əwətiwətsun. ²² Bu yol bilən tekə ularning həmmə kəbihliklirini öz üstigə elip, adəmsiz qəlgə ketidu. Xunga u tekini qəlgə qoyuwətsun. □

Ahırkı rəsmiyətlər

²³ — Andin Hərun jamaət qədirişə kirip mükəddəs jayışə kirgən waqıtta kiygən kanap kiyimlirini selip xu yərdə ularni qoyup qoysun.

□ **16:18 «Pərwədigarning aldidiki qurbangah»** — (1) mükəddəs jaydiki «huxbuygah» yaki (2) həylidiki qurbangahni kərsitidu. Bizningqə, 20-ayəttiki səzlərdin (ibadət qədiringin üq qismi üqün kafarət kəltürülgənlikidin) qarışanda, mükəddəs jaydiki huxbuygahni kərsitixi mumkin. □ **16:22 «... Xunga u tekini qəlgə qoyuwətsun»** — bu ikki tekə toqrışidiki təpsilatlar toqruluk «qoxumqə səz»imiznimu kəring.

24 U mukəddəs yərdə öz bədinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip taxkiriya qikip, özining köydürmə qurbanliqi bilən həlkning köydürmə qurbanliqini sunup, xu yol bilən əzi wə həlk üçün kafarət kəltüridu. ²⁵ Xundakla u gunah qurbanliqining meyini qurbangahta köydürsun.

26 «Azazəl»gə bekitilgən tekini elip berip qoyuwətkən kixi öz kiyimlirini yuyup, bədinini suda yuyup, andin qedirgahqa kirixkə bolidu.

27 Kafarət kəltürüx üçün keni *əng* mukəddəs jayoqa elip kirilip, gunah qurbanliqi kilinoqan torpak bilən gunah qurbanliqi kilinoqan tekini birsi qedirgahning taxkiriya elip qikip, ularning terisi, gəxi wə tezəklirini otta köydürsun. ■

28 Ularni köydürgən kixi öz kiyimlirini yuyup, bədinini suda yuyup, andin qedirgahqa kirixkə bolidu.

Omumiy bəlgilimilər

29 — Mana bu silərgə bir əbədiy kanun-bəlgilimə bolsun: — Hər yəttinqi ayning oninqi künidə silər öz nəpsinglarni tartip özünqlarni təwən tutunglar wə heqkandaq ix qilmanglar; məyli yərliklər bolsun yaki aranglarda turuwatqan Yaq. yurtluqlar bolsun xundak qilixinglar kerək. □ ■ ³⁰ Qünki

---

■ 16:27 Law. 6:23; Ibr. 13:11 □ 16:29 «nəpsinglarni tartip özünqlarni təwən tutunglar» — ibraniy tilida birla söz bilən ipadilinidu. Yəhudiyyən'əniliri boyiqə bu ixlar roza tutuxni öz iqigə alatti. «məyli yərliklər bolsun...» — «yərliklər» Qanaan zeminda tuquloqan Israillarni kərsitidu. ■ 16:29 Law. 23:27

xu künidə silərnı paklaxka silər üqün kafarət kəltürülidu; Pərwərdigarning aldida silər həmmə gunahlıringlardin pak bolisilər. ³¹ Bu kün silərgə pütünləy aram alidioqan xabat küni bolup, nəpsinglarnı tartıp özünqlarnı təwən tutisilər; bu əbədiy bir bəlgilimidur. □

³² Kimki atisining ornida kaħınlıq yürgüzüx üqün məsih kəlinip, Hudaqə tap tikləngən kaħın bolsa xu yol bilən kafarət kəltüridu. U kanaptin etilgən muqəddəs kiyimni kiyip turup, □ ³³ Əng muqəddəs jay üqün kafarət kəltüridu; jamaət qediri bilən qurbangah üqünmu kafarət kəltüridu; qaloqan kaħınlar bilən barlıq həlqning jamaiti üqün həm kafarət kəltüridu.

³⁴ Bu bolsa silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu; xuning bilən Israillarnı barlıq gunahlıridin paklax üqün yilda bir qetim kafarət kəltürüp berisilər».

Xuning bilən *Hərun* Pərwərdigar Musaqə buyruqinidək kildi. ■

17

Butpərəslikning aldini elix — toqra ibadət toqıruluq

¹ Pərwərdigar Musaqə söz kəlip mundaq dedi:

□ **16:31** «**pütünləy aram alidioqan xabat**» — ibraniy tilida «xabatlarning xabati». □ **16:32** «**Hudaqə tap tikləngən kaħın**» — bax kaħın, demək. ■ **16:34** Mis. 30:10; Ibr. 9:7

² Hārun bilən oʻqulliri wə barlik Israillaroʻa mundak degin: — Pərwərdigar silərgə buyruoʻan həküm xuki: —

³⁻⁴ Israilning jəmətliridin boləan hərəkandak kixi kurbanlik kilməkqi bolup, kala yaki qoy yaki əqkini jamaət qedirining kirix aozida, Pərwərdigarning turaləu qedirining aldioʻa, Pərwərdigarəa ataloʻan kurbanlik süpitidə yetiləp əpkəlməy, bəlki qedirgahning iqidə yaki taxkirida boʻuzlisa, uningdin aqқан қan xu kixining gədinigə artilidu; bu adəm «қан төккən» dəp, əz həlkidin üzüp taxlinidu. □ ⁵ Bu həkümning məksiti Israillarning hazırkidək dalada mal soyup kurbanlik kiliхning ornioʻa, kurbanliklirini jamaət qedirining kirix aozida Pərwərdigarning aldioʻa kəltürüp, kahinoʻa tapxurup Pərwərdigarəa «inaklik kurbanlikliri» süpitidə sunup boʻuzlixii üqündur. ⁶ Kahin қanni elip jamaət qedirining kirix aozining yenidiki Pərwərdigarning

□ **17:3-4 «izahət»** — bu ayət yənə «Israilning jəmətliridin boləan hərəkandak kixi kala, qoy yaki əqkini qedirgahning iqidə yaki taxkirida boʻuzlap, jamaət qedirining kirix aozida, yəni Pərwərdigarning turaləu qedirining aldioʻa kəltürüp Pərwərdigarəa atap kurbanlik süpitidə sunmioʻan bolsa, undakta, aqқан қan xu kixining gədinigə artilidu» dəp tərjimə kilinidu. Bu tərjimini қollaydioʻan pikirlərgə mayil əməsmiz. Qünki altə yüz ming aililik hər күni əzliri üqün (kurbanlik üqün əməs) soyidioʻan malni «qedirining kirix aozida» soyuxi hərgiz mumkin əməs. «Koxumqə səz»imizni kəring. «Əz həlkidin üzüp taxlinix» — Hudaning Əzi xu adəmning bexioʻa biwasitə jaza qüxüridioʻanlikini kərsətsə kerək. Bizningqə bu səzlər (baxқа səzlər қoxulmioʻan əhwalda) Israillaroʻa: — «silər xu adəmni əlümgə məhkum kiliхinglar kerək» degənlіk əməs.

qurbangahining üstigə sepip, Pərwərdigarəyə huxbuy kəltürüx üqün mayni köydürsun. ■

⁷ Xuning bilən ular əmdi burunqidək buzukluk qilip tekə-jinlarning kəynidə yürüp, ularəyə öz qurbanliklərini ötküzüp yürmisun. Mana bu ular üqün dəwrdin-dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolsun.

⁸ Sən ularəyə: — İsrailning jəmətidin yaki ularning arisida turuwatқан yaқа yurtluklardin biri köydürmə qurbanlik yaki *baxqa* qurbanlik ötküzməkqi bolsa, ⁹ uni Pərwərdigarəyə atap sunux üqün jamaət qedirioğa kirix aqzining aldioğa kəltürmisə, u kixi öz həlkiridin üzüp taxlansun» — degin.

Qan yeməslük toqıruluk

¹⁰ Əgər İsrailning jəmətidin boləqan hərəkandək adəm yaki ularning arisida turuwatқан yaқа yurtluklar qan yesə, Mən yüzümni qanni yegən xu kixigə qarxi qilimən, uni öz həlkidin üzüp taxlaymən. ■ ¹¹ Qünki hər bir janiwarning jeni bolsa uning qenididur; Mən uni jeninglar üqün qurbangah üstigə kafarət kəltürüxkə bərgənmən. Qünki qan özidiki janning wasitisi bilən kafarət kəltüridu. □ ¹² Xunga bu səwəbtin Mən İsrailəyə: — «Siləning heqbirinqlar qan yeməslikinqlar kerək, aranglarda turuwatқан yaқа yurtluklarmu qan yeməsliki kerək» —

■ **17:6** Mis. 29:18; Law. 4:31 ■ **17:10** Yar. 9:4; Law. 3:17; 7:27; 19:26; Qan. 12:16,23; 1Sam. 14:33 □ **17:11** «**hər bir janiwarning...**» — ibraniy tilida «hər bir öt igisinin».

degənidim. ¹³ Əgər Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatқан yaқа yurtluqlarning biri yeyixkə bolidioqan bir qarpay haywan yaki қuxni owlap, қenini təksə, uni topa bilən yepip қoysun. ¹⁴ Qünki һərbiр janiwarning jeni bolsa, uning қenidin ibarəttur. Uning jeni қenida bolоqаq mən Israillaroqа: «Silər һeqқandақ janiwarning қenini yemənglar, qünki һərbiр janiwarning jeni uning қenididur; kimki uni yesə üzүp taxlinidu» — dedim.■

Ҳaywanlarning өlükliri тоқrulуқ

¹⁵ Kimdəkim өlүp қaloqan yaki yirtқuqlar бооqup titma-titma қiliwətkən bir һaywannı yesə, məyli u yərlik yaki yaқа yurtluқ bolsun өз kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgүqə napak sanalsun; andin u pak bolidu. ■ ¹⁶ Lekin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bədinini yumisa, xu xixi өз қəbihlikining jazasini tartidu.

18

Itaətmən һalk болux — mən'i қilinoqan jinsiy munasiwətlər

¹ Pərwərdigar Musoqа sөz қilip mundaқ dedi: — ² Sən Israillaroqа mundaқ degin: — «Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ³ Silər ilgiri turoqan Misir zeminidikidəк ixlarni қilmanglar wə yaki Mən silərnı elip baridioqan

Kanaan zeminidikidək ixlarni kılmanglar; ularning rəsım-adətliridə yürmənglar, ⁴ bəlki Mening həkümlirimgə əməl kılip, qanun bəlgilimilirimni tutup xu boyiqə menginglar. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

⁵ Silər qoqum Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimni tutuxunglar kerək; insan ularoqa əməl kılidioqan bolsa ularning səwəbidin hayatta bolidu. Mən Pərwərdigardurmən. □ ■

⁶ — Həqkim əzigə yəqin tuoqan boləqan ayaloqa yəqinlik kılip əwritini aqmisun. Mən Pərwərdigardurmən.

⁷ Anangning əwritigə təgmə, bu atangning əwritigə təgking bolidu; u sening anang boləqəqqa uning əwritigə təgsəng bolmaydu. □

⁸ Atangning ayalining əwritigimu təgmə, qünki xundək kılsang atangning əwritigə təgkəndək bolidu. ■

⁹ Sən aqa-singlingning, bir atidin boləqan yaki bir anidin boləqan, yaki xu əydə tuoquloqan yaki baxka yərdə tuoquloqan bolsun, uning əwritigə təgmə.

¹⁰ Sən öz oqlungning kızi wə yaki kızingning kızining əwritigə təgmə; qünki ularning əwriti sən əzüngning əwritidur.

□ **18:5 «hayatta bolidu»** — əhmiyyətlik, həqiqiy rohiy hayatta.

■ **18:5** Əz. 20:11,13; Rim. 10:5; Gal. 3:12 □ **18:7 «əwrətke tegix»** — jinsiy munasiwət ötküzmək (ıbraniy tilida «əwrətni eqix» degən söz bilən ipadilinidu). İbraniy tilida «anangning əwritini aqma, bu atangning əwritini aqking». Huda aldida ər-hotun bir tən boləqəqqa, anisining əwritini eqix atisining əwritini aqqanoqa barawərdur. Mundaq kılmix anisiojimu, atisiojimu qong hərmətsizlik, əlwəttə. ■ **18:8** Law. 20:11; 1Kor. 5:1

11 Sən atangning ayalining kizining əwritigə təgmə; u atangdin tuquloqan, sening aqa-singling, xunga uning əwritigə təgmə. □ ■

12 Sən atangning aqa-singlisining əwritigimu təgmə, qünki u atangning birtuqkinidur. ■

13 Sən anangning aqa-singillirining əwritigimu təgmə, qünki u anangning birtuqkinidur.

14 Atangning aka-inilirining ayalining əwritigə təgmə; ularning ayalliriqə yəkinlik qılma; qünki ular sening hammağdur. ■

15 Sən kelingning əwritigə təgmə; u sening oolungning ayali boləaqqa, uning əwritigə təgsəng bolmaydu. ■

16 Sən aka-iniliringning ayalining əwritigə təgmə; qünki bu öz aka-iniliringning əwritigə təgkəndək bolidu. ■

17 Sən bir ayaloqə wə xuning bilən birgə uning kizining əwritigə təgmə; xundakla uning oolining kizi wə kizining kizimu *hotunlukqa elip* əwritigə təgmə. Ular bir-birigə yəkin tuqkan boləaqqa, mundak ix pəsəndiliktur. ■

18 Sən ayaling həyat waktida, uning aqa-singlisini hotunlukqa elip əwritigə təgmə. Undak qılsang hotunungoqə kündəxlik azabini kəltürisən.

19 Sən bir ayalning adət kərüp napak turoqan waktida yəkinlik qilip əwritigə təgmə. □ ■

□ **18:11 «atangning ayali»** — muxu yərdə əgəy anisi yaki atisining toqilini kərsitidu. ■ **18:11** Law. 20:17 ■ **18:12** Law. 20:19 ■ **18:14** Law. 20:20; Əz. 22:11 ■ **18:15** Law. 20:12 ■ **18:16** Law. 20:21 ■ **18:17** Law. 20:14 □ **18:19 «adət kərüp»** — ibraniy tilida «ayrim hələttə bolup» degən sözlər bilən ipadilidur. ■ **18:19** Law. 20:18

20 Sən öz qoxnangning ayali bilən zina qilip özüngni uning bilən napak qilma.■

21 Sən öz nəslingdin heqbirini Molək məbudioğa atap ottin ötküzsəng kət'iy bolmaydu. Əgər xundak qilsang Hudayingning namini napak qiləjan bolisən. Mən Özüm Pərwərdigardurmən.□ ■

22 Sən ayallar bilən birgə boləqandək ər kixi bilən birgə bolma. Bu ix yirginqliktur.■

23 Sən heq həywan bilən munasiwət qilip özüngni napak qilma; xuningdək ayal kiximu munasiwət kildurux üqün bir həywaning aldioğa barmisun. Bu ix nijisliktur.■

24 Silər bu ixlarni qilip özünqlarni napak qilmanglar, qünki mən silərnin aldinglardin qikiriwatқан таipilər bolsa xundak ixlarni qilip əzlrini napak qiləjan ²⁵ wə zeminimu napak boləqandur. Buning üqün Mən u zeminning kəbihlikini öz bexioğa qüxürimən, xuningdək u zeminmu əzidə turuwatқанlarni qusup qikiriwetidu.

26 Lekin silər bolsanglar Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimni tutunglar; silərdin heqkim, məyli yərlik yaki aranglarda turuwatқан yaқа yurtluқ bolsun bu yirginqlik ixlardin heqbirini qilmisun ■ ²⁷ (qünki bu barliқ yirginqlik ixlarni silərdin ilgiri xu zeminda turojan həlқ qilip kəlgəqkə, zeminning əzi napak

■ **18:20** Law. 20:10; Қан. 22:22; Ҳ. 9:5 □ **18:21** «Sən öz nəslingdin heqbirini ... ottin ötküzsəng kət'iy bolmaydu» — «ottin ötküzüх» insaniy қurbanliқlarni kərsətsə kerək. ■ **18:21** Law. 20:2; Қан. 18:10; 2Pad. 17:17; 23:10 ■ **18:22** Law. 20:13 ■ **18:23** Law. 20:15,16 ■ **18:26** Law. 20:22

bolup qaldi). ²⁸ Xundak qilip zeminni napak qilsanglar, zemin ozi silerdin ilgiri ozidə turoqan əllərni kusun qikarəandək, silərnimu kusun qikiriwetidu. ²⁹ Qünki bu yirginqlik ixlarning hərəkəndikini kiləuqi, — mundak qilmixlarni kiləqan hərəkəndək kixi öz həlqi arisidin üzüp taxlinidu.□

³⁰ Silər Mən silərgə tapiloqinimoqə əməl qilixinglar zərürdur; — demək, silər özünglardin ilgiri otkənlər tutqan xu yirginqlik rəsim-qaidilərnini tutup, özünglarni napak qilmasliqinglar kerək. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

19

Hərhil bəlgilimilər wə həkümlər

¹ Pərwərdigar Musoqə söz qilip mundak dedi:

² Sən Israillarning pütkül jamaitigə söz qilip ularqə mundak degin: — «Mən Hudayinglar Pərwərdigar mukəddəs boləqəqqa, silərmu mukəddəs boluxunglar kerək.■

³ Silər hərbinglar ananglar bilən atanglarni izzətlənglar; Mening xabat künlirimni bolsa, ularni tutuxunglar kerək. Mən özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.■

□ **18:29** «öz həlkədin üzüp taxlinidu» — 17-bab, 5-ayət wə uning izahətini kərüng. ■ **19:2** Law. 11:44; 20:7,26; 1Pet. 1:16

■ **19:3** Mis. 20:12; 31:13; Law. 26:2

⁴ Silər ərziməs butlaroşa tayanmanglar, özünglar üqün quyma butlarni yasimanglar. Mən özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. □ ■

⁵ Silər Pərwərdigaroşa inaklik qurbanlikini kəltürüxnı halisanglar, qobul kilinoşudək yol bilən uni sununglar. ⁶ Silər uni sunoşan küni wə ətisi u yeyilsun; üqinqi küniğə kəloşini bolsa otta köydürülsun. ■ ⁷ Əgər uningdin bir qismi üqinqi küni yeyilsə qurbanlik haram hesablinip qobul kilinmaydu. ⁸ Kimki uningdin yesə öz gunaşini öz üstigə alidu, qünki u Pərwərdigaroşa atap mukəddəs kilinoşan nərsini napak kildi; undək kixi öz həlkidin üzüp taxlinidu.

⁹ Silər zemininglardiki həsulni yioşanglar, sən etizingning bulung-puxkəklirişiqə tamam yioşiwalma wə həsulungdin qəloşan wasangni teriwalmioşin. ■ ¹⁰ Üzüm talliringni pasangdiwatma wə üzüm talliridin qüxkən üzümlərnimu teriwalma, bəlki bularni kəmbəşəllər bilən musapirlaroşa qoyoşin. Mən Özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

¹¹ Silər oşrilik qilmanglar, aldamqilik qilmanglar, bir-biringlaroşa yaloşan səzlimənglar. ■

¹² Mening namim bilən yaloşan kəşəm iqmənglar, undək qilsang Hudayingning namini buloşaysən. Mən Pərwərdigardurmən. ■

□ **19:4** «ərziməs butlar» — ibraniy tilida «ərziməs ilahlar» degən səzlər bilən ipadilinidu. ■ **19:4** Mis. 34:17 ■ **19:6** Law. 7:16 ■ **19:9** Law. 23:22; Qan. 24:19 ■ **19:11** Mis. 20:15 ■ **19:12** Mis. 20:7; Qan. 5:11

13 Öz qoxnangoʻya zulum qilma, uningkini özüngning kiliwalma.

Mədikarning həkkinini keqiqə yeningda qondurup qalma.■

14 Gas kixini tillima, kor kixining aldida putlixangoʻyu nərsini koyma; bəlki öz Hudayingdin qorkkin. Mən Pərwərdigardurmən.

15 Həküm kילוininglarda heq nahəklilik qilmanglar; namratkimu yan basmay, bayoʻlumu yüz-hatirə qilmay, bəlki adillik bilən öz qoxnang üstidin toʻqra həküm kילוin.■

16 Öz həlkingning arisida gəp toxuʻuquqi bolup yürmə; qoxnangning jeniʻoqa heqkandak ziyan-zəhmət yətküzmə. Mən Pərwərdigardurmən.■

17 Sən kənglüngdə öz kərindixingdin nəprətlənmigin; qoxnangda *gunah, bolsa* sən uning səwəbidin bexingʻoqa gunah kelip qalmasliki üqün uningʻoqa tənbiḥ-nəsiḥət bərgin.■

18 Sən intikam almiʻoqin wə öz həlkingning nəsligə heq adawətmu saklimiʻoqin, bəlki qoxnangni özüngni səygəndək səygin. Mən Pərwərdigardurmən.■

19 Silər Mening qanun-bəlgilimilirimni tutunglar. Sən öz qarpayliringni baxqa nəsilələr bilən qepixturma, etizingʻoqa ikki hil uruq salmiʻoqin, ikki hil yiptin toqoloqan kiyimni kiymə.■

■ **19:13** Qan. 24:14; Yak. 5:4 ■ **19:15** Qan. 1:17; 16:19; Pənd. 24:23 ■ **19:16** Mis. 23:1 ■ **19:17** Mat. 18:15; Luqa 17:3; 1Yuhə. 2:9,11; 3:15 ■ **19:18** Mat. 5:39,43,44; 22:39; Luqa 6:27; Rim. 12:19; 13:9; 1Kor. 6:7; Gal. 5:14; 1Tes. 5:15; 1Pet. 3:9; Yak. 2:8 ■ **19:19** Qan. 22:9,11

²⁰ Əgər bir ər kixi kiz-qokan bilən yetip munasiwət etküzsə, wə u baxқа biri bilən wədiləxkən dedək bolsa, bu dedəkning hərlük puli tapxurulmioqan bolsa, yaki uningqə hərlük berilmigən bolsa, muwapıq jaza berilsun. Lekin kiz-qokan hər kılinmioqəqқа, hər ikkisi öltürülmisun. □ ²¹ Ər kixi bolsa əzining itaətsizlik qurbanlıqını jamaət qedirining kirix aozining aldiqə, Pərwərdigarning aldiqə kəltürsun; itaətsizlik qurbanlıqı bir qoqқar bolsun. ²² Kahın u itaətsizlik qurbanlıqı üçün kəltürgən qoqқarni elip uning sadir kıloqan gunahı üçün Pərwərdigarning aldidə kafarət kəltüridu; uning kıloqan gunahı uningdin kəqürülıdu.

²³ Silər zeminoqə kirip hərhil yəydiqan mewilik dərəhlərnı tikkən bolsanglar, mewilirini «hətnisiz» dəp qaranglar; üq yiloqə buni «hətnisiz» dəp qarap uningdin yemənglar.

²⁴ Tətingi yili ularning həmmə mewiliri Pərwərdigarqə mədhıyə süpitidə mukəddəs kılip beoıxlansun. ²⁵ Andin bəxinqi yildin tartip silər ularning mewiliridin yeyixkə baxlanglar. Xundəq kılsanglar *zemin* məhsulatlirini silərgə ziyadə kılıdu. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

²⁶ Silər qan qıqmioqan nərsini yemənglar. Nə palqilik nə jadugərlik kılmanglar.□

□ **19:20 «muwapıq jaza berilsun»** — bəlkim ər kixi dedəkning igisigə yaki uning bilən wədiləxkən kixigə jərimanə təlıxi kerək.

□ **19:26 «Silər qan qıqmioqan nərsini yemənglar»** — qan yeyix əpsunqilik-jadugərlikning ayrılmas bir qismi bolatti.

27 Silər bexinglarning qekə-qərisidiki qaqni qüxürüp dügilək kıliwalmanglar, saqalning uq-yanlirini buzmanglar.■

28 Silər əlgənlər üqün bədinglarni zəhim yətküzüp tilmanglar, özünglarəja heqkandak gül-sürət qəkmənglar. Mən Pərwərdigardurmən.■

29 Sən kizingni buzukluk-pahixilikkə selip napak kılmioqin. Bolmisa, zemindikilər buzukluk-pahixilikkə berilip, pütkül zeminni əyx-ixrət qaplap ketidu.

30 Silər Mening xabat künlirimni tutunglar, Mening mukəddəs jayimni hərmətlənglar. Mən Pərwərdigardurmən.

31 Jinkəxlər bilən sehırgərlərgə tayanmanglar, ularning kəynidin yürüp özünglarni napak kılmanglar. Mən özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.■

32 Aq bax kixining aldida ornungdin tur, kərilarni hərmət kıloqin; Hudayingdin kərkkin. Mən Pərwərdigardurmən.

33 Bir musapir zeminda aranglarda turuwatқан bolsa silər uningəja zulum kılmanglar, ■

34 bəlki aranglarda turuwatқан musapir silərgə yerlik kixidək bolsun; uni özüngni səygəndək səygin; qünki silərmu Misir zeminda musapir boləansilər. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

35 Siləning həküm qikirixinglarda, uzunluk, eoqirlik wə həjim əlqəxtə heqkandak nahəklik

■ 19:27 Law. 21:5 ■ 19:28 Qan. 14:1 ■ 19:31 Law. 20:6

■ 19:33 Mis. 22:21

bolmisun; ³⁶ silərdə adil taraza, adil taraza taxliri, adil əfah kəmçini bilən adil hın kəmçini bolsun. Mən silərnı Misir zeminidin qikırip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. □ ■

³⁷ Silər Mening barlıq qanun-bəlgilimilirim wə barlıq həkümlirimni tutup, ularqa əməl qilinglar; mən Pərwərdigardurmən.

20

Əlümgə layıq gunahlar

¹ Pərwərdigar Musaqa söz qilip mundaq dedi:

² Sən Israillərqa söz qilip mundaq degin: — Əgər Israillarning biri wə yaki Israil zeminida turuwatqan musapirlarning biri Molək butioqa nəslining birini beoixlisa, uningqa əlüm jazasi berilixi kerək; zemindikilər uni qalma-kesək qilsun. ■ ³ Wə Mən Əz yüzümni bu kixigə qarxi qilimən, qünki əzi əz əwladlirining birini Molək butioqa beoixlap muqəddəs jayimni paskina qilip, Mening namimni buloioqini üqün uni əz həlkidin üzüp taxlaymən. ⁴ Əgər zeminda turuwatqanlar əz nəslidin birini Moləkkə beoixlioqanda xu kixigə kəzlirini yumup, uning bilən kari bolmisa, xundakla uni əltürmisə, ⁵ Mən Əzüm yüzümni u kixi bilən uning ailisigə qarxi qilimən, uni wə uningqa əgixip buzıqqılıq qiloquqılar, yəni Moləkning kəynidin

□ **19:36** «bir əfah» — təhminən 2 kürə yaki 22 litr. «bir hın» — təhminən 3.6 litr. ■ **19:36** Pənd. 11:1; 16:11; 20:10 ■ **20:2** Law. 18:21

yürüp buzukçilik kילוuqilarning hөmmisini öz hөlkidin üzüp taxlaymөн.□

⁶ Jinkəxlər bilən sehırgərlərgə tayinip, ularning kəynigə kirip buzukçilik kılıp yürğüqilər bolsa, Mən yüzümni xu kixilərgə qarxi kılıp, uni öz hөlkidin üzüp taxlaymөн.■

⁷ Xunga özünqlarni pak kılıp mukəddəs bolunglar, qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmөн. ■ ⁸ Kənun-bəlgilimilirimni tutup, ularəə əməl kilinglar; Mən bolsam silərnı mukəddəs kילוuqi Pərwərdigardurmөн.

⁹ Əgər birkim öz atisi yaki anisini qarəisa, ularəə əlüm jazasi berilmisə bolmaydu; qünki u öz ata-anisini qarəioqini üqün öz keni öz bexioə qüxkən bolidu.■

¹⁰ Əgər birkim baxqisining ayali bilən zina kilsa, yəni öz qoxnisining ayali bilən zina kilsa, zina kילוan ər bilən ayal ikkisi əlüm jazasini tartmisa bolmaydu.■

¹¹ Əgər birsi atisining ayali bilən yatsa, öz atisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkisi əlüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning keni öz bexioə qüxkən bolidu.□ ■

¹² Birsi öz kelini bilən yatsa, ikkisi nijislik kילוqini üqün əlüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning

□ **20:5** «öz hөlkidin üzüp taxlaymөн» — bu ibarə adəttə adəmning Hudaning biwasitə jazasi bilən dunyadin juda kılınixini kersitidu. ■ **20:6** Law. 19:31 ■ **20:7** Law. 11:44; 19:2; 1Pet. 1:16 ■ **20:9** Mis. 21:17; Pənd. 20:20; Mat. 15:4 ■ **20:10** Law. 18:20; Kən. 22:22; Yh. 8:5 □ **20:11** «**atisining ayali**» — muxu yərdə əgəy anisi yaki atisining toqilini kersitidu. ■ **20:11** Law. 18:8

qeni öz bexiqə qüxkən bolidu.■

¹³ Birsi ayal kixi bilən yatqandək ər kixi bilən yatsa ikkisi yirginqlik ix qiloqan bolidu; ularqə əlüm jazasi berilmisə bolmaydu. Öz qeni öz bexiqə qüxkən bolidu.■

¹⁴ Əgər birsi kizi bilən anisini qoxup hotunlukqa alsa pəsəndilik qiloqan bolidu. Ər bilən ikki ayal otta köydürülsun. Xuning bilən aranglarda heq pəsəndilik ix bolmaydu.□ ■

¹⁵ Birsi bir haywan bilən munasiwət ötküzsə, u əlüm jazasını tartsun, haywannimu öltürünglar.■

¹⁶ Əgər ayal kixi bir haywanning qexiqə berip munasiwət kildursa, ayal bilən haywanning ikkisini öltürünglar; öz qeni öz bexiqə qüxkən bolidu.

¹⁷ Birsi aqa-singlisini, yəni atisidin yaki anisidin bolqan kizni elip, əwritigə təgsə wə bu qizmu uning əwritigə təgsə uyatlık ix bolidu; xuning üqün ər-ayal ikkisi öz həlqining kəz aldidin üzüp taxlansun; u öz aqa yaki singlisining əwritigə təgkəqkə, öz kəbihliki öz bexiqə qüxkən bolidu.■

¹⁸ Birsi adət kərgən aqrıq waqtida bir ayal bilən birgə yetip, uning əwritigə təgsə, undaқта u uning qan mənbesigə təgkən, ayalmu qan mənbesini eqip bərgən bolup, ikkisi öz həlqidin

---

■ **20:12** Law. 18:15 ■ **20:13** Law. 18:22 □ **20:14** «**birsi kizi bilən anisini qoxup hotunlukqa alsa**» — yaki «... birsi kizi bilən anisini qoxup ular bilən zina qilip yatsa...». «**otta köydürülük**» — ular boquzlanqandin keyin, əlwəttə. Bu jaza bolsa ularni dəpnə qilnix imtiyazidin məhrum qilidu. ■ **20:14** Law. 18:17 ■ **20:15** Law. 18:23 ■ **20:17** Law. 18:9

üzüp taxlinidu. ■

¹⁹ Sən öz anangning aqa-singlisi wə atangning aqa-singlisining əwritigə təgmə; qünki kimki xundak kilsa yəkin tuoqinining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisining öz kəbihliki öz bexioqa qüxkən bolidu. ■

²⁰ Birsı taqisining ayali bilən yatsa taqisining əwritigə təgkən bolidu; ikkilisi öz gunahını öz bexioqa alidu; ular pərzəntsiz əlidu. ■

²¹ Birsı aka-inisining ayalini alsa paskına bir ix bolidu. U öz birtuoqan aka-inisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisi pərzəntsiz qalidu. □ ■

Paklik, muqəddəslik, itaətmənlük

²² Silər Mening barlik qanun bəlgilimilirim bilən barlik həkümlirimni tutup, buningə muwapik əməl qilinglar; bolmisa, Mən silərnı elip berip turoquzidoqan zemin silərnı kusun qikiriwetidu.

■ **20:18** Law. 18:19 ■ **20:19** Law. 18:12,13 ■ **20:20** Law. 18:14 □ **20:21** «...U öz birtuoqan aka-inisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisi pərzəntsiz qalidu» — 18-19-bablarda agah qiloqan gunahların gıjaliri 20-babta kərsitilgən bolup, bu jazaların gırliri səkkiz hil: — (1) əlüm jazasi (naməlum yol bilən); (2) qalma-kesək kilix (məsilən, 1-ayət); (3) «öz həlkidin üzüp taxlinix» — Hudaning bir kixini biwasitə jazalap uni bu dunyadin juda kilixi; (4) «uning qeni uning bexioqa qüxidu» — naməlum yol bilən Huda tərıpidin əlüm jazasi berilidu; (5) dəpnə kilinmay otta köydürülük (boquzlanoqandin keyin); (6) «həlkning kəz aldidin üzüp taxlinix» — bu həlkning kəz aldidin Huda tərıpidin naməlum yol bilən əlüm jazasioqa tartilix; (7) «öz gunahı öz bexioqa qüxkən bolidu» — buningda, bəlkim, Hudaning xu kixigə biwasitə muwapik əmma naməlum bir jazani qüxürüxi; (8) əwladsiz qaldurux. ■ **20:21** Law. 18:16

■ ²³ Silər Mən aldinglardin həydiwetidioğan əllərnin rəsim-қaidiliri boyiqə mangsanglar bolmaydu; qünki ular bu yirginqlik ixlarning həmmisini қilip kəldi, wə xuning üqün ular Manga yirginqlik boldi. ■ ²⁴ Xuning üqün Mən silərgə: «Silər ularning zeminini miras қilip alisilər; Mən xu süt bilən həsəl akidioğan zeminni silərgə berimən», dəp eytkanidim; silərnə baxқа həklərdin ayrim қiloğan Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ■ ²⁵ Xunga silər pak wə napak қarpaylarni pərk etip, pak wə napak uqar-қanatlarıni tonup, Mən silər üqün ayrip, napak қilip bekitip bərgən janiwarlarıning iqidin hərқandiqi, қarpay yaki uqar-қanat bolsun yaki yərdə əmiligüqi janiwar bolsun, ularning heqbiri bilən özünqlarni napak қilmanglar. ■ ²⁶ Silər Manga has pak-muқəddəs boluxunglar kerək; qünki Mən Pərwərdigar pak-muқəddəsturmən, silərnə Manga has bolsun dəp barliқ əllərdin ayrim қiloğanmən.

Jinkəx-jadugərlərdin agah bolux tooqruluk

²⁷ Jinkəx yaki sehərgər boləğan hərқandaq ər yaki hotun kixigə əlüm jazasi berilmisə bolmaydu; həlқ ularni қalma-kesək қilsun; ularning қeni öz bexiqə qüxkən bolidu.■

■ 20:22 Law. 18:26 ■ 20:23 Law. 18:3,30 ■ 20:24 Mis. 3:8

■ 20:25 Law. 11:2; Қан. 14:4 ■ 20:27 Қан. 18:10; 1Sam. 28:7

21

Kahinlarni baxkuridioʻan bəlgilimilər

¹ Pərwərdigar Musoʻa səz kīlip mundak dedi:

— Sən kahinlar boləʻan Hərunning oʻqullirioʻa mundak degin: — bir kahin əz həlkinging arisidiki əlgənlər wəjidin əzini napak kilmisun.

² Pəkət əzining yekin tuʻʻkanliri uqun — anisi bilən atisi, oʻqli bilən kizi wə aka-inisining əlüki tūpəylidin əzini napak kilsa bolidu; ³ xuningdək əgər aqa-singlisi ərgə təgməy pak kiz hələttə əzi bilən billə turuwatқан bolsa, uning əlüki tūpəylidin əzini napak kilsa bolidu; ⁴ qunki *kahin* əz həlkinging arisida mətiwər boləʻaqqa, əzini napak kīlip buləʻimasliki kerək. □

⁵ Kahinlar bexini yerim-yata kīlip qūxūrməsliki, sakilining uq-yanlirini hēm qūxūrməsliki, bədinigimu zəhim yətküzüp tilməsliki kerək,

⁶ bəlki ular əz Hudasioʻa mukəddəs turup, Hudasing namini buləʻimasliki kerək; qunki ular Pərwərdigarəʻa atap otta sunulidioʻan qurbanliklarni, əz Hudasing nenini sunidu; xunga ular mukəddəs boluxi kerək.

⁷ Ular bir ayalni əz əmrigə aloʻanda pahixə ayalnimu, buzuk ayalnimu almasliki kerək wə eri qoyuwətkən ayalnimu almisun. Qunki kahin bolsa əz Hudasioʻa has mukəddəs kīlioʻan.

□ 21:4 «qunki kahin əz həlkinging arisida mətiwər boləʻaqqa, əzini napak kīlip buləʻimasliki kerək» — baxka birhil tərjimisi: «qunki u (kahin) əz həlki iqidə ayalning eri sūpitidə əzini napak kīlip buləʻimasliki kerək». Bu tərjiminig mənisi: «u ayal tərəpning uruk-tuʻʻkanlirining əlüklirigə yekin kəlməsliki, uningəʻa təgməsliki kerək».

⁸ U Hudayingning nenini sunoʻini üqün u sanga nisbätän mukəddəs döp sanilixi keräk; qünki siləрни mukəddəs kילוquqi Pərwərdigar Özüm mukəddəsturmən.

⁹ Əgər bir kahinning kızı pahixilik kılıp özini buloʻioʻan kılısa, öz atisini buloʻioʻan bolidu; u otta keydürülsun.

Bax kahin toʻqruluk bəlgilimilər

¹⁰ Bexioʻa məsihləx zəytun meyi təkülgən, kahinlik kiyimləрни kiyixkə tikləngən, öz qerindaxlirining arisida bax kahin kılinoʻan kixi yalangbax bolmisun, kiyimlirininu yirtmisun; □

¹¹ U yənə heq əlükkə yeqinlaxmasliki keräk, hətta atisi wə yaki anisining əlüklirining wəjidin özini napak kılmasliki keräk. □ ¹² U wəzipisidə turuwatqanda mukəddəs jaydin hərgiz ayrilmisun wə xuningdək Hudasing mukəddəs jayini buloʻimasliki keräk; qünki uning Hudasing uni Əzigə has kילוan «məsihləx meyi» uning bexida turidu. Mən Pərwərdigardurmən.

¹³ U hotun alsa pak kızıni elixi keräk; ¹⁴ tul wə yaki ərdin qoyuwetilgən ayal wə yaki buzuk

□ **21:10 «yalangbax bolux» wə «kiyimləрни yirtix»** — hər ikki hərəkət matəm tutuxning birhil ipadisi idi. Bax kahinning alahidə həm mukəddəs wəzipisi boloaqqa, hətta matəm ixliridimu hizmət orni wə burqidin ayrilmasliki keräk idi (11-12-ayətnimu kərüng). □ **21:11 «U yənə heq əlükkə yeqinlaxmasliki keräk, ... əlüklirining wəjidin özini napak kılmasliki keräk»** — birsi əlükkə təgsə «napak» döp hesablanoaqqa, kahin bir əlükkə təgkən bolsa öz wəzipisini yürgüzəlməydioʻan bolup qalidu.

wə yaki pahixə ayal bolsa bularni almasliqi, bəlki öz həlkidin boləqan pak kizni hotunluqqa elixi kerək. ¹⁵ Bolmisa u öz həlkining arisida öz uruqini napak qilidu; qünki uni muqəddəs qiləuqi Pərwərdigar Məndurmən.

Kahinlar toqrisidiki yənə birnəqqə bəlgilimə

¹⁶ Pərwərdigar Musəoqa söz qilip mundaq dedi: — ¹⁷ Sən Hərunoqa mundaq degin: — «Əwladtin-əwladkiqə sening nəslingdin boləqan birsi meyip bolsa, Hudaning nenini sunux üqün yekin kəlmisun; ¹⁸ meyip boləqan hərqandəq kixi hərgiz yekin kəlmisun — yaki kor bolsun, tokur bolsun, panəq bolsun yaki bir əzasi yənə bir jüpidin uzun boləqan adəm bolsun, ¹⁹ puti yaki qoli sunuq bolsun, ²⁰ dok bolsun, parpa bolsun, kəzidə aq bolsun, kiqixkəq boləqan bolsun, təmrətkə başqan bolsun yaki uruqdeni ezilgən hərkim bolsun, □

²¹ Hərun kahinning nəslidin boləqan undəq meyip kixilərninğ heqbiri Pərwərdigarəqa atap otta sunulidiəqan nərsilərnəni kəltürüxkə yekin barmisun; undəq kixi meyiptur; u öz Hudasingə nenini sunuxkə yekin kəlmisun. ²² Həlbuki, u öz Hudasingə nenini, yəni «əng muqəddəs» wə «muqəddəs» hesablanəqan nərsilərninğ hər ikkisidin yesun. ²³ Pəqət u pərdidin ötüp iqkirisigə kirməsliki yaki kurbangəhqi mu yekin barməsliki kerək; qünki u meyiptur; bolmisa, u Mening muqəddəs jaylirimni buləqiəqan bolidu;

□ **21:20 «yarpa bolsun»** — yaki «yigləp qələqan bolsun».

qünki ularni muqəddəs kילוquqi Pərwərdigar Özümdurmən».

²⁴ Bu sözlərninğ həmmisini Musa Hərun bilən uning oqulliri wə Israillarning həmmisiğə eytip bərđi.

22

Muqəddəs nərsilərdin kim bəhrimən bolidu?

¹ Pərwərdigar Musaqə səz kılıp mundaq dedi:

² Sən Hərun bilən uning oqulliriqə mundaq degin: — «Silər Israillarning Manga atiqan muqəddəs hədiyələrnı ehtiyatqanlıq bilən bir tərəp kilinglar, bolmisa ular namimni buloixi mumkin. Mən Pərwərdigardurmən». ³ Ularqə mundaq degin: — «Silər hərбір dəwrlərdə, barlıq nəsillinglardin hərqaysisi Israillar Pərwərdigarqə atiqan pak nərsilərgə napak hələttə yeqinlaxsa, undaq kixi Mening aldimdin üzüp taxlinidu. Mən Pərwərdigardurmən.

⁴ Hərunning nəslidin biri pesə-mahaw yaki aqma kesili boləqan bolsa, pak bolmioquqə muqəddəs nərsilərdin yemisun. Birkim əlükning səwəbidin napak boləqan birkimgə wə yaki məniysi ekıp kətkən kixigə tegip kətsə,

■ ⁵ yaki adəmni napak kilidiqan əmiligüqi janiwarqə təgsə yaki hərəkəndaq yukup qalidiqan napaklıki bar bir adəmgə tegip kətsə, (napaklıki nemidin boluxidin kət'iynezər)

⁶ mundaq nərsilərgə təgkən kixi kəq kirgüqə

napak bolup, mukəddəs nərsilərdin yemisun. U bədinini suda yusun ⁷ andin kün olturoqanda pak sanilip, mukəddəs nərsilərdin yeyixkə bolidu; çünki bular uning ozukidur.

⁸ U *əzlikidin* ölgən wə yaki yirtkuqlar boqup qoyqan haywanni yeyix bilən özini napak kılmisun. Mən Pərwərdigardurmən. ■

⁹ Ular Mening bu tapiloqanlirimni tutuxi kerək; bolmisa, buningqa ihlassizlik kılsa, *xu əlük* tüpəylidin gunahkar bolup ölidu; ularni mukəddəs kıloquqi Pərwərdigar Əzümdurmən.

¹⁰ Kahınlarqa yat bolqan heqkandak kixi mukəddəs nərsilərdin yemisun. Kahinning yenidiki musapir-mehman wə yaki mədikari bolsun ularmu mukəddəs nərsilərdin yemisun.

¹¹ Halbuki, kahin əzi pul qikirip setiwaloqan kul uningdin yeyixkə bolidu; xuningdək uning öyidə tuquloqan kiximu uningdin yesə bolidu.

¹² Kahinning kizi yat kixigə təgkən bolsa umu «kötürmə hədiyə» süpitidə ataloqan mukəddəs nərsilərdin yemisun. □

¹³ Lakin əgər kahinning kizi tul bolup kelip, yaki qoyup berilip pərzəntsiz haləttə atisining öyigə yenip kelip, yax waqtidikidək olturoqan bolsa, undaqa atisining taamidin yeyələydu; lakin heqbir yat kixi uningdin yeməsliki kerək. ■

¹⁴ Əgər birkim bilməy, mukəddəs nərsilərdin yəp salsa, undaqa u uningqa xuning bəxtin birini qoxup, mukəddəs nərsining əzi bilən kahinqa qayturup bərsun.

■ 22:8 Mis. 22:31; Law. 17:15; Əz. 44:31 □ 22:12 «yat kixi» — muxu yərdə kahin bolmioqan kixini kersitidu. ■ 22:13 Law. 10:14

¹⁵ *Kahinlar* Israillarning Pərwərdigarğa atiojan nərsilirini buloımasliki kerək; □ ¹⁶ bolmisa, həlk mukəddəs hədiylərdin yeyixi bilən, kahinlar həlkning gədinigə itaətsizlik gunahini yükləp qoyoıan bolidu; qünki ularni mukəddəs kılöuqi Pərwərdigar Özümdurmən». □

Qəsəmgə baqlık kurbanlık wə ihtiyariy kurbanliqlar

¹⁷ Pərwərdigar Musoğa söz kılıp mundak dedi: — ¹⁸ Sən Hərun bilən uning oqulliri wə Israillarning həmmisigə mundak degin: — Əgər İsrail jəmətidin biri wə yaki İsrail zeminida turuwatқан musapirlarning biri öz kəsəmlirigə baqlık kurbanlık yaki ihtiyariy kurbanlikni sunup, Pərwərdigarğa atap köydürmə kurbanlık kılmaqci bolsa, ¹⁹ undaqta u qobul kılınixi üqün bejirim ərkək kala, qoy yaki əqkilərdin kəltürünglar. ²⁰ Əyibi bolmioıan bir janıwarni sunuxunglar kerək; qünki xundak bolöini silər üqün qobul kılınmas.

²¹ Birsı kalilərdin yaki uxxak maldin öz kəsəmlirigə baqlık kurbanlık yaki ihtiyariy kurbanlikni sunup, Pərwərdigarğa atap inaklık kurbanliki kılmaqci bolsa, sunuloıan haywan qobul kılınixi üqün bejirim boluxi kerək; uning

□ **22:15 «Kahinlar»** — ibraniy tilida «Ular». Kahinlar həlkning mukəddəs nərsilərdin yeməsligə məs'ul idi (16-ayətni kərüng). Bəzi alimlar «ular»ni «həlk» dəp tərijimə kılıdu. □ **22:16 «qünki ularni mukəddəs kılöuqi Pərwərdigar Özümdurmən»** — muxu yərdə «ularni» bəlkim kahinlarning əzlrini kərsitixi mumkin.

heqkandak əyibi bolmisun. ■ ²² Kor yaki aqsak-qolak, qonak yaki yarisi yiringdap kətkən, təmrətkə baskan yaki kotur-qaka besip qaloan haywanlar bolsa — bularni Pərwərdigarəya atap sunsanglar yaki bularni Pərwərdigarəya atap kurbanlik süpitidə kurbangahəta otta keydürsənglar bolmaydu.

²³ Torpak yaki koyning məlum jüp əzasidin biri uzunrak ya kiska bolsa, mundaklarni ihtiyariy kurbanlik süpitidə ötküzsəng bolidu, lekin kəsəmgə baqlik bolsa kurbanlik üqün qobul kilinmas.

²⁴ Urukđini zəhimpləngən, ezilip kətkən, yeriloan yaki piqiloan haywanni Pərwərdigarəya atap kurbanlik kilmənglar. Mundak ixni öz zeminglardimu hərgiz kilmənglar.

²⁵ Hudayinglarning neni süpitidə yaqa yurtluk kixining kolidin xundak haywanlardin heqkaysisini elip sunmənglar; qunki ular meyip boləqaqka, silər üqün qobul kilinmaydu.□

Baxka birnəqqə bəlgilimə

■ **22:21** Qan. 15:21; 17:1 □ **22:25** «**Hudayinglarning neni**» — uningoə ataloan türlük hədiyə-kurbanliklər. Muxu yərdə közdə tutulođini haywanlardur. Baxka birhil tərjimisi: «Hudayinglarning neni süpitidə silər yaqa yurtluk kixining kolidin heq kurbanlikni elip sunmənglar wə silər xundak haywanlar (meyip haywanlar)din heqkaysisini sunmənglar; qunki ular meyip boləqaqka, silər üqün qobul kilinmaydu». Ləkin bizningqə bu tərjimə toəra əməs; qunki Musaəya quxürülgən qanun boyiqə yaqa yurtluklar hətnə qobul kilsə, kurbanliklarni sunuxka bolatti. «**silər üqün qobul kilinmaydu**» — muxu yərdə «silər» kurbanlik sunoan yaqa yurtlukni öz iqigə alidu.

26 Pərwərdigar Musoqa söz qilip mundak dedi: — 27 Bir mozay, qoza yaki oqlak tuqlulsa yəttə künqigə anisini əmsun; səkkizinqi künidin baxlap Pərwərdigarqa atap otta sunidoqan qurbanlik süpitidə qobul boluxqa yaraydu. □

28 Məyli kala bolsun, qoy bolsun, silər anisi bilən balisini bir kündə boquzlimanglar.

29 Silər Pərwərdigarqa atap bir təxəkkür qurbanliqi sunmaqci bolsanglar, qobul qilinixqa layiq bolqan yol bilən sununglar. 30 U sunuloqan künidə yeyilixi kerək; uningdin heqnemini ətisigə qaldurmasliqinglar kerək. Mən Pərwərdigardurmən. ■

31 Silər Mening əmrlirimni qing tutup, ularqa əməl qilinglar. Mən Pərwərdigardurmən.

32 Mening muqəddəs namimni bulqimanglar, Mən əmdi Israillarning arisida muqəddəs dəp bilinimən. Mən silərnə muqəddəs qiloquci Pərwərdigar bolup, 33 Hudayinglar boluxqa silərnə Misir zeminidin qikirip kəldim. Mən Pərwərdigardurmən.

23

Huda Israiloqa bekitkən heyət-bayramlar

1 Pərwərdigar Musoqa söz qilip mundak dedi: — 2 Sən Israillarqa mundak degin: — Pərwərdigar bekitkən heyətlər, silər muqəddəs

□ 22:27 «anisini əmsun» — ibraniy tilida «ana astida tursun».

■ 22:30 Law. 7:15

sorunlar bolsun döp qaqirip jakarlaydioqan heytlirim mana munulardur: —□

³ (altə kün ix-əmgək qilinsun; lekin yəttinqi küni «has xabat küni», muqəddəs sorunlar küni bolidu; u küni heqkandaq ix-əmgək qilmanglar. Qəyərdila tursanglar bu kün Pərwərdigarəqa ataloqan xabat küni bolidu).□ ■

«Ətüb ketix heyti» wə «petir nan heyti»

⁴ Silər bekitilgən künliri muqəddəs sorunlar bolsun döp qaqirip jakarlaydioqan, Pərwərdigarning heytliri mana munulardur:

□ **23:2 «Pərwərdigar bekitkən heytlar»** — muxu ibarini toqırirak bayan qilsaq «Pərwərdigar bekitkən waqit-pəsillər» degən bolidu. Bu «pəsil-waqitlar»ning kəpinqisi xadlinidioqan, huxal pəytlər bolsimu, lekin «kafarət küni» undaq kün əməs. **«sorunlar»** — muxu yərdə «sorun» (yaki «yiojilix») degən söz «sorunoqa qaqirilix» degən mənini bildüridu. Nəgə qaqirilidu? Təkitlinidioqan ix həlqning jəm boluxi əməs, bəlki **«Hudaning** yenioqa yiojilixqa qaqirilix»tin ibarəttur. Əməliyəttə, bəzi heytlar wə xabat künliridə həlqning həmmisi yiojilip əməs, bəlki hər bir ailə «kəyərdə tursa», xu əy-qedirlarda jəm bolup Huda bərgən aramdin bəhřimən bolidu. Xundakla ular xu küni Hudani seqinip, uningəqa təxəkkür-mədhiyə qayturuxi mumkin, lekin bu iqlar muqəddəs qanunda rəsmiy bekitilgən əməs. □ **23:3 «has xabat küni»** — ibranıy tilida «xabat-larning xabati» — məhsus aram alidioqan kün. **«sorunlar»** — muxu «sorunlar» degəning mənisi toqırulux 2-ayəttiki izahatni kərüng. **«xabat küni»** — muxu yərdə «xabat küni»ning tiloqa elinixining səwəbi bəlkim xuki, məlum bir heyti xabat küniyə toqra kelip qaloqan bolsa, xu künidə ohxaxla ix qilmay aram elixi kerək idi. ■ **23:3** Mis. 20:9; 23:12; Qan. 5:13; Luqa 13:14

—□ 5 Birinchi ayning on tetingi kuni gugumda Pərwərdigarğa ataloqan «ötüp ketix heyti» bolidu.□ ■

6 Xu ayning on bəxinqi kuni Pərwərdigarğa ataloqan «petir nan» heyti bolidu; silər yəttə künigəqə petir nan yəysilər. 7 Birinchi künidə silər mukəddəs yioqilix kilip, heqkandəq ix-əmgək qilmanglar. 8 Silər yəttə künigəqə Pərwərdigarğa atap otta sunidioqan qurbanliqlarni sunup turunglar. Yəttinqi künidə mukəddəs yioqilix bolidu; heqkandəq ix-əmgək qilmanglar.

«Dəsləpki həsul» heyti

9 Pərwərdigar Musaqə səz kilip mundəq dedi:

10 Sən Israillarğa mundəq degin: — Silər Mən özunglarğa təkdim kilidioqan zeminoqə kirip, uningdin həsul yioqininglarda, həsulunglarning dəsləpki pixkinidin bir baqlamni kahinning qəxiqə elip beringlar.

□ 11 Kahin silər üqün qobul boluxqə uni

□ 23:4 «Pərwərdigarning heytliri» — heytlar toqruluk «Qəl.» 28-bab, «Qan.» 16:1-17nimu kəring. □ 23:5 «gugumda» — ibraniiy tilida «ikki kəq arilikida» degən səz bilən ipadilinidu — Demək, kün petiwatqan qaoqdin qarangoqū qüxkūqə boləqan arilikteki waqit. «ötüp ketix *pasha*» heyti» — bu heyti toqruluk «Misirdin qiqix» 12-bab, bolupmu 13-ayət wə izahətini, xundəqla «qoxumqə səz»imizni kəring. ■ 23:5 Mis. 12:18; 23:15; Qəl. 28:16; Qan. 16:1 □ 23:10 «**həsulunglarning dəsləpki pixkinidin bir baqlamni kahinning qəxiqə elip beringlar**» — bu ayəttiki həsul bolsa arpa həsuli idi. Buqday həsuli keyin bolidu (16-ayət).

Pərwərdigarning aldida pulanglatsun; uni pulanglatkan waqit bolsa xabatning ətisi bolidu. □ ¹² Silər uni pulanglatkan kündə silər bir yaxka kirkən bejirim bir qozini Pərwərdigarğa atap köydürmə qurbanlıq süpitidə sununglar; ¹³ xuningoğa qoxup axlık hədiyyə süpitidə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bir əfahning ondin birini Pərwərdigarğa huxbuy kəltürsun dəp otta sununglar; buningoğa qoxup xarab hədiyyə süpitidə xarabtin bir hinning təttin birini sununglar. ¹⁴ Silər Hudayinglarğa has boləqan bu hədiyyəni sunidioqan kündin ilgiri *yengi həsuldin* həqnəmini, nə nan nə komaq nə kək bax bolsun yemənglar. Bu dəwrđin-dəwrgiqə silər üqün kəyərdə tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolsun.

«Həptilər həyti» — bəzidə «orma həyti», «dəsləpki orma həyti» dəpmu atilidu

¹⁵ Andin silər xu xabat künning ətisidin, yəni xu bir baqlamni pulanglatma hədiyyə süpitidə sunoqan künning ətisidin tartip, yəttə həptə sananglar (ular toluq həptə boluxi kerək); ■ ¹⁶ yəttinqi xabatning ikkinqi künigiqə əllik künni sananglar; andin Pərwərdigarğa atap *yengi həsuldin* bir axlık hədiyyə sununglar. ¹⁷ Əzünglar turuwatkan jaylardin

□ **23:11 «uni pulanglatkan waqit bolsa xabatning ətisi bolidu»** — «ətüp ketix» (birinqi ayning on tətinqi küni) həytining ətisidin baxlap yəttə künlük «petir nan həyt»i bolidu. Yəhüdiy ən'əniliri boyiqə bu yəttə kün iqidə kəlgən xabat künining ikkinqi küni «dəsləpki həsul həyti» bolidu. ■ **23:15** Qan. 16:9,10

pulanglatma hədiyyə süpitidə esil undin bir əfahning ondin ikkisidə etilgən ikki nanni elip kəltürünglar; ular eqitku selip etilgən bolsun; bular Pərwərdigarəta atalojan dəsləpki həsul hədiyyəsi dəp hesablinidu. □ 18 Nandin baxқа yənə bir yaxlıq yəttə bejirim қоza, yax bir torpaқ wə ikki қоққарни кəydürmə қurbanlıқ süpitidə Pərwərdigarəta atap sununglar; ularəta has axlıқ hədiyyəliri wə xarab hədiyyəlirini қоxup, həmmisi Pərwərdigarəta huxbuy кəltürүxкə sunulsun.

19 Buningdin baxқа silər gunah қurbanlıқи үқүн bir tekini, inaқlıқ қurbanlıқи үқүн bir yaxlıқ ikki қozini кəltürүnglar; 20 kaһin bulарни, yəni xu ikki қozini dəsləpki həsul nanliriəta қоxup pulanglatma hədiyyə süpitidə Pərwərdigar al-dida pulanglatsun. Bular bolsa Pərwərdigarəta atalojan muқəddəs sanilip, kaһinəta təgsun.

21 Xu күni silər «bүgүн bizlərgə muқəddəs yioqilix bolidu» dəp jakarlanglar; xu күni heqқandaқ ix-əmgəк қilmanglar. Bu silər үқүн қəyərdila tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolidu.

Həsul orux toqıruluқ bəlgilimə

22 Etizingning bulung-puққaklıriətiqə tamam yioqiwalmanglar, wə həsulungdin қalojan wasangni teriwalmioqin, bəlkі bulарни kəmbəəqəllər bilən musapirlarəta қоyəqin. Mən Özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ■

□ 23:17 «bular ... dəsləpki həsul hədiyyəsi dəp hesablinidu» — bu həsul bolsa, buqday həsuli idi. «Dəsləpki həsul heyti»diki həsul bolsa arpa həsuli idi. ■ 23:22 Law. 19:9; Қан. 24:19

«*Kanay qelix heyti*»

²³ Pərwərdigar Musaoğa mundaq dedi: — ²⁴ Sən Israillaroğa mundaq degin: —

Silər yəttinçi aynıng birinçi küni toluk aram elip, kanaylar qelinix bilən əslətmə yosunda heyət kılıp, muqəddəs sorunlarni tüzünglar. □ ■

²⁵ U kündə heqkandaq ix-əmgək qilmanglar; Pərwərdigaroğa atap otta sunulidoğan bir qurbanlıq sununglar.

«*Kafarət küni*»

²⁶ Pərwərdigar Musaoğa söz kılıp mundaq dedi:

²⁷ Yəttinçi aynıng oninçi küni bolsa kafarət küni bolidu; u kün silər üqün muqəddəs yioqilix küni bolidu; xu küni nəpsinglarni tartip özünqlarni təwən tutup, Pərwərdigaroğa atap otta sunulidoğan qurbanlıqni sununglar; □ ■

²⁸ U kündə heqkandaq ix-əmgək qilmanglar; qünki u bir kafarət küni bolup, xu kün özünqlar üqün Hudayinglar Pərwərdigar aldida kafarət kılınixqa bekitilgəndur. ²⁹ Hərkim xu küni nəpsini tartmay özini təwən tutmisa öz həlkidin üzüp taxlinidu.

³⁰ Kimdəkim xu kündimu hərəkandaq bir ix kılisa, Mən xu adəmni öz həlkidin üzüp taxlaymən. ³¹ Xu küni heqkandaq

□ **23:24** «**kanaylar**» — yaki «buruqılar» (koqkarning münggüzliiri). ■ **23:24** Qəl. 29:1 □ **23:27** «**kafarət küni**» — ibraniy tilida «kafarətlər küni». «**nəpsinglarni tartip özünqlarni təwən tutup, ...**» — ibraniy tilida birla söz bilən ipadiliniidu. Yəhüdiy ən'əniliri boyiqə bu ixlar roza tutuxni öz iqigə alatti. 16:29-31nimu kərüng. ■ **23:27** Law. 16:29,31; Qəl. 29:7

ix qilmanglar; bu dæwrðin-dæwrgiqə silər üqün qəyerdə tursanglar bir əbədiy bəlgilimə bolidu. ³² U kün silər üqün toluk aram alidiqan xabat küni bolidu; nəpsinglarni tartip özünqlarni təwən tutunglar. Xu ayning tokkuzinqi küni gugumdin tartip ətisi gugumöiqə xabat küniqə riayə qilip aram elinglar.

«Kəpilər həyti»

³³ Pərwərdigar Musaqə söz qilip mundak dedi:

³⁴ Sən Israillaroqə mundak degin: — Yəttinqi ayning on bəxinqi künidin baxlap, yəttə küngiqə Pərwərdigarning «kəpilər həyti» bolidu. □ ■

³⁵ Birinqi kündə muqəddəs yiqilix bolidu; heqkandak ix-əmgək qilmanglar. ³⁶ Yəttə küngiqə Pərwərdigarqə atap otta sunulidiqan qurbanlik sununglar; səkkizinqi kündə silərgə muqəddəs yiqilix bolidu; Pərwərdigarqə atap otta sunulidiqan qurbanlik sununglar. Bu əzi təntənilik yiqilix boluq, u küni heqkandak ix-əmgək qilmanglar. ■

³⁷ Silər «muqəddəs sorunlar bolsun» dəp jakarlaydiqan, yəni Pərwərdigar bekitkən həytlar mana xulardur. Xu sorunlarda silər hərqaysi küngə bekitilgini boyiqə, Pərwərdigarqə atap otta sunulidiqan hədiyə-qurbanlik, yəni köydürmə qurbanlik, axlik hədiyə, baxqa hərhil qurbanliklar wə xarab hədiyələni sunisilər; ³⁸ bulardin baxqa,

□ **23:34** «yəttinqi ay» — ibraniy tilida «bu yəttinqi ay».

■ **23:34** Mis. 23:16; Qel. 29:12; Qan. 16:15 ■ **23:36** Yh.

Pərwərdigarning xabat künlirini tutisilər wə Pərwərdigarğa atap kələn hədiyəliringlarni berip, kəsəm kurbanlikliringlarning həmmisini ada kılıp, ihtiyariy kurbanlikliringlarning həmmisini sunisilər.

³⁹ Silər əmdi zemindin həsul-məhsulatlırini yoiq bolup, yəttinqi ayning on bəxinqi künidin baxlap yəttə kün Pərwərdigarning həytini ötküzünglar. Birinqi küni toluq aram elix bolidu, səkkizinqi konidimu toluq aram elix bolidu. □ ⁴⁰ Birinqi küni silər esil dərəhlərdin xah-putaklarni qatap, yəni horma dərəhliri bilən qoyuk yopurmaqlik dərəhləning xahlirini kesip, erik boyidiki sөгət qiwiklirini kırkip Hudayinglar Pərwərdigar aldida yəttə künni xundak xad-huram ötküzisilər. □ ⁴¹ Silər hər yili bu yəttə künni Pərwərdigarğa atiqan bir həyt süpitidə ötküzünglar; dəwrđin-dəwrgiqə bu silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu. Silər həytini yəttinqi ayda ötküzünglar. ⁴² Yəttə küngiqə kəpilərdə turunglar. Israilda tuquloqlarning həmmisi kəpidə tursun. □ ⁴³ Buning bilən Mən Israillarni Misir zeminidin qıkaroqinimda, ularni kəpilərdə turuquzoqinimni əwladlıringlar bilidu. Özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

⁴⁴ Xundak kılıp Musa Pərwərdigarning bekitkən xu həytlırini Israillarğa bayan kildi.

□ **23:39 «həsul-məhsulatlıri»** — muxu «həsul-məhsulatlıri» axliklar həm hərhil mewə-qiwə məhsulatlırini ez iqigə alidu.

□ **23:40 «esil dərəhlərdin xah-putaklarni qatap, ...»** — ibraniy tilida «esil dərəhlərdin mewini qatap, ...». □ **23:42 «Yəttə küngiqə kəpilərdə turunglar, ...»** — bu kəpilər yukridiki xah-qiwiklardin yasilixi kerək.

24

«Qiraʻodan» wə «taʻqdim nan xirəsi
toʻqrisidiki bəlgilimilər

¹ Pərwərdigar Musoʻqa səz kīlip mundak dedi:

² Israillaroʻqa qiraʻol həmixə yenik turuxi
ūqūn zəytundin sokup qikirilʻoʻan sap mayni
sanga elip kelixkə buyruʻoʻin. ³ ʻHarun jamaʻat
qedirining iqidə, həkūm-guwahlik sanduqining
udulidiki pərdining sirtida hər keqisi ətigəngiqə
Pərwərdigarning aldidə qiraʻolarni xundak
pərləp tursun. Bu dəwrdin-dəwrgiqə silər ūqūn
əbədiy bir bəlgilimə bolidu. □ ⁴ ʻHarun həmixə
Pərwərdigarning aldidə bu qiraʻolarni pak
qiraʻodanning ūstigə tizip kəysun.□

⁵ Sən yənə esil buʻoʻday unidin on ikki toʻkaqni
ətkin. Hər bir toʻkaq bir əfahning ondin ikkisigə
barawər bolsun. ⁶ Andin sən Pərwərdigarning
aldidiki pak xirəning ūstigə altdin ikki
katar kīlip tizoʻin. □ ⁷ Hər bir katar
ūstigə sap məstiki kəyoʻin; xuning bilən ular
Pərwərdigarʻoʻa atap otta sunulidoʻan hədiyə,
əslətmə nan bolidu.

□ **24:3 «həkūm-guwahlik sanduqi»** — muxu yərdə
«həkūm-guwahlik» Hudaning Israiloʻqa bolʻoʻan tūp əmrlirini,
xundakla uning Israil bilən bolʻoʻan əhdisini kərsitidu; Hudaning
mukəddəs mahiyiti wə karakteri xu əmrlərdə ayan kīlinoʻaqqa,
«həkūm-guwah» dəpmu atilidu. Okurmənlərgə ayanki, xu
əmrlər əhdə sanduqi iqidə saklaklik tax tahtaylar ūstidə
pütüklük idi. Xunga bəzidə sanduk «həkūm-guwahlik sanduqi»,
ibadət qediri bolsa, «həkūm-guwahlik qediri» dəp atilidu.

□ **24:4 «pak qiraʻodan»** — yaki «sap altun qiraʻodan».

□ **24:6 «pak xirə»** — yaki «sap altun xirə».

⁸ Bularni u Israillarğa wakalitën hër bir xabat küni Përwardigarning aldida tizsun; bu әbәdiy bir әhdidur. ⁹ Nanlar Hәrun bilән uning oqulliriğa tәwә bolidu; ular ularni muqәddәs jayda yesun; qünki bu nәrsilәр Pәрwardigarğa atap otta sunuloqan nәrsilәр iqidә «әng muqәddәslәrning biri» dәp sanilip, Hәrunğa tәwә bolidu; bu әbәdiy bir bәlgilimidur.■

Hudaning namioğa kupurluq kiliş gunahining jazasi

¹⁰ Anisi Israiliy, atisi Misirlik bir oqul bar idi. U Israillarning arisiğa bardı; u qedirğahta bir Israiliy bilән uruxup qaldı. ¹¹ Ular soquxqanda Israiliy ayalning oqli kupurluq kilip, *Pәрwardigarning* namini buloqap qaroidi. Hәlk uni Musaning aldioğa elip bardı. U kixining anisining ismi Xelomit bolup, u Dan kәbilisidin boloqan Dibrining kizi idi. □ ¹² Xuning bilән ular Pәрwardigarning hәküm buyruki qikkuqә u kixini solap koydi.□

¹³ Andin Pәрwardigar Musoğa sөz kilip mundak dedi: —

¹⁴ Qaroiuqini qedirğahtning taxkiriğa elip qikinglar. Uning eytkinini angliqanlarning

■ **24:9** Mis. 29:32; Law. 8:31; 1Sam. 21:6; Mat. 12:4

□ **24:11** «**muqәddәs nam**» — muxu yәrdә ibraniy tilida «muqәddәs nam» әmәs, pәkәt «Nam» deyilidu. Demәk, Pәрwardigarning nami (16-ayәtni kәrüng). □ **24:12**

«**...Pәрwardigarning hәküm buyruki qikkuqә,...**» — ibraniy tilida «...Pәрwardigarning aqziğa qarap, u hәküm qikaroiuqә,...».

həmmisi kollirini uning bexioğa qoysun, andin pütkül jamaət bir bolup uni qalma-kesək kilsun.

¹⁵ Həmdə sən Israillarğa mundak degin: — Əgər birkim öz Hudasini həkərətləp qarəisa öz gunahini tartidu. ¹⁶ Pərwərdigarning namioğa kupurluk kılğan hərəkəndak kixi ölümgə məhkum kılinsun; pütkül jamaət qokum bir bolup uni qalma-kesək kilsun; məyli u musapir bolsun yaki yərlik bolsun, *mukəddəs* namoğa kupurluk kılsa öltürülsun.□

¹⁷ Əgər birsi baxka birsini urup öltürsə, u ölümgə məhkum kılinsun.

¹⁸ Birsi bir qarpayni öltürsə, uning üqün haywannı tələp, janğa-jan tələp bərsun.

¹⁹ Birkim öz qoxnisini meyip kılsa, u öz gigə kəndak kılğan bolsa, uning əzigimu xundak kılinsun. ²⁰ Birər əzasi sunduruwetilgən bolsa, uningmu sundurulsun; kəzigə-köz, qixioğa-qix nakar kılinsun; baxka kixini kəndak zəhimləndürgən bolsa umu həm xundak kılinsun.■

²¹ Kimdəkim bir qarpayni öltürsə, qarpay tələp bərsun; adəmni urup öltürgən kixi bolsa, ölüm jazasioğa məhkum kılinsun.

²² Silərdə birlə qanun bolsun. musapir yaki yərlik bolsun, barawər muamilə kılinsun; qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

²³ Musa Israillarğa xularni dedi; xuning bilən ular xu qarəioquqini qedirgahning taxkiriöğa elip qikip, qalma-kesək kildi. Xundak

□ **24:16** «*mukəddəs nam*» — muxu yərdə ibranıy tilida pəkət «Nam» deyilidu. ■ **24:20** Mis. 21:24; Kan. 19:21; Mat. 5:38

qilip, Israillar Pərwərdigarning Musoqa əmr
qilətinidək qildi.

25

Zeminning «xabat yili»

¹ Pərwərdigar Sinay teqida Musoqa səz qilip
mundak dedi: — ² Sən Israillaroqa mundak
degin: — Mən silərgə beridoqan zeminoqa kir-
gininglarda u zeminning özimu Pərwərdigaroqa
atap bir xabat aramini alsun. ■ ³ Sən altə yil
etizingni terip, altə yil tallik beqingni qatap,
ulardin hosullarni yioqin; ⁴ əmma yəttinqi
yili zeminning əzi üqün bir «xabatlik aram»
bolsun; u Pərwərdigaroqa ataloqan bir «xabat»
hesablinidu. Xu yili sən etizingni terimaysən wə
tallikingni qatimaysən. ⁵ Əzlükidin ünüp qikqan
hosulni ormaysən; wə qatalmioqan talliringning
üzümlirini üzməysən; qünki xu yil zemin aram
alidoqan yildur.

⁶ Həlbuki, zemin xabat yilida qikaroqan hosul
həmminglaroqa ozuk bolidu, yəni əzüng üqün,
qul-dediking üqün, mədikaring üqün wə sen-
ingkidə turuwatqan musapir üqün, xuningdək
mal-waranliring üqün ⁷ Wə zeminingdiki yawayi

haywanlar üqünmu ozuk bolidu; zeminning hëmmë hosuli ozuk bolidu.□

«Kanay-buroja qalidojan yili», yëni «azadlik yili», «xadlik yili»

⁸ Xuningdëk sën yëttë këtimplik xabat yilini, yëni yëttë hëssë yëttë yilni sanioqin; yëttë xabat yil künliri kirik tokkuz yil bolidu. ⁹ Xunqilik waqit ëtöp, yëttinçi ayda, ayning oninçi küni, kafarët künidë buröja qelip sadasini yukiri qikirisilër; kafarët küning özidë silër pütkül zeminiglarda buröjining sadasini anglitisilër.

¹⁰ Xu ëllicinçi yilini silër mukëddës döp bilip, pütkül zeminda uningda barlik turuwatqanlarning hëmmisigë azadlikni jakarlixinglar keräk. Xu yil silërgë «azadlik yili» bolidu, hërbiringlar öz yër-mülükliringlaröja qaytisilër, hërbiringlar öz ailë-jëmätinqlaröja qaytip barisilër. □ ¹¹ Bu ëllicinçi yili silërgë bir azadlik yili bolsun; u yili hëq nemë terimaysilër, özlükidin ünüp qikқан hosulnimu

□ **25:7 «... zeminigdiki yawayi haywanlar üqünmu ozuk bolidu; zeminning hëmmë hosuli ozuk bolidu»** — demäk, (1) etiz-tallicning igisi öz yeridin özlükidin ünüp qikқан «täbiy hosul»ni oröaq wë piqak bilën hërgiz almasliki keräk; (2) barlik hëlk xu «täbiy hosul»din, xundaqla hërhil dërëhlarning mewisini wë zemindiki baxqa täbiy ozuklukni (kimning yeridë boluxidin kët'iynezër) haliqanqë kol bilën üzsë bolatti; (3) hëtta zemindiki yawayi haywanlarmu uningdin bëhrimën boluxqa bolatti; xuning üqün etiz ëtrapidiki qit-qaxalarni eqip berixi keräk idi. □ **25:10 «Azadlik yili»** — ëslidë ibraniy tilida «buröja (qelix) yili» döp atilatti. Keyin, uning qüxänqisi tezla «azadlik yili», «xadlik yili» degängë özgërdi.

ormaysilər wə qatalmioqan talliringlarning üzümlirininimu yioqmaysilər. ¹² Qünki bu azadliq yili bolup, silərgə mukəddəs hesablınsun; uning hösulini bolsa, etiz-dalilardin tepip *həmminglar* yəysilər.□

Yər-mülüklərnin yanduruluxi

¹³ Azadliq yili aranglardiki hər bir adəm öz yər-mülkigə qaytsun. ¹⁴ Silər qoxnanglaroqa birnemə setip bərsənglar, yaki qoxnanglardin birnemə setiwalsanglar, bir-biringlarni bozək qilmanglar. □ ¹⁵ Qoxnangdin *yərni* setiwalsang, undakta «azadliq yili»din keyin ötkən yillarning sanini hesablap uningdin setiwelixing kerək; umu qaloqan yillarning sanioqa qarap, yərning keyinki hösullirioqa اساسən sanga setip bərsun. ¹⁶ «Azadliq yili»*qiqə* bolqan yillar kəprək bolsa, bahasını xuningoqa muwapik yukiri kətürisən; qaloqan yillar azrak bolsa, bahasını xuningoqa muwapik keməytsun. Qünki qaloqan yillarning hösulliri qanqə bolsa, u xu boyiqə sanga setip beridu. ¹⁷ Silər bir-biringlarni bozək qilmanglar, bəlki Hudayinglardin kərkunglar; qünki Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ¹⁸ Silər Mening bəlgilimilirimni tutup, həkümlirimdə turup, xularoqa əməl qilinglar;

□ **25:12 «xabat yili»** — bu ix tooqrisidiki bəlgilimilərnin, 5-7-ayətlərdin wə izahatlıridin kəring. □ **25:14 «Silər qoxnanglaroqa birnemə setip bərsənglar, yaki qoxnanglardin birnemə setiwalsanglar»** — bu ayəttiki «birnemə» xübhısizki yər-zeminlarni yaki igilikni kərsitidu (13-ayətni kəring).

silər xundak kilsanglar, zeminlarda tinq-aman turisilər. ¹⁹ Xuning bilən zemin silərgə öz mewisini beridu, silər toyqudək yəp, uningda tinq-aman turisilər.

²⁰ Əgər silər: — Mana, bizgə terip həsulni yioixka ijasət berilmisə, yəttinqi yili nemə yəymiz, dəp sorisanglar, ²¹ *silərgə məlum bolsunki*, altinqi yilida üq yilning həsulini bərsun dəp, Mən üstünglərgə bərikitimni «qūx» dəp buyruymən. ²² Wə xundak boliduki, silər səkkizinqi yili teriysilər, əmma tokkuzinqi yilioiqə exip qaloqan kona həsuldin tehiqə yəysilər; xu tokkuzinqi yilioiqə silər kona axliktin yəysilər.

²³ Yər-zemin setilsa, mənggülük setilmisun, qünki zeminning əzi Meningkidur, silər bolsanglar Mening yenimdiki musapir wə mehman, halas. ²⁴ Silər igə bolidioqan pütkül zeminda yər-zeminning igilirigə uni «kayturuwelix hokuki»ni yaritip berixinglar kerək. ²⁵ Əgər kerindaxliringlərdin biri kəmbəoqəllixip, öz miras yerini setiwətkən bolsa, uning yəkin tuoqini, yəni «həmjəmət xapaətqi»si kelip öz kerindixi satқан yərni kayturup setiwalsun. □ ²⁶ Əgər uning heq xapaətqi tuoqini bolmisa, ləkin u

□ **25:25 «həmjəmət xapaətqi»** — muxu səz ibraniy tilidiki «goel»ning təjimisidur. Təwrattiki nuroqun yərlərdə bu səz tepilidu (məsilən, «Ayup» 19:25ni wə izahatni kəring). Bəzidə «həmjəmət kütquzoquqi» dəp təjimə kilinidu. Bu səz omumən birsining məlum awariqilikkə uqriqinida, uningə tuoqanqilik (həmjəmətlik) kilip uni kütquzux üqün bədəl tələydiqan kütquzoquqi tuoqinini bilduridu.

yanduruwelixka keraklik pulni tapalisa, □
 27 Undakta satkiniqqa qanqə yil bolqanlikini
 hesablap, *azadlik yiloiqə* qaloqan yillar uqun
 setiwalqan kixigə muwapik pul berip, öz yerigə
 qaytsun. 28 Lekin əgər u yanduruwelixka
 keraklik pulni tapalmisa, əzi setip bərgən yər
 azadlik yiloiqə aloquqining qolida tursun;
 azadlik yili kəlgəndə yər yər setiwaloquqining
 qolidin qiqsun, öz igisi öz yər-mülkigə qaytsun.

Setip bərgən öylər toqruluk

29 Əgər birsi sepillik xəhərning iqidiki bir tu-
 ralqə əyni satqan bolsa, setip bir yil iqidə
 uni yanduruwelix hokuki bardur. Toluk bir
 yil tūgəp boluqə, yanduruwelix hokuki bar-
 dur. 30 Lekin pütun yil iqidə yanduruwelinmisa,
 sepillik xəhərning iqidiki bu öy nəsilin-nəsilgə
 aloqan kixining qolida bolup, azadlik yili kəlsimu
 yandurulmas.

31 Lekin sepilsiz kəntlərnin öyliri bolsa
 zeminning etizliridək hesablinidu; ularni
 yandurup setiwalqili bolidu; azadlik yili
 kəlgəndə əsli igisinin qoloiqə yandurulidu.

32 Lekin Lawiy xəhərliridə bolsa, Lawiylar
 öz mirasi bolqan xəhərlərdiki öylirini hal-
 isa hərqaqan qayturuwelix hokuki bardur.

□ 33 Lawiylardin biri öylirini, yəni öz mi-

□ 25:26 «**lekin u yanduruwelixka keraklik pulni tapalisa**»
 — ibraniy tilida «u» «uning qoli» degən səz bilən ipadilinidu.

□ 25:32 «**Lawiylarning xəhərliri**» — Israil iqidə Lawiylaroqə
 alahidə has bolqan 48 xəhər bar idi («Qəl.» 35-bab, «Yəxua»
 21-babni kəring).

rasi bolqan xəhərdiki bir öyni kayturuwelix hokuki bar bolsimu, *lekin kayturup almioqan bolsa*, undaq əhwalda u azadliq yili kəlgəndə yandurulidu; çünki Lawiy xəhərlirining öyliri bolsa Lawiylarning Israillarning arisidiki mirasi bolidu. □ ³⁴ Xundak həm bularning xəhərlirining qərisidiki etiz-yərliri bolsa, ularning əbədiy mirasi bolqaqqa, setilsa bolmaydu. □

Qəzlar wə qullar toqruluk bəlgilimilər

³⁵ Sanga qoxna bolqan, qerindaxliringlardin biri kəmbəoqəllixip, öz jenini baqalmay qalsa, sən uni musapir yaki yaqa yurtluq mehmandək yeningda turqozup, uningdin həwər aloqin.

³⁶ Sən uningdin əsüm wə yaki payda almioqin; sən Hudayingdin qorqup, qerindixingni qexingda turuxqa koyoqin. ■ ³⁷ Pulungni uningqa əsümgə bərmə, axlikingnimu payda elix məqsitidə uningqa ətnə bərmigin.

³⁸ Hudayinglar boluxqa, Qanaan zeminini silərgə berixkə silərnə Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigar Özümdurmən.

□ **25:33** «Lawiylardin biri öylirini... kayturuwelix hokuki bar bolsimu,... u azadliq yili kəlgəndə yandurulidu» — yaki «Əgər Lawiylardin biri baxqa birsidin (yəni baxqa bir Lawiy adəmdin) öz mirasi bolqan xəhiridə bir öyni setiwalsimu, azadliq yili kəlgəndə yandurulidu». Bu ayətning yənə bəzi baxqa tərjimiliri yaki xərhliri uqrixi mumkin. □ **25:34** «... bularning xəhərlirining qərisidiki etiz-yərliri ... setilsa bolmaydu» — bu etizlar ularning hususiy təəllukati əməs, bəlki ularning «kollektip» təəlluki idi. ■ **25:36** Mis. 22:25; Qan. 23:18; Pənd. 28:8; Əz. 18:8; 22:12

39 Əgər sanga qoxna bolóan k erindixing k emb e ellixip,  ezini sanga satsa, uni k uld ek k ulluq hizmitig e salmi o in; ■ 40 b elki u k exingda m edikar yaki musapird ek tursun; azadliq yilio iq e sening hizmitingd e bolsun; 41 andin azad bolup  ezi bil en baliliri k exingdin q ikip,  ez j em etig e yenip berip, ata-bowilirining y er-m ulkiɡ e q aytsun. □ 42 Q unki ular M en  z um Misir zeminidin q ikirip elip k elɡ en k ul-b endilirim boloaqqa, ularni k uld ek setixka yol q oymanqlar. 43 S en ularo a q attik q olluq bil en hojilik k ilmays en, b elki Hudayingdin k ork kin.■ 44 Lekin  ez ungg e k ul yaki ded ek almakqi bolsang, ularni  etraptiki yat  ell erdin xundaq k ul ya ded ek setiwalsang bolidu. 45 Bulardin baxka, aranglarda olturaklaxkan musapirlarning p erz entlirini w e xularning j em etid in, y eni sil er bil en bill e turuwatkan, zemininglarda tuoquloqanlardin k ullar setiwalsanglar bolidu; xuning bil en ular sil erning m ulku nglar bolup q alidu. 46 Sil er muxularni  ez unglardin keyinki baliliringlaro a miras k ilip, ularo a m ul uk boluxka q aldursanglar bolidu; muxularni  ab edgiq e k ul k ilsanglar bolidu; lekin  ez k erindaxliringlar boloaqan Israillar arisida bolsa, bir-biringlaro a q attik q olluq bil en hojilik

■ 25:39 Mis. 21:2; Q an. 15:12; Y er. 34:14 □ 25:41 «**andin k ul** azad bolup  ezi bil en baliliri ... ata-bowilirining y er-m ulkiɡ e q aytsun» — «Mis.» 21:2-6-ay etl erd e berilɡ en b elgilimil er boyiq e ibraniiy k ul alt e yil ixl ep boloaqandin keyin azadliqka q oyup berilixi ker ek. Lekin «azadliq yili» uning ixl exk e ker ek boloaqan alt e yil toxmayla k els e, xu yili u ailisi bil en azadliqka q ikidu.

■ 25:43  f. 6:9; Kol. 4:1

qilmasliqinglar kerək.

⁴⁷ Əgər aranglarda olturuxluk bir musapir yaki yaka yurtluk beyioqan wə uningoa qoxna kerindixing kəmbəoqəllixip, özini xu qoxna musapiroqa wə yaki xu musapirning məlum bir əwladioqa satsa, ⁴⁸ u setiloqandin keyin uningda pul tələp hərlükkə qikix hokuki kalidu; uning aka-ukilirining hərəkaysisi uni hərlükkə setiwalsa bolidu. ⁴⁹ Xuningdək uning taqisi yaki taqisining oqli wə yaki jəmətidin boləqan hərəkaysi yeqin tuqkini uni hərlükkə setiwalsa bolidu; yaki özining qurbi yətsə, pul berip öz-özini hərlükkə setiwalsa bolidu. □ ⁵⁰ Uni setiwalidioqan kixi uning hojisi bilən gəplixip setiloqan yildin tartip azadlik yilioiqə qanqilik boləqanlikini hesablap, setiwelix bahasini yillarning sanioqa qarap hesablisun; *hərlük puli hesablasta qulning hojioqa* ixləxkə kerək boləqan qaloqan künlirining həkqi «mədikarning ixligən künliri»dək hesablandsun. □ ⁵¹ Azadlik yilioqa yənə heli yillar bolsa, xuni hesablap, setiloqan pulning nisbiti boyiqə hərlük pulini hesablap bərsun; ⁵² əgər azadlik yilioqa az yillar qaloqan bolsa, uni hesab kilip, qaloqan qulluk yillirioqa muwapik pulni yandurup bərsun.

⁵³ Bolmisa, qul xu hojisining yenida yillik

□ **25:49 «...özining qurbi yətsə, pul berip öz-özini hərlükkə setiwalsa bolidu»** — demək, hojayini yat əllik bolsa, «Mis.» 21:2-6-ayətlərdiki «qul altə yil ixləp andin azad bolidu» degən bəlgilimə inawətlik bolmaydu. □ **25:50 «... qaloqan künlirining həkqi «mədikarning ixligən künliri»dək hesablandsun»** — demək, qaloqan yillaroqa mədikarning ix həkqi elqimi boyiqə pul hesablap təlix kerək.

mədikardək turuxi kerək; uning hojisi sening kəz aldingda uningoğa kattik qolluk bilən hojilik kılmisun. □

⁵⁴ Əgər kıl yukiriki yollar bilən hərlükkə qıqalmisa, azadlıq yili kəlgəndə koyup berilsun — u baliliri bilən qoxulup azad bolidu. ⁵⁵ Qünki Israillarning əzi Manga kıl-bəndilərdur; ular Mən Özüm Misir zeminidin qıkirip kəlgən kıl-bəndilirimdur. Hudayinglar Pərwərdigar Özümdurmən.

26

Hudağa itaətmən boluxning bəht-bərikiti, itaətsizlik kəltüridioğan balayi'apətlər

¹ Silər özünqlar üqün heqkandak but yasi-manglar yaki özünqlarğa heq oyma məbud yaki həykəl-tüwrükni turozuzmanglar yaki ularğa bax uruxka oyuloğan nəkixlik taxlarni zemi-ninglarda hərgiz tiklimənglar; qünki Özüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. ■ ² Mening xabat künlirimni tutup, mukəddəs jayimoğa ih-lasmən bolunglar. Mən Pərwərdigardurmən. ■

³ Əgər silər mening bəlgilimilirimdə mengip, əmrlirimni tutup ularğa əməl kılsanglar, ■

⁴ Mən yeringlarning öz həsulini berip turuxioğa,

□ **25:53** «... uning hojisi sening kəz aldingda un-ingoğa kattik qolluk bilən hojilik kılmisun» — demək, Yəhudiylardin biri yaqa yurtluk bir hojayinning kol astida kıl bolup ixlisə, qoxna boləğan Yəhudiy qerindaxliri uning həlioğa yetip, uningdin həwər elixi kerək. ■ **26:1** Mis. 20:4; Qan. 5:8; 16:22; Zəb. 97:7 ■ **26:2** Law. 19:30 ■ **26:3** Qan. 28

daladiki dərəhlərninǵ mewisini qikirixioǵa waqtida yamoǵurliringlarni yaǵdurup turimən. ⁵ Xuning bilən haman tepix waǵti üzüm yioǵix pəsligiqə bolidu, üzüm yioǵix waǵti teriloǵu waǵtioǵiqə bolidu; silər neninglarni toyunoǵuqə yəp, öz zemininglarda tinq-aman turisilər. ■ ⁶ Mən zeminoǵa aram-tinqliq ata kilimən, xuning bilən heqkim silərni qorqitalmaydu, aramhuda yetip uhlaysilər; wəhxiy həywanlarni zemindin yokitimən, kiliqmu zemininglardin ötməydu; ■ ⁷ silər düxmənliringlarni qoǵlaysilər, ular aldinglarda kiliqlinip yikilidu. ⁸ Silərdin bəx kixi yüz kixini qoǵlaydu, yüz kixi on mingni qaquridu; düxmənliringlar bolsa aldinglarda kiliqlinip yikilidu. ■ ⁹ Mən silərgə yüzümni qaritip, silərni pərzənt kərgüzüp kəpəytimən, silər bilən baǵliǵan əhdəmni məzmüt turoǵuzimən. ¹⁰ Silər tehiqə uzun saǵlanoǵan kona axliqni yəwatqininglarda, yengi axliq qikidu; yengisi wəjidin konisini qikiriwetisilər. ¹¹ Mən Öz makanimni aranglarda turoǵuzimən wə kəlbim silərdin nəprətlənməydu. ■ ¹² Mən aranglarda mengip silərninǵ Hudayinglar bolimən wə silər Mening həlkim bolisilər. ¹³ Mən silərni Misirda ularning kulliri boluxtin hər kilixka xu zeminidin qikaroǵan Hudayinglar Pərwərdigardurmən; Mən boyunturukunǵlarning asarətlirini sundurup, qəddinglarni tik kilip mangoǵuzdum.

■ 26:5 Law. 25:19 ■ 26:6 Ayup 11:18,19 ■ 26:8 Yə. 23:10
■ 26:11 Əz. 37:26; 2Kor. 6:16

14 Həlbuki, əgər silər Manga kulak salmay, bu əmrlərnin həmmisigə əməl qılmay, ■ 15 bəlgilimilirimni taxlap, qəlbənglərdin həkümlirimni yaman kərüp, bərlək əmrlirimni tutmay, əhdəmni buzsanglar, 16 Mənmü bəxingləroqə xü ixlərnü qüxürimənki, — Mən silərgə wəhimə selip, kəzünglərnü kor qilidioqan, jeninglərnü zəipləxtüridioqan sil-wəbə kesili, kəzik kesilini bəxingləroqə qüxürimən. Silər urukunglərnü bikar qeqip-teriysilər, qünki düxmənliringlər üni yəp ketidu.

17 Mən yüzümni silərgə qarxi qilimən, xuning bilən silər düxmənliringlərdin urulup qaqidioqan bolisilər; silərnü əq kərgüqilər üstünglərdin həkümranlik qilidu; həqkim silərnü qoqlimisimü, qaqisilər. ■

18 Bulərdin həq ibrət əlməy, bəlki Manga yənə kulak salmisanglar, Mən günəhliringlər tüpəylidin silərgə boləqan jəzəni yəttə həssə əqirlitimən, 19 küq-həywənglərdin boləqan həkəwurluqinglərnü sundurimən; əsminglərnü təmürdək qilip, yeringlərnü mistək qiliwetimən; □ 20 əjir-jəpəyinglər bikəroqə ketidu, yeringlər həsul bərməydu, dələdiki dərəhlərgə mēwə qüxməydu.

21 Əgər yənə Mən bilən qarxi məngsanglar, xundəqlə Manga kulak salmisanglar, Mən günəhliringləroqə ləyik bəxingləroqə qüxidioqan

---

■ 26:14 Qən. 28:15; Yioq. 2:17; Məl. 2:2 ■ 26:17 Pənd. 28:1 □ 26:19 «... **əsminglərnü təmürdək qilip, yeringlərnü mistək qiliwetimən**» — demək, əsməndin həl-yəqin qüxməydu həmdə bəlkim ulərnin döliri əsməndin yuqiriqə ötməydu, yər süsüz bolup intəyin qəttiklixip bolidu.

waba-külpətlərni yənə yəttə həssə eoqirlitimən.

²² Aranglaroqa silərni baliliringlardin juda kilididoqan, qarpayliringlarni yokitididoqan, silərni azlitididoqan yawayi haywanlarni əwətimən; yol-koqiliringlar adəmzatsiz qəldək bolup qalidu. ²³ Silər bu ixlar arkilik ibrət-tərbiyə

almay, bəlki yənila Manga qarxi mangsanglar, ²⁴ Mənmu silərgə qarxi mengip, gunahinglar tüpəylidin boləqan jazani yənə yəttə həssə eoqirlitip, Mən Özüm silərni urimən; ■

²⁵ üstünglaroqa əhdəmni buzoqanlikning intikamini alididoqan kiliq qüxürimən; xuning bilən silər xəhərlərgə yioqiliwalisilər, Mən aranglaroqa waba qüxürimən; xuning bilən silər düxmənlərnin qolioqa qüxisilər. ²⁶ Silərgə yələnqük boləqan axlikni qurutiwetimən; on ayal bir bolup bir tonurda nan yekip, namlarni silərgə tarazida tartip beridu, əmma buni yegininglar bilən toymaysilər. □

²⁷ Əgər bulardin heq ibrət almay, manga kulak salmisanglar, bəlki manga qarxi mangsanglar, ²⁸ Mənmu kəhr bilən silərgə qarxi mangimən; Mən, yəni Mən Özüm gunahliringlar tüpəylidin jaza-tərbiyini yənə yəttə həssə eoqirlitip qüxürimən. ²⁹ Xuning bilən silər

---

■ **26:24** 2Sam. 22:27; Zəb. 18:26-27 □ **26:26 «silərgə yələnqük boləqan axlikni qurutiwetimən; ...»** — sözmusəz tərjimə qiləqanda «Mən silərnin «nan həsa»nglarni sunduriwətkinimdə, ...». «Yələnqük» degən sez ibraniiy tilida adəttə «tayaq» yaki «həsa»ni bildüridu. Mumkinqiligi barki, qədimki zamanlarda Yəhüdiy həlqi öz namlirini bir tayaqta (zihqa etküzgəndək) kətürüp mangatti. Omumən, mənisi bizning tərjimə qiləqinimizdək bolsa kerək.

ooqulliringlarning gəxi wə qizliringlarning gəxini yəysilər; ■ ³⁰ xundakla Mən qurbanlik «yukiri jay»liringlani wəyran kılıp, «kün tüwrük»liringlarni sundurup, əlükliringlarni sunuq butliringlarning üstigə taxliwetimən; Mening kəlbim silərdin nəprətlinidu. □ ■

³¹ Mən xəhərliringlarni wəyran kılıp, mukəddəs jayliringlarni harab kılıp, *qurbanliqinglarning* huxbuyirini yənə purimaymən; ³² zeminni həlakətkə elip barimən; uningda olturaqlaxқан düxmənliringlar bu əhwaləqə həyranuhəs qalidu. ³³ Siləрни əllərnin arisiqə taritip, kəyninglardin kiliqni suqurup qoqlaymən; xuning bilən zemininglar wəyran bolup xəhərliringlar harab kilinidu. ³⁴ U

wəqəttə, silər düxmənliringlarning zeminida turuwatqininglarda, zemin wəyranə boləqan barlik künlərdə, zemin öz xabat künliridin səyünidu; u zamanda zemin dər wəqə aram elip öz xabatliridin səyünidu. ■ ³⁵ Əzi wəyranə bolup turəqan barlik künliridə u aram alidu, yəni silər uningda turuwatqan wəqəttiki xabat künliringlarda həq almioqan aramni əmdi alidu.

³⁶ Aranglardin qutulup qəloqanlar bolsa, ular düxmənlərnin zeminlirida turəqinida

---

■ **26:29** Qan. 28:53; 2Pad. 6:28; Yioq. 4:10 □ **26:30** «yukiri jaylar» — Israil wə Yəhuda uzundin beri taq qoqkılıri qatarlik jaylarda hərhil butlarəqə qoqunup, hətta axu jaylarda «insan qurbanlik»larni kılıp kəlgən («Əz.» 16:21, 20:28 qatarliklarni kəring). «**kün tüwrük»liringlarni** — «kün tüwrük»lər bəlkim künə qoqunuxqə munasiwətlik but-həyqəllər boluxi mumkin. Bəqə birhil tərjimisi: — «isriqdanliringlarni».

■ **26:30** 2Tar. 34:7 ■ **26:34** Law. 25:2

kengüllirigə yürəkzadilik salimən, xuning bilən ular qüxkən bir yopurmakning xəpisini anglisa kiliqtin kaçqandək kaçidu; heqkim qoqlimisimu yikilip qüxidu.³⁷ Gərqə heqkim ularni qoqlimisimu, dərwəkə kiliqtin yikitiqandək ular bir-birining üstigə putlixip yikilidu; silərdə düxmənliringlarqə qarxi turqudək küq qalmaqdu.³⁸ Əlləning arisida həlak bolisilər, düxmənliringlarning zemini siləрни yəp ketidu.³⁹ Aranglardin qutulup qaloqanliri bolsa öz rəzilliki tūpəylidin düxmənliringlarning zeminida zəiplixidu; wə ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp, xular zəipləxkəndək ularmu zəiplixidu.□

Gunahlarıni ikrar qilip nijat tepix

⁴⁰ Həlbuki, ular əzi qiloqan rəzilliki bilən ata-bowilirining sadir qiloqan rəzillikini, Manga yüz ərüp asiylük qiloqinini, xundakla ularning Manga qarxi turup mangoqinini boyniqə alidu, □ ⁴¹ xuningdək Mening ularqə qarxi mangoqinimoqə, xuningdək ularni düxmənlirining qolioqə tapxuroqinimoqə ikrar bolidu. Xunga əgər u waqıtta ularning hətnisiz

□ **26:39 «ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp, xular zəipləxkəndək ularmu zəiplixidu»** — yaki «əzlidiridiki, xundakla ata-bowilirining rəzillikidə yürüp zəiplixidu». □ **26:40 «... Manga qarxi turup mangoqinini boyniqə alidu»** — xu ayətning kizik bir yeri xuki, uningda enik həlda həlkəning birla qong rəzilliki, birla qong asiylükə kərsitilgəndək turidu. Qaysi «birla gunah» desək, jawab xühşisizki, Injilda tepilidu — u bolsimu, öz Qutkuzoquqi-Məsihiğini rət qilixtin ibarət.

kengli tōwən qilinip, öz qəbihlikining jazasini qobul qilsa, ⁴² undaқта Mən Yaqub bilən baqlioqan əhdəmnini yad qilib, Ishaq bilən baqlioqan əhdəmnimu wə Ibrahim bilən baqlioqan əhdəmnimu esimgə kəltürimən, zeminnimu yad qilimən. ⁴³ Qünki zemin ulardin taxlinip, ularsiz bolup harabə turoqan waqıtta, xabat künliridin sōyünidu; ular bolsa öz qəbihlikining jazasini qobul qilidu; səwəbi dəl xuki, ular Mening həkümlirimni taxlidi, bəlgilimilirimni qəlbidin yaman kərgənidi.

⁴⁴ Həlbuki, xundaq bolsimu, ular öz düxmənlirining zeminida turoqinida Mən ularni taxlimaymən yaki ularqa əqlük qilmaymən, xuningdək ular bilən baqlioqan əhdəmnini buzmaymən, ularni yokaqmaymən; qünki Mən Özüm ularning Hudasi Pərwərdigardurmən.

■ ⁴⁵ Mən bəlki ularni dəp, ularning Hudasi boluxqa əllərnin kəzi aldida Misir zeminidin qiqirip kəlgən ata-bowiliri bilən baqlaxqan əhdəmnini esimdə tutimən. Mən Pərwərdigardurmən.

Hulasə

⁴⁶ Pərwərdigar Musani wasitə qilib, Sinay teqida əzi bilən Israillarning otturisida bekitkən həkümlər, bəlgilimilər wə qanunlar mana xular idi.

27

Qoxumqə qisim — Qəsəm bilən Hudaqə ataloqan kixilər toqiruluk

¹ Pərwərdigar Musaqə səz qilip mundaq dedi:

² Sən Israillaroqə mundaq degin: — Əgər birsi pəwqul'addə bir kəsəm qilip məlum kixining jenini Pərwərdigarqə atioqan bolsa, undaqta xu kixigə sən bekitkən jenining qimmitining nərhi təwəndikidək bolidu; □ ³ Yexi yigirmə bilən atmixning arilikida bolqan ər kixi bolsa, sən tohtididoqan qimmiti muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun; uning qimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. □ ⁴ Ayal kixi bolsa, aranglarda tohtitiloqan qimmiti ottuz xəkəl bolsun. ⁵ Əgər yexi bəx bilən yigirmining arilikida bolsa, ərəkək üqün tohtitilididoqan qimmiti yigirmə xəkəl bolup, ayal kixi üqün on xəkəl bolsun. ⁶ Əgər yexi bir ay bilən bəx yaxning arilikida bolsa, tohtitilididoqan qimmiti oqul bala üqün bəx xəkəl, qiz bala üqün üq xəkəl kümüx

□ **27:2 «sən bekitkən jenining qimmitining nərhi təwəndikidək bolidu»** — xübhisizki, muxu yərdə «sən» bax kahin yaki bu ixqa məs'ul bolqan kahinni kərsitidu. □ **27:3 «muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki»** — xübhisizki, pütkül əl üqün əzgərməs əlqəm bolsun dəp muqəddəs jayda saqlaklik, muqim bekitilgən birnəqqə hil əlqəmlərdin biri boluxi kerək. «Xəkəl» kümüxning (yaki altunning) əlqimi bolup, adətə 11.4 gram ətrapida boluxi mumkin. «... **Uning qimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun**» — ibraniy tilida «sən... uning qimmitini tohtitip bərgin» deyilidu. Biz uni «...uning qimmiti ... tohtitilsun» dəp məjhul xəkildə aldük. Keyinki ayətlərdimu biz xu ibarini «məjhul xəkil»də ipadilidük.

bolsun. ⁷ Əgər atmix ya uningdin qongraq yaxtiki kixi bolsa, tohtitilidioğan kimmiti ər kixi üqün on bəx xəkəl, hotun kixi üqün on xəkəl bolsun.

⁸ Əgər birsi tohtitilöğan kimmitini töləxkə kurbı yətmisə, u özini kahinning aldida tək kilsun; kahin uning kimmitini bekitsun. Kahin kəsəm kılöuqining əhwalioğa qarap uning kimmitini tohtitip bərsun.

Qoxumqə kışim — kəsəm üqün Hudaöa ataloğan haywanlar toşruluk

⁹ Əgər birsi kəsəm kilip Pərwərdigaröa kurbanlık boluxkə layik bolidioğan bir haywanni uningöa atioğan bolsa, undakta xundak haywanlar Pərwərdigaröa atap mutlək mukəddəs sanalsun; □ ¹⁰ haywan naqar bolsa uning ornioğa yahxini yaki yahxining ornioğa naqirini tegixixkə yaki ornioğa baxkisini almxturuxkə hərgiz bolmaydu. Mubada atioquci u haywanning ornioğa yənə bir haywanni yənggüxliməkqi bolsa, Awwalkisi bilən ornioğa əkəlgininin hər ikkisi mukəddəs sanalsun. ¹¹ Əgər haywan Pərwərdigaröa ataloğan kurbanlıkğa layik bolmaydioğan bir «napak» haywan bolsa, undakta u haywanni kahinning aldioğa elip kəlsun; ¹² andin kahin

□ **27:9 «Pərwərdigaröa atap mutlək mukəddəs sanalsun»** — demək, kurbanliklaröa layik bolöğan haywanlar kəsəm bilən Hudaöa ataloğan bolsa, keyin ularni pul tölöp kaytuwelixkə heq bolmaydu. U yaki kurbanlık bolidu yaki Hudaöa wakalitən turoğan kahin-lawiylaröa tegidu.

ezi uning yahxi-yamanlikioʻla qarap kimmitini tohtatsun; kaʻhin kimmitini kanqə tohtatkan bolsa xundak bolsun.

¹³ Əgər igisi pul töləp haywanni qayturuwlmakqi bolsa, tohtitiloʻan kimmitigə yənə uning bəxtin birini qoxup bərsun.

Qəsəm üqün Hudaʻoʻa ataloʻan əylər tooʻruluk

¹⁴ Əgər birsi Pərwərdigarəʻa muqəddəs bolsun dəp əyini uningəʻa atap muqəddəs kilsa, kaʻhin uning yahxi-yamanlikioʻla qarap kimmitini tohtatsun; kaʻhin uning kimmitini kanqə tohtatkan bolsa, xu kimmiti inawətlik bolidu. ¹⁵ Keyin əgər əyni atioʻuqi kixi uni qayturuwalmakqi bolsa, u tohtitiloʻan kimmitigə uning bəxtin birini qoxup bərsun; andin əy yənə uning bolidu.

Qəsəm üqün Hudaʻoʻa ataloʻan yər-etizlar tooʻruluk

¹⁶ Əgər birsi öz mal-mülki boləʻan etizlikning bir qismini Pərwərdigarəʻa atap muqəddəs kilsa, kimmiti uningəʻa kanqilik uruk terilidioʻanlikioʻla qarap tohtitilsun; bir homir arpa uruki ketidioʻan yər bolsa, kimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. □ ¹⁷ Əgər birsi «azadlik

□ **27:16 «Etizlikni Pərwərdigarəʻa atap muqəddəs kili»** — bu ix bəlkim etizlikni Hudaning wəkilliri, yəni kaʻhin-lawiylarəʻa tapxurux idi; xundak bolsa, ular xu etizlikning paydisini yilmu-yil alalaytti; yaki bolmisa atioʻuqi kixi ezi kaʻhin tərpidin tohtitiloʻan pulini biwasitə kaʻhin-lawiylarəʻa tapxuratti. **«homir»** — «homir»ning əsliy mənisi «əxək kətürəligüdək yük» bolup, təhminən 220-300 litr.

yili»din tartip öz etizlikini mukəddəs qilsa, sən qanqə tohtatsang xu bolsun. □ ¹⁸ Lekin əgər birsi «azadlıq yili»din keyin öz etizlikini mukəddəs qiloğan bolsa, kaħin kelidioğan azadlıq yilioqə qanqilik yillar qaloğanlikini hesablap kimmitini tohtatsun. Өtöp kətkən yillaroğa qarap toluk baħadin muwapıq pul keməytilsun.

¹⁹ Əgər birsi öz etizlikini mukəddəs qiloğandin keyin pul töləp uni qayturuwalməqçi bolsa, u sən tohtatqan kimmitigə yənə uning bəxtin birini qoxup bərsun; xuning bilən etizlik uning öz qolioğa qaytidu.

²⁰ Əgər u pul berip etizlikni qayturuwalmioğan bolsa yaki baxqə birsigə setip bərgən bolsa, keyin xu etizlikni qayturuwelixqə bolmaydu, □ ²¹ Bəlkı azadlıq yili kəlgəndə etizlik «igisigə qayturulidioğanda» u mutlək beoixlanoğan yərgə ohxax, Pərwərdigaroğa atap mukəddəs

---

□ **27:17** «... sən qanqə tohtatsang xu bolsun» — bu ayəttiki «sən» xübhısizki, əyni waqıttiki kaħinni kərsitidu. «azadlıq yillidin tartip» hesablioğan baħa bolsa qokum yukiriki 16-ayət boyiqə qanqə homir uruk qeqillidioğan bolsa, uning əllik həssisi (toqırırak, 49 həssisi) bolioğan xəkəl bolidu, degən kərsətmə bilən hesablinidu. 18-19-ayəttə baxqə əħwallar kərsitilidu. □ **27:20** «... yaki baxqə birsigə setip bərgən bolsa,...» — «yaki» degənnıng baxqə bir hil tərjimisi: «birak». «**baxqə birsigə setip berix**» — bəlkim ixlitix hokukini baxqə birsigə setix. Bəzi xərħqilər muxu yərnı «baxqə birsigə satquqi»ni etizlikqə məs’ul kaħinni kərsitidu, dəp qaraydu.

kilinip, miras hokuki kahinoqa etidu.□

²² Əgər birsi setiwaloqan əmma öz mirasi bolmioqan bir parqə yər-etizni Pərwərdigaroqa atəp mukəddəs kילוqan bolsa, ²³ kahin azadliq yilioiqə qalioqan yilni hesablap, kimmitini tohtatsun. Andin u küni xu kixi tohtitiloqan kimmitini Pərwərdigaroqa mukəddəs kילוqan nərsə süpitidə kəltürsun. ²⁴ Ləkin azadliq yili kəlgəndə, etizliq kimdin elioqan bolsa, xu kixigə, yəni əslidiki igisigə qayturup berilsun.

²⁵ Sən tohtitidioqan barliq kimmətlər bolsa həmixə mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boqiqə hesablanun; bir xəkəl yigirmə gərahqa barawər bolidu.■

Tunji tuquloqinini Hudaqqa bədəl tələp qayturuwelix

²⁶ Ləkin qarpayning tunji balisi tunji bala bolioqanliki səwəbidin əslidinla Pərwərdigaroqa atilidioqan bolioqqa, kala bolsun, qoy-əqkə bolsun heqkim uni «Hudaqqa atəp» mukəddəs qilmisun; qünki u əslidə Pərwərdigarning idi. ■

²⁷ Əgər u napak bir haywandin tuquloqan bolsa, igisi sən tohtatqan kimmətkə yənə uning bəxtin birini qoxup berip, andin əzigə qayturuwalsun;

□ **27:21 «mutlək beoixlanoqan yərgə ohxax»** — «mutlək beoixlanoqan» ibraniy tilida «hərəm» degən səz bilən ipadilididu. Bu səz adəttə Hudaqqa mutlək ataloqan nərsining heqkəndə adəmgə təwə bolmaydioqanliqini bildüridu. Gəhi əhwalda «hərəm» dəp bekitilgən (Hudaqqa mutlək ataloqan) nərsilər pütünləy wəyran kilinixi kerək. ■ **27:25** Mis. 30:13; Qel. 3:47; Əz. 45:12 ■ **27:26** Mis. 13:2; 22:29; 34:19; Qel. 3:13;

lekin əgər igisi uni özige kayturuwalmaymən desə, bu haywan sən tohtatқан kimmətkə setilsun.□

Pərwərdigarəya mutlək ataloğan nərsilər toqıruluk

²⁸ Əgər birsi Pərwərdigarəya öz melidin, adəm bolsun, haywan bolsun yaki miras yeri bolsun, Pərwərdigarəya mutlək ataloğan bolsa, undaқ nərsə hərgiz setilmisun yaki bədəl tələx bilənmü kayturulmisun. Pərwərdigarəya mutlək ataloğan hərnərsə bolsa «əng mukəddəslərninğ biri» həsablinip, uningəya has bolidu. ■

²⁹ Əgər bir adəm Hudaəya mutlək has ataloğan bolsa, undaқта uning üçün bədəl berilip, kayturuwelinixқа hərgiz bolmaydu; u qoқum öltürülüxi kerək.□

□ **27:27 «...igisi sən tohtatқан kimmətkə yənə uning bəxtin birini qoxup berip,...»** — bu ayəttiki «sən» xübhisizki, əyni waқittiki kaқinni kərsitidu. «... **bu haywan sən tohtatқан kimmətkə setilsun**» — «Mis.» 34:19-20-ayətnimu kərüing. Birinğı bəlgilimə qəl-bayawanda boləyan waқitta inawətlik idi, bu ikkinğı bəlgilimə bolsa zeminəya kirgəndin keyin inawətlik bolatti. ■ **27:28** Yə. 6:18; 7:13-26. □ **27:29 «u öltürülüxi kerək»** — Huda Əzi bir nərsini «bu Manga «hərəm» (mutlək ataloğan) bolsun» degən bolsa, adəttə xu nərsə yirginqlik bolup, həlakətkə layiқ idi. «Hərəm» degən sөz «yoқitix kerək boləyan» degən mənide. Birnəqqə misallar təwəndiki ayətlərdə tepilidu: — «Mis.» 22:20, «Qəl.» 18:14, 21:2-3, «Қan.» 13:15, «Yəxua» 6:17-18, 21. Bəzidə «hərəm» Hudaəya ataloğan esil, yahxi nərsinimu kərsitidu.

«Ondin biri» օրն Բոլոյան յոսիլոնի կայտուրուելի տօյրուլոյ

³⁰ Yər-zemindin qıkkən həmmə həsulning ondin biri boloyan օրն bolsa, yərning danlıq ziraətliri bolsun yaki dərəhlərnin mewisi bolsun, Pərwərdigarningki bolidu; u Pərwərdigaroyə mukəddəs kılinojandur. □ ³¹ Birsı öz օրiliridin məlum birnərsini bədəl berip kəyturuwalməqci bolsa, u xuningoyə yənə uning kımmitining bəxtin birini koxup berip, kəyturuwalsun.

³² Kala yaki koy-əqkə padisidin elinidoyan օրն bolsa padiqining tayiki astidin ətüzülgən həywanlardin hər oninqisi bolsun; Pərwərdigaroyə atilip mukəddəs kılinojini xu bolsun. ³³ Həqkim uning yahxi-yamanlıkioyə kərimisun wə yaki uni alməxturmisun; əgər uni alməxturimən desə, Awwalkisi bilən ornioyə alməxturuloyan hər ikkisi mukəddəs sanalsun; u hərgiz bədəl tölüp kəyturuwelinmisun.

³⁴ Pərwərdigar Sinay teoyida Musoyə tapiloyan, Israilləroyə tapxurux kerək boloyan əmrlər manə xular idi.

□ **27:30 «... həmmə həsulning ondin biri boloyan օրն»** — «օրն» degən söz muxu yərdə Hudooyə ataloyan, məhsulatlardin ondin birini kərsitidu. **«danlıq ziraətliri»** — ibraniy tilida «danliri».

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5